

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi jätelakia ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia.

Esityksessä muutettaisiin jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä. Velvollisuus hakea hyväksymistä jätehuoltorekisteriin kohdistettaisiin myös Suomen ulkopuolelle sijoittautuneisiin jätteen kuljettajiin ja välittäjiin, joiden toiminta ulottuu Suomeen. Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueelle sijoittautuneet jätteen kuljettajat, jotka on rekisteröity sijoittautumisensa vastaavaan jätehuoltorekisteriin, hyväksyttäisiin vastavuoroisuuden perusteella. Kotimaisten jätteen kuljettajien hyväksymisen edellytyksenä olisi liikennelupa. Toiminnanharjoittajan, jonka toiminta ei edellytä liikennelupaa tai joka on sijoittautunut Euroopan talousalueen ulkopuolelle, olisi oltava luotettava. Kotimaisten toiminnanharjoittajien luotettavuus selvitetäisiin Harmaan talouden selvitysyksikön laatimien velvoitteidenhoitoselvitysten perusteella. Ehdotettujen muutosten tavoitteena olisi varmistaa mahdollisimman yhdenmukainen vaatimustaso eri toimijoilta ja torjua harmaata taloutta.

Lisäksi perustettaisiin kaksi uutta julkista tietopalvelua. Jätehuoltorekisteriä koskevassa tietopalvelussa julkaistaisiin jätteen kuljettajat ja välittäjät, joilla on oikeus harjoittaa ammattimaista jätteen kuljettamista tai välittämistä Suomessa. Tuottajarekisterin tiedoista perustettaisiin tietopalvelu, josta voisi tarkistaa tuottajarekisteriin hyväksytyt tuottajat ja tuottajayhteisöt sekä niiden jäsenet. Tietopalveluilla parannettaisiin tiedonsaantia rekistereihin hyväksytyistä toiminnanharjoittajista. Lisäksi perustettaisiin uusi rekisteri jätteiden siirtoasiakirjojen tiedoista. Rekisterillä pantaisiin osaltaan täytäntöön EU:n lainsäädännön vaatimuksia vaarallisen jätteen ja pysyviä orgaanisia yhdisteitä sisältävän jätteen jäljitettävyydestä ja valvonnasta.

Esityksellä toteutetaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen ”Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi” sisältyviä kirjauksia, joilla vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä. Muutokset liittyvät ympäristöministeriössä meneillään olevaan jäte- ja tuotetietojärjestelmän kehittämiseen.

Esitys liittyy vuoden 2022 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki jätelain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2022. Sen jätehuoltorekisteriä koskevat muutokset ja julkiset tietopalvelut sekä laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta tulisivat voimaan 1.1.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksyminen jätehuoltorekisteriin	5
2.2 Tavarankuljetusta koskevat liikenneluvat	7
2.3 Jätteen siirtoa koskevat asiakirjat.....	9
2.4 Tuottajarekisteri ja tuottajavastuun hoitamista koskevat tiedot	10
2.5 Muut rekistereitä ja tiedonsaantioikeuksia koskevat muutostarpeet	10
3 Tavoitteet	12
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	13
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	13
4.1.1 Jätehuoltorekisteriä koskevat ehdotukset.....	13
4.1.2 Siirtoasiakirjan tietojen toimittamista koskevat ehdotukset.....	13
4.1.3 Tuottajarekisteriä koskevat ehdotukset	13
4.1.4 Muut rekisterisääntelyä ja tiedonsaantioikeuksia koskevat ehdotukset	14
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	14
4.2.1 Yritysvaikutukset	14
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	15
4.2.3 Ympäristövaikutukset	18
4.2.4 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin	18
4.2.5 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset	19
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	22
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	22
5.1.1 Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä ja tehtävän keskittämistä koskevat vaihtoehdot.....	22
5.1.2 Rekisteri jätteen siirtoasiakirjatiedoista	25
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	26
5.2.1 Jätehuoltorekisteriä koskevat käytännöt muissa EU-maissa	26
5.2.2 Rekisteri jätteen siirtoasiakirjatiedoista	27
6 Lausuntopalaute	28
6.1 Johdanto	28
6.2 Muutokset jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiin ja menettelyihin	28
6.3 Jätehuoltorekisteriä ja tuottajarekisteriä koskevat tietopalvelut.....	30
6.4 Siirtoasiakirjatietojen toimittaminen rekisteriin ja sen valvonta.....	31
6.5 Muun rekisterisääntelyn muutokset	32
6.6 Muut kommentit esitysluonnoksesta.....	33
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	33
7.1 Jätelaki	33
7.2 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä.....	53
8 Lakia alemman asteinen sääntely	53
9 Voimaantulo	54
10 Toimeenpano ja seuranta	54
11 Suhde muihin esityksiin.....	54
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	54

HE 46/2022 vp

11.2 Suhde talousarvioesitykseen	55
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	55
LAKIEHDOTUKSET	63
1. Laki jätelain muuttamisesta.....	63
2. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	72
LIITE	74
RINNAKKAISTEKSTIT	74
1. Laki jätelain muuttamisesta.....	74
2. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	92

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Esityksessä ehdotetaan muutoksia jätelain (646/2011) rekistereitä koskevaan sääntelyyn ja jätteen ammattimaisen kuljettamisen ja välittämisen hyväksymisedellytyksiin ja menettelyihin. Valmistelun taustalla on hallituksen esitys jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 40/2021 vp) sekä jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY (jäljempänä *jätedirektiivi*) muutos. Eduskunta hyväksyi 23.6.2021 mainittuun hallituksen esitykseen sisältyvän lain jätelain muuttamisesta (714/2021, jäljempänä *jätelain muutos*). Esityksellä pantiin täytäntöön EU:ssa hyväksytyt uudet jätealan säädökset. Hallituksen esitystä valmisteltiin 13.2.2019 asetetussa työryhmässä, joka tarkasteli direktiivimuutoksista johtuvien muutostarpeiden lisäksi jätteiden kuljettajien ja välittäjien hyväksymistä jätehuoltorekisteriin koskevia menettelyjä. Työryhmä luovutti mietintönsä ympäristöministeriölle 16.9.2019.¹

Mainitun lain ollessa lausunnoilla keväällä 2020 ehdotetuista jätteen kuljettajia ja välittäjiä koskevista säännöksistä ja menettelyjen keskittämisestä yhdelle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä *ELY-keskus*) saatiin runsaasti lausuntopalautetta. Kyseessä olevien säännösten valmistelu päätettiin aikataulusyistä siirtää myöhemmäksi. Lakiluonnoksessa ehdotettiin myös uutta sääntelyä jätehuoltorekisteriä koskevasta tietopalvelusta ja uudesta siirtoasiakirjojen tietoja sisältävästä rekisteristä. Lausuntopalautteessa ehdotettiin, että tuottajarekisteristä perustettaisiin vastaavanlainen julkinen tietopalvelu kuin jätehuoltorekisteristä. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan annettavaksi tarpeelliset säännökset mainittujen muutosten toteuttamiseksi. Lakiesityksen valmistelussa on otettu huomioon saatu lausuntopalaute.

Ehdotetut muutokset liittyvät kansallisiin jätelainsäädännön kehittämistarpeisiin, minkä lisäksi rekisterillä jätteen siirtoasiakirjojen tiedoista täydennettäisiin EU:n jättesäädösten täytäntöönpanoa. Taustalla on lisäksi ympäristövaliokunnan kirjaus jätelain muuttamisesta antamassaan mietinnössä (YmVM 3/2021 vp). Valiokunta kiinnitti mietinnössään huomiota siihen, että jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä kiristettäessä rekisteröitävien kuljetusyritysten tulisi olla nuhteettomia ja luotettavia.

Lakiesityksen taustalla on mainittu jäte- ja tuotetietojärjestelmää koskeva hanke, jossa kehitetään nykyisiä jäte- ja tuotetiedon keräämiseen käytettäviä valtakunnallisia tietojärjestelmiä ja perustetaan uusia järjestelmäosia. Muutoksilla parannetaan ajantasaisen jätetiedon saatavuutta, jätevirtojen jäljitettävyyttä ja valvontaa. Jäte- ja tuotetietojärjestelmästä saatavien tietojen avulla edistetään kiertotaloutta ja kehitetään jätehuoltoa. Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin Sanna Marinin hallitusohjelmaa, jossa yhtenä kiertotaloutta ja jätteiden kierrätystä koskevana kirjauksena on tarvittavien resurssien varaaminen seuranta- ja mittausjärjestelmien kehittämiseen.

Esityksen taustalla on myös Euroopan parlamentin ja neuvoston 30.5.2018 antama direktiivi (EU) 2018/851 jätedirektiivin muuttamisesta. Direktiivin mukaan jäsenmaiden on perustettava rekistereitä vaarallisen jätteen seurannan ja jäljitettävyyden parantamiseksi. Jätedirektiivin 35 artiklan mukaan vaarallisen jätteen käsittelijän, kerääjän, kuljettajan, kauppiaan ja välittäjän sekä vaarallisen jätteen tuottajan on raportoitava sähköisen järjestelmän kautta viranomaiselle

¹ Tietoa työryhmän mietinnöstä sekä hallituksen esityksen 40/2021 valmisteluvaiheista, tehdyistä taustaselvityksistä ja vaikutusarvioista on saatavilla valtioneuvoston hankeikkunasta <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> hankenumerolla YM003:00/2019 sekä ympäristöministeriön verkkosivulta <https://www.ym.fi/jatesaadospaketti>.

vuosittain tuottamistaan, käsittelemistään, kuljettamistaan, keräämistään tai välittämistään vaarallisista jätteistä. Vaarallisista jätteistä ja tarpeen mukaan muista jätteistä on pidettävä jäsenvaltion maantieteellisen alueen kattavaa sähköistä rekisteriä tai yhteen sovitettuja rekistereitä. Myös Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleenlaadittu asetus (EU) 2019/1021 pysyvistä orgaanisista yhdisteistä (jäljempänä *POP-asetus*) edellyttää, että jätedirektiivin vaatimuksia vaarallisen jätteen jäljitettävyydestä ja valvonnasta sovelletaan myös pysyviä orgaanisia yhdisteitä sisältäviin jätteisiin (jäljempänä *POP-jätteet*). Niistä on siten toimitettava vastaavat tiedot jäsenvaltion sähköiseen rekisteriin kuin vaarallisista jätteistä.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksyminen jätehuoltorekisteriin

Jätelain mukaan toiminnanharjoittajan, joka harjoittaa jätteen ammattimaista kuljettamista tai toimii jätteen välittäjänä, on haettava toiminnalle hyväksyntää. Hyväksyntää haetaan siltä ELY-keskukselta, jonka alueella toimintaa pääasiassa harjoitetaan. ELY-keskus hyväksyy toiminnanharjoittajan jätehuoltorekisteriin, jos hyväksymisen edellytykset täyttyvät. Velvollisuus rekisteröidä jätteen kuljettajat perustuu jätedirektiivin 26 artiklaan ja koskee kuljettajien lisäksi myös toimimista jätteen välittäjänä. Jätteen kuljettajalla tarkoitetaan jätelain 6 §:n 1 momentin 13 kohdan mukaan sitä, joka vastaa jätteen kuljetuksesta. Jos jätettä kuljetetaan toisen lukuun, jätelain 30 §:n mukainen vastuu jätehuollon järjestämisestä ei siirry kuljettajalle. Jätteen välittäjällä tarkoitetaan jätelain 6 §:n 1 momentin 14 kohdan mukaan sellaisia toimijoita, jotka ammattimaisesti ostavat tai myyvät jätettä taikka välittävät jätettä tai jätehuollon palveluita muiden lukuun.

Vaikka velvollisuus rekisteröityä jätehuoltorekisteriin perustuu jätedirektiivissä säädettyyn yleiseen rekisteröintivelvoitukseen, direktiivi jättää rekisteröintivelvoitteen täytäntöön panemiseksi tarpeellisten toimien toteutuksen käytännössä kokonaan jäsenvaltioiden kansalliseen harkintaan. Tämän seurauksena vaatimukset vaihtelevat merkittävästi jäsenvaltioiden välillä. Jätehuoltorekisterin hyväksymisen edellytyksiä ja menettelyjä koskevat muutokset johtuvat käytännössä havaituista tarpeista selkeyttää lainsäädäntöä, erityisesti ulkomaalaisten jätteen kuljettajien hyväksymiseksi.

Jätelain 95 §:ssä säädetään jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksistä. Toiminta hyväksytään jätehuoltorekisteriin, jos toimintaa harjoitetaan jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti ja ammattitaitoisesti, toimintaa harjoitetaan aiheuttamatta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, toiminnassa käytettävä laitteisto ja kalusto on teknisesti asianmukaista ja hakija asettaa ELY-keskuksen eduksi riittävän vakuuden kuljetettavan tai välitettävän jätteen asianmukaisen jätehuollon varmistamiseksi. Viranomainen voi päättää olla vaatimatta vakuutta, jos se katsoo vakuuden asettamisen olevan toiminnan laajuus ja luonne huomioon ottaen tarpeetonta. Vakuudeksi hyväksytään takaus, vakuutus tai pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Jätelain 95 §:n 1 momentin 4 kohdan mukainen pääsääntöinen vakuuden asettamista koskeva vaatimus on aiheuttanut tulkintaongelmia. Vakuuksia ei ole useinkaan vaadittu, koska vakuudella katettavan tapahtuman tunnistaminen ja vakuuden suuruuden määrittäminen on osoittautunut vaikeaksi. Vuonna 2021 jätehuoltorekisteriin oli hyväksyttynä noin 3000 toiminnanharjoittajaa, joista noin 200:lta on vaadittu vakuutta. Vaadittujen vakuuksien suuruudet ovat vaihdelleet muutamasta tuhannesta eurosta noin 15 000 euroon. Tulkintaongelmien johdosta olisi harkittava vakuutta koskevan sääntelyn korvaamista muulla kevyemmällä menettelyllä.

Jätelain 124 §:n nojalla toimivaltaisen valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava mm. sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa harjoitetaan jätteen ammattimaisesta kuljetusta tai toimitaan jätteen välittäjänä. ELY-keskuksen on laadittava jätteen ammattimaisen kuljettamisen ja jätteen välittämisen valvontaa varten suunnitelma. Suunnitelman tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista ja se voidaan yleensä yhdistää tarkoituksenmukaisella tavalla ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:n 4 momentissa tarkoitettuun valvontaohjelmaan.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevan hakemuksen käsittelystä peritään suoritemaksu valtiolle. Maksu peritään myös erikseen pyydetystä otteesta (ote on maksuton päätöksen tai sen tarkistuksen yhteydessä annettuna). Myös valvontatoimista peritään maksu. Maksuista säädetään tällä hetkellä valtioneuvoston asetuksella 1259/2021, joka on voimassa vuoden 2022.

Voimassa olevassa jätelaissa ei säädetä toiseen Euroopan unionin (EU) jäsenmaahan tai Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvaan tai ETA-alueen ulkopuolelle sijoittautuneen jätteen kuljettajan tai välittäjän hyväksymisestä jätehuoltorekisteriin. Jotta kuljetus- tai välitystoiminta voitaisiin hyväksyä jätehuoltorekisteriin, toiminnanharjoittajalla tulisi jätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (978/2021, jäljempänä *jäteasetus*) mukaan olla Y-tunnus tai toiminta tulisi olla merkitty kaupparekisteriin. Säädösten sanamuodon mukaisen tulkinnan mukaan jätehuoltorekisteriin ei ole katsottu voitavan hyväksyä ulkomaista jätteen kuljettajaa tai välittäjää, jolla ei ole toimipaikkaa Suomessa.

Suomessa on kuitenkin vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen nojalla tunnustettu toiseen EU- tai ETA-maahan sijoittautuneet jätteen kuljettajat, jotka on merkitty kyseisen maan vastaavaan rekisteriin eikä tällaisen toimijan ole tarvinnut erikseen hakeutua jätehuoltorekisteriin. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneita jätteen kuljettajia on kuitenkin myös hyväksytty jätehuoltorekisteriin. Ulkomaisia kuljetusyrityksiä on merkitty jätehuoltorekisteriin suomalaisen yrityksen (esimerkiksi huolintaliikkeen) alihankkijana, jos Suomeen sijoittautunut yritys on hakemuksessaan esittänyt alihankkijakseen EU-/ETA-maiden ulkopuolisen tai EU/ETA-maihin sijoittautuneen jätteenkuljetusyrityksen, ja samalla ottanut niiden puolesta vastuulleen jätelain 95 §:n mukaiset jätteen kuljettajaa koskevat velvollisuudet. Soveltamiskäytännössä on kuitenkin ollut vaihtelua ja hyväksymisen edellytyksistä on ollut epätietoisuutta. Tästä syystä on tullut tarve tarkastella jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä ulkomaisten jätteen kuljettajien ja välittäjien osalta. Käytännössä tulkintaa koskevat kysymykset ovat kohdistuneet jätteen kuljettajien hyväksymiseen jätteen kansainvälisten siirtojen yhteydessä.

Syksyllä 2021 jätehuoltorekisteriin oli merkittynä 274 ulkomaalaista jätteen kuljettajaa. Suurin osa näistä on merkitty suomalaisten yritysten alihankkijoiksi. EU- tai ETA-maista rekisteriin on merkitty 61 latvialaista, 55 virolaista, 30 puolalaista, 3 liettualaista, 2 ruotsalaista, 2 saksalaista ja 2 tanskalaista toiminnanharjoittajaa. ETA-alueen ulkopuolisista maista rekisteriin on merkitty 116 venäläistä jätteen kuljettajaa ja yksi valkovenäläinen ja yksi isobritannialainen kuljettaja.

Jos muutkin kuin Suomeen sijoittautuneet jätteen kuljettajat ja välittäjät velvoitettaisiin hakeutumaan jätehuoltorekisteriin, olisi samalla tarkasteltava voimassa olevan lain mukaista menettelyä ja rekisteriin hyväksymisen edellytyksiä. Ympäristöministeriö teki keväällä 2019 ELY-keskusten jätehuoltorekisterin ylläpitäjille epävirallisen kyselyn, jolla kartoitettiin asiaa käytännössä hoitavien viranomaisten näkemyksiä voimassa olevan jätehuoltorekisteröintiä koskevien säännösten toimivuudesta. Kyselyssä tiedusteltiin muun muassa muutostarpeita nykyisiin hyväksymisen edellytyksiin, hyväksymismenettelyihin, tarvetta merkitä ulkomaalaiset jätteen kuljettajat rekisteriin sekä ulkomaalaisten rekisteröintien keskittämisestä yhdelle ELY-keskukselle. Asiaa käsiteltiin myös jättesäädöspaketin täytäntöönpanoa käsitelleessä työryhmässä, joka esitti muutoksia jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiin, jotta menettelyä saataisiin

kevennettyä lähemmäs muiden EU-maiden vaatimuksia. Työryhmä esitti, että ulkomaalaisten jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymisen edellytyksiä selvennettäisiin ja tehtäviä keskitettäisiin yhteen ELY-keskukseen. Hyväksymisen edellytykseksi ehdotettiin, että kuljettajilta olisi yhteisöläinsäädännön edellyttämä liikennelupa tai kansainvälinen International Transport Forumin myöntämä CEMT-lupa, jos kyse on EU:n ja ETA:n ulkopuolisista ns. kolmansista maista kotoisin olevasta jätteen kuljettajasta. EU- ja ETA-alueen kuljettajien osalta ehdotettiin vasta-uuoroista tunnustamista.

2.2 Tavarankuljetusta koskevat liikenneluvat

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä riippumatta jätteen ammattimaista kuljetusta harjoittavalla on oltava asianmukaiset tavarankuljetukseen tarvittavat luvat ja toiminnassa on noudatettava tavarankuljetukselle asetettuja yleisiä velvollisuuksia. Toiminnan liikennelupavelvollisuutta arvioidaan liikennelupaa koskevan lainsäädännön perusteella. Jätteen kuljetustoiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin ei nykyisin edellytetä liikennelupaa. Liikennelupaa koskevien tietojen antamisvelvollisuus kuitenkin sisältyy jäteasetuksen 45 §:ään. Toiminnanharjoittaja vastaa siitä, että kaikki lainsäädännön edellyttämät luvat ja rekisteröinnit on hoidettu. Suomessa harjoitettavaa tavaraliikennettä sääntelevät EU-asetukset sekä liikenteen palveluista annettu laki (320/2017, jäljempänä *liikennepalvelulaki*).

Liikennepalvelulain II osan 2 luvussa säädetään toiminnasta, joka edellyttää liikennelupaa, ja luvan myöntämisen edellytyksistä. Kyseisen luvun 3 §:n mukaan henkilöiden tai tavaroiden kuljettamiseen tiellä tulonhankkimistarkoituksessa korvausta vastaan tarvitaan lupa. Tavaraliikennelupa tarvitaan ammattimaiseen tavarankuljettamiseen tiellä ajoneuvolla tai ajoneuvoyhdistelmällä, jonka suurin sallittu kokonaismassa ylittää säädetyn tonnirajan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi jätteitä kuljettavista toiminnanharjoittajista suurin osa on tavaraliikenneluvan piirissä, mutta jätteitä kuljetetaan jossain määrin myös kalustolla, joka ei edellytä tavaraliikennelupaa. Liikennepalvelulaissa säädetään erikseen siitä, milloin lupaa ei tarvita. Ilman tavaraliikennelupaa saa esimerkiksi Suomen sisäisissä kuljetuksissa kuljettaa tavaraa traktorilla, jonka suurin sallittu nopeus on enintään 60 kilometriä tunnissa. Lisäksi ilman liikennelupaa sallittavasta kaupallisesta tavaraliikenteestä tiellä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (274/2018) on luvanvaraisuudesta vapautettu muu sellainen Suomen sisäinen tavarankuljettaminen, jolla on kuljetusmarkkinoihin vain vähäinen vaikutus kuljetettavien tavaroiden luonteen tai lyhyen kuljetusmatkan vuoksi.

Liikennepalvelulaissa säädetyt liikenneluvan myöntämisen edellytykset perustuvat maantieliikenteen harjoittajan ammatin harjoittamisen edellytyksiä koskevista yhteisistä säännöistä ja neuvoston direktiivin 96/26/EY kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 1071/2009 (jäljempänä *EU:n liikenteenharjoittaja-asetus*). Asetusta on muutettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2020/1055 asetusten (EY) N:o 1071/2009, (EY) N:o 1072/2009 ja (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta niiden mukauttamiseksi maantieliikenteen alan kehitykseen. Asetuksen 3 artiklassa säädetään maantieliikenteen harjoittajan ammatin harjoittamista koskevista vaatimuksista, jotka koskevat mm. toimipaikkaa, hyvää mainetta, asianmukaista vakavaraisuutta ja ammatillista pätevyyttä.

Liikenneluvan myöntämisen edellytyksistä säädetään liikennepalvelulain 5 §:ssä. Edellytyksenä on muun muassa, että hakijalla ei ole veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin, Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntejä tai muita julkisoikeudellisille yhteisöille elinkeinotoiminnan harjoittamisesta johtuvia velkoja, jotka ovat hänen maksukykyinsä nähden vähäistä suurempia eikä hakija ole konkurssissa. Yritysten luotettavuus arvioidaan Harmaan talouden selvitysyksikön tekemien velvoitteidenhoitoselvitysten perusteella.

Suomessa kuljetusluvut myöntää Liikenne- ja viestintävirasto, joka tekee myös luotettavuusarvioinnit ja valvoo säännösten noudattamista säännöllisesti. Sen lisäksi, että yritysten mahdolliset maksujen laiminlyönnit tarkistetaan, liikenneluvan myöntäminen edellyttää myös, että hakija on hyvämaineinen. Hakijaa ei pidetä hyvämaineisena, jos hänen maineensa on vaarantunut ja tämä osoittaa hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan ammattimaista liikennettä. Hakijan maine voi vaarantua sillä, että hakija on tuomittu tietyistä rikkomuksista tai hänet on tuomittu viiden vuoden aikana tietyistä teoista vankeusrangaistukseen. Arvioinnissa otetaan huomioon liikennepalvelulain 8 §:n mukaan myös ympäristönsuojelua koskevat rikkomukset. Oikeushenkilöiden osalta hyvän maineen vaatimus koskee yrityksen toimitusjohtajaa, hallituksen puheenjohtajaa, hallituksen ainoa varsinaista jäsentä ja vastuunalaista yhtiömiestä.

Tavaraliikenneluvan myöntämisen edellytyksenä on myös vakavaraisuuden osoittaminen suhteessa harjoitettuun toimintaan. Vakavaraisuuden osoittamiseksi yrityksen on pystyttävä keskeytyksettä vastaamaan taloudellisista velvoitteistaan vuotuisen tilikauden aikana. Tätä varten yrityksen on osoitettava, että sillä on kunakin vuonna käytössään omaa pääomaa ja vararahastoja yhteensä vähintään 9 000 euron arvosta ensimmäistä moottoriajoneuvoa kohti, vähintään 5 000 euron arvosta kunkin sen lisäksi käytetyn moottoriajoneuvon osalta ja vähintään 900 euron arvosta kunkin moottoriajoneuvon osalta, jonka sallittu kokonaismassa on yli 2,5 tonnia mutta enintään 3,5 tonnia.

Ammattimaista tavaraliikenteen harjoittamista koskevien säännösten mukaan tavaraliikenteen harjoittaja voi kuljettaa tavaroita valtiosta toiseen (EU- ja ETA-alueen ulkopuolelle ja ulkopuolelta) erityisten tieliikenteen kuljetuslupien mukaisesti. Tarvittavista kuljetusluvista säädetään liikennepalvelulain 3 luvussa. Sääntelyn taustalla on maanteiden kansainvälisen tavaraliikenteen markkinoille pääsyä koskevista yhteisistä säännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1072/2009 (jäljempänä *EU:n tavaraliikennelupa-asetus*), jota on myös muutettu asetuksella (EU) 2020/1055. EU:n tavaraliikennelupa-asetuksen mukaisella yhteisölluvulla voi suorittaa kuljetuksia EU- ja ETA-alueella (ja Sveitsi) kabotaasisäännöksiä noudattaen. EU:n tavaraliikennelupa-asetuksen mukaan yrityksellä tulee olla yhteisön liikennelupa, jos se harjoittaa kansainvälistä liikennettä. Liikennelupaa ei kuitenkaan tarvita esimerkiksi vahingoittuneiden tai rikkoutuneiden ajoneuvojen kuljetukseen, tavarankuljetukseen moottoriajoneuvolla, jonka kokonaismassa alle asetuksessa säädetyn rajan tai jos kuljetettavat tavarat kuuluvat yritykselle tai yritys on myynyt, ostanut, antanut tai ottanut vuokralle, valmistanut, louhinut tai erottanut, jalostanut tai korjannut tavarat, tavaroita kuljetetaan yrityksen sisällä, ja kuljetus on ainoastaan toissijainen yrityksen kokonaistoimintaan nähden.

Kansainväliseen tieliikenteeseen myönnettäviä lupia ovat kahden valtion välisen sopimuksen perusteella myönnetty kuljetuslupa ja kansainvälisen International Transport Forumin (ITF) kuljetuslupa, ns. CEMT-lupa (CEMT = Conférence Européenne des Ministres des Transports/Euroopan liikenneministerikonferenssin sopimuksen mukainen lupa). CEMT-jäsenvaltioihin kuuluu OECD-maiden lisäksi myös monia Itä- ja Kaakkois-Euroopan valtioita, mukaan lukien Venäjä ja Valko-Venäjä.² CEMT-lupa hyväksytään kuljetuslupana kahdenkeskiseen ja kolmannen maan liikenteeseen kaikissa CEMT-jäsenvaltioissa. CEMT-luvan myöntämisen edellytyksistä säädetään ITF:n hyväksymässä peruskirjassa³. Edellytyksenä on muun muassa, että kuljetusyritys on hyvämaineinen, vakavarainen, ammattitaitoinen ja että se on sijoittautunut johonkin ITF:n jäsenvaltioon. CEMT-luvan käsittelyn yhteydessä varmistetaan myös kaluston

² Tiedot ITF:n jäsenvaltioista saatavilla osoitteessa <https://www.itf-oecd.org/member-countries>.

³ ITF(2015)3/FINAL, saatavissa osoitteessa https://www.itf-oecd.org/sites/default/files/docs/itf201503fe_1.pdf.

asianmukaisuus. Lupa on yrityskohtainen ja sitä voi käyttää eri ajoneuvoille, mutta lupa ei saa olla samanaikaisesti käytössä eri ajoneuvoissa. Lupa on oltava mukana ajossa.

CEMT-luvan myöntää paikallinen toimivaltainen viranomaisena. Suomessa Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) myöntää luvat suomalaisille kuljetusyrityksille, jotka tekevät kuljetuksia ETA-alueen ulkopuolelle. CEMT-lupa oikeuttaa yhtiön harjoittamaan maantiekuljetuksia toisessa maassa korkeintaan kolmen kuormatun matkan ajan, jonka jälkeen ajoneuvon on palattava takaisin rekisteröintivaltioon. CEMT-lupia myönnetään vuosittain tietyn lupakiintiön verran. Jos vuoden lupakiintiö on täynnä, kuljetusyritys voi vuoden aikana vaihtaa lupaa ja tehdä kuljetuksia kahdenvälisellä kuljetusluvalla. Yhdellä kuljetusyrityksellä voi olla tavarakuljetuksiin eri kuorma-autoille eri lupa.

Kahden valtion välisen sopimuksen perusteella myönnettyllä kuljetusluvalla tarkoitetaan lupaa, joka perustuu valtion toisen valtion kanssa tekemään kahdenväliseen sopimukseen kansainvälisestä maantieliikenteestä. Suomi on tehnyt kansainvälistä tieliikennettä koskevan sopimuksen muun muassa Venäjän kanssa (sopimus Suomen Tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä kansainvälisestä tieliikenteestä, SopS 55/2001). Sopimuksen mukaan jokaiseen tavarankuljetukseen vaaditaan erillinen lupa, joka oikeuttaa yhteen edestakaiseen matkaan, ellei luvassa toisin sanota. Sopimuspuolten asianomaiset viranomaiset toimittavat toisilleen kunakin vuonna keskenään sopimansa määrän lupalomakkeita tavarankuljetuksia varten. Kahdenväliseen sopimukseen perustuva lupa ei oikeuta harjoittamaan maan sisäistä liikennettä.

Ammattimaiselta tavaraliikenteen kuorma-auton kuljettajalta edellytetään lisäksi ammattipätevyyttä (liikennepalvelulain 27 §). Vaarallisia aineita kuljetettaessa (vapaarajan ylittävät määrät) kuljettajalla tulee olla myös ADR-ajolupa (VNA vaarallisten aineiden kuljettajien ajoluvasta 401/2011). Ajolupa on voimassa sekä kotimaisissa että kansainvälisissä kuljetuksissa (ADR-sopimusvaltiot).

2.3 Jätteen siirtoa koskevat asiakirjat

Jätelain 121 §:n mukaan jätteen haltijan on ennen jätteen siirron aloitusta laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, POP-jätteestä, saostus- ja umpisäiliölietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, pilaantuneesta maa-aineksesta ja muusta rakennus- ja purkujätteestä kuin pilaantumattomasta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan 29 §:ssä tarkoitettulle vastaanottajalle. Siirtoasiakirjassa on oltava valvonnan ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä, toimituspaikasta ja -päivämäärästä, käsittelytavasta toimituspaikassa sekä kuljettajasta. Siirtoasiakirjavelvoite koskee Suomessa tapahtuvia jätteen siirtoja. Jätteen kansainvälisiin siirtoihin sovelletaan jätteensirtoasetusta. 1.1.2022 voimaan tulleen 121 a §:n mukaan siirtoasiakirja on laadittava sähköisenä ja siitä poiketen siirtoasiakirja voidaan laatia paperisena asiakirjana, jos sähköisen asiakirjan laatimiselle ei ole edellytyksiä. Siirtoasiakirjoja on jo aiemmin voinut laatia sähköisenä ja karkea arvio on, että jo merkittävässä osassa kuljetuksia käytetään sähköisiä siirtoasiakirjoja. Sähköisiä siirtoasiakirjoja tarjoavia palveluja on käytössä useita.

Jätelain valvontaviranomaisilla on 122 §:n mukaan oikeus saada pyynnöstä siirtoasiakirjoja koskevat tiedot toiminnan valvontaa varten. Siirtoasiakirjoja pyydetään nähtäväksi satunnaisesti kuljetusten tai laitosten valvonnan yhteydessä, mutta tietoja ei tallenneta säännönmukaisesti viranomaisten tietojärjestelmiin. Ympäristölupavelvollisten toimijoiden on toimitettava jätteitä koskevat tiedot ympäristöluvassa annettujen seuranta- ja tarkkailumääräysten edellyttämällä tavalla valvontaviranomaiselle niiden tallentamiseksi ympäristönsuojelulain 222 §:ssä tarkoitettuun ympäristönsuojelun tietojärjestelmään, mutta kyseiset tiedot eivät ole siirtoasiakirjakohtaisia vaan vuosittaisia koosteita.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tietoja vaarallisesta ja POP-jätteestä raportoivat viranomaisille ympäristöluvanvaraiset toimijat. Tietoja on toimitettava viranomaiselle lisäksi pyydettyinä. Nykyiset velvollisuudet eivät kaikilta osin täysin vastaa jätedirektiivin 17 ja 35 artiklan eivätkä POP-asetuksen 7 artiklan vaatimuksia eivätkä käytössä olevat tietojärjestelmät mahdollista kaikkien näissä säädöksissä edellytettyjen vaarallisia jätteitä ja POP-jätteitä koskevien tietojen tallentamista. Vaarallisten jätteiden, POP-jätteiden ja muiden siirtoasiakirjavelvollisuuden piiriin kuuluvien jätteiden seuranta voitaisiin tehostaa velvoittamalla toiminnanharjoittajat ilmoittamaan siirtoasiakirjan tiedot tarkoitusta varten perustettavaan rekisteriin ja käyttämällä hyödyksi sähköisiä siirtoasiakirjoja rekisteritietojen keräämisessä.

2.4 Tuottajarekisteri ja tuottajavastuun hoitamista koskevat tiedot

Jätelain 142 §:n mukaisesti Pirkanmaan ELY-keskus ylläpitää tuottajarekisteriä, jossa on tiedot 101 §:ssä säädettyistä hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä sekä 105 §:ssä säädettyistä ilmoituksista. Lisäksi Pirkanmaan ELY-keskus pitää julkisesti tietoverkossa saatavilla olevaa ajantasaista luetteloa tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista ja tuottajayhteisöistä. Luetteloon merkitään tuottajan tai tuottajayhteisön nimi ja y-tunnus sekä tuotteet, joita tuottajan tai tuottajayhteisön vastuu koskee.

Tuottajan, tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän 101 §:n mukaiset hakemukset tuottajarekisteriin hyväksymisestä tehdään sähköisen tai paperisen lomakkeen avulla. Tuottajarekisteriin tehtävät 105 §:n mukaiset ilmoitukset ovat tuottajarekisteriin hyväksytyin tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän ilmoituksia tuottajista tai jäsenistä, joiden jätelain mukaisista velvollisuuksista tuottajayhteisö tai palautusjärjestelmän ylläpitäjä huolehtii. Jos tiedot muuttuvat, on myös tästä tehtävä ilmoitus rekisteriin. Tällä hetkellä tietoja ilmoitetaan vapaamuotoisesti esimerkiksi excelin tai sähköpostin avulla. Pirkanmaan ELY-keskus tallentaa ja päivittää hakemuksia ja ilmoituksia koskevat tiedot asianhallintajärjestelmäänsä. Tuottajarekisteriä kehitetään niin, että hakemukset ja jäsentietoja koskevat ilmoitukset sekä näiden tietojen päivittäminen tapahtuisi jatkossa sähköisesti asiointipalvelun kautta ja niin, että Pirkanmaan ELY-keskus pystyisi hallinnoimaan tietoja rekisterissä.

Jätelain 63 §:n 2 momentin mukaisesti tuottajayhteisön on lisäksi ylläpidettävä julkisesti tietoverkossa saatavilla olevaa, ajantasaista luetteloa omistajistaan sekä tuottajista, jotka ovat siirtäneet sille tuottajavastuunsa. Luetteloon on merkittävä jäsenen nimi ja yritys- ja yhteisötunnus sekä tiedot jäsenen markkinoille saattamista tuotteista. Lisäksi tuottajayhteisön tulee julkaista tiedot liittymis- ja vuosimaksuista sekä kierrätysmaksuista kappale- tai tonniperusteisesti.

Nykytilanteessa tiedot tuottajavastuuta hoitavista tuottajista, tuottajayhteisöistä ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjistä ovat hajallaan ja vaikeasti löydettävissä tietoverkossa. Tuottajarekisterin kehittämisen myötä kyseiset rekisteriin merkityt tiedot olisi jatkossa tarkoitus julkaista helppokäyttöisen ja keskitetyn tietopalvelun avulla. Tietopalveluun tiedot päivittyisivät sähköisesti suoraan rekisteristä eikä erillisiä pdf-tyyppisiä listoja tarvitsisi julkaista ja ylläpitää manuaalisesti tietoverkossa.

2.5 Muut rekistereitä ja tiedonsaantioikeuksia koskevat muutostarpeet

Jätelaissa säädetään useista jätehuollon rekistereistä, jotka sisältävät henkilötietoja. Jätehuollon rekistereihin kuuluvat jätelain 142 §:n mukaan Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämä jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskeva rekisteri ja ELY-keskusten ylläpitämä jätehuoltorekisteri, johon tallennetaan tiedot hyväksytyistä jätteen kuljettajista ja jätteen välittäjistä. Jätehuoltorekisteri sisältää myös jätelain 100 §:n mukaisten jätteen ammattimaista keräystä koskevien il-

moitusten tiedot, joiden viemisestä rekisteriin huolehtii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Jätelain 142 § sisältää myös Pirkanmaan ELY-keskuksen ylläpitämän tuottajarekisterin. Mainitut rekisterit muodostavat osan ympäristönsuojelulain 222 §:n mukaista ympäristönsuojelun tietojärjestelmää, ja rekisterien ylläpitäjät ovat ympäristönsuojelulain 222 §:n nojalla ylläpitämiensä rekisterien osalta rekisterinpitäjiä.

Jätelain 142 §:ssä säädettyjen rekistereiden lisäksi henkilötietoja sisältäviä tietojärjestelmiä koskevia säännöksiä sisältyy jätelain 143 §, 143 a § ja 143 b §:ään. Jätelain 143 § sisältää sääntelyä jätteiden kuljetuksia koskevasta rekisteristä. Rekisteriä pitää kunnan jätehuoltoviranomainen. Jätelain muutoksessa kunnan jätehuoltoviranomaisen velvollisuudeksi tuli pitää rekisteriä myös kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta biojätteen käsittelystä. 143 §:ssä säädetään myös rekisteriin tallennettavien tietojen säilytysajoista ja tietojen luovuttamisesta. Kunnan jätehuoltoviranomaisen jätteen kuljetuksesta ja biojätteen käsittelystä rekisteriin merkitsemät henkilötiedot säilytetään viisi vuotta rekisteriin merkitsemisen jälkeen.

Jätelain 143 a §:ssä säädetään jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustasta (ns. Materiaalitori) ja 143 b §:ssä tietopalustalle tallennettuja tietoja koskevasta tiedonsaantioikeudesta. Jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustaa käytetään kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun edellytyksenä olevan muun palvelutarjonnan puutteen toteamiseen, palvelua koskevien tietojen hallintaan ja käsittelyyn sekä palvelun seurantaan ja valvontaan. Tietopalustaa voidaan käyttää myös muuhun jätteiden ja sivuvirtojen vaihdantaan. Tietopalustaa ylläpitää Motiva Oy, joka toimii myös yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisena rekisterinpitäjänä. Tietopalustaa kehitetään yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa.

Edellä mainittujen rekisterien lisäksi ELY-keskuksissa on ollut vuodesta 2012 lähtien käytössä asianhallintajärjestelmä USPA. Järjestelmän kehittämisestä ja teknisestä ylläpidosta vastaa ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeino-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHA. USPAAan tallennetaan tietoja viranomaisissa vireille tulleista asioista ja niistä tehdyistä ratkaisuista tai muista toimenpiteistä. Lisäksi asianhallintajärjestelmää käytetään muun muassa asiakirjojen välittämiseen, arkistointiin ja raportointiin.

Euroopan parlamentti ja neuvosto on antanut asetuksen luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (EU) 2016/679 (jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus*). Asetusta on sovellettu 25.5.2018 lähtien. Yleistä tietosuoja-asetusta täydentää yleislakina tietosuoja laki (1050/2018). Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) säädetään oikeudesta saada tieto viranomaisten julkisista asiakirjoista sekä viranomaisessa toimivan vaihtolovelvollisuudesta, asiakirjojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista samoin kuin viranomaisten velvollisuuksista lain tarkoituksen toteuttamiseksi. Tietoaineistojen hyödyntämisestä, yhteentoimivuudesta ja tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden avulla säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019, jäljempänä *tiedonhallintalaki*).

Jätelain 142 §:n sääntely ei kaikilta osin vastaa yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimuksia ja uusinta perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä henkilötietojen suojasta. Jätelaista tulisi käydä selkeämmin ilmi, kuka on rekisterien rekisterinpitäjä, mihin rekisterien tietoja käytetään ja kelle tietoja saa luovuttaa.

Myös 143 §:n sisältämiä tiedonsaantioikeuksia on tarpeen tarkastella. Jätteen kuljetuksia ja biojätteen käsittelyä koskevasta rekisteristä tietojen luovuttaminen on rajattu koskemaan jätehuol-

lon seuranta ja raportointia. Jätelain muutoksessa muutettiin kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen järjestämistä koskevaa sääntelyä siten, että kunta järjestäisi pääsääntöisesti vastuulleen kuuluvan jätteen kiinteistöittaisen kuljetuksen tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Kunta voi kuitenkin siirtää jätehuollon kunnan omistamalle yhtiölle. Jotta kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen järjestämisen muuttumisen myötä kunnan vastuulle siirtyvä jätteenkuljetus voitaisiin järjestää sujuvasti, olisi tarpeen selkeyttää tiedonsaantioikeuksia mainitusta rekisteristä. Käytännössä on ilmennyt joitakin tilanteita, joissa kunnan jätehuoltoviranomainen ei ole luovuttanut tarvittavia kuljetusrekisterin tietoja kunnalliselle jätelaitokselle.

Jätelain muutoksessa muutettiin asumisessa syntyvän pakkausjätteen erilliskeräystä ja kuljetusta koskevaa sääntelyä ja otettiin käyttöön ns. yhteistoimintamalli. Pakkausten tuottajayhteisö ja kunnat sopivat pakkausjätteen erilliskeräyksen järjestämisestä ja korvauksista, jotka tuottajayhteisö maksaa kunnille näiden järjestämisestä erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta. Pakkausten tuottajat vastaavat niistä kustannuksista, jotka syntyvät kuntien erilliskerätyksessä pakkauksia selailisilta kiinteistöiltä, jotka kuuluvat erilliskeräysvelvoitteen piiriin jäteasetuksen mukaan. Jätelain 49 a §:n mukaan kuntien ja tuottajien on sovittava kiinteistökohtaisesta keräyksestä valtakunnallisella sopimuksella. Jos sopimukseen ei päästä, asiaa sovitellaan ympäristöministeriön johdolla. Jos sovittelu ei johda valtakunnalliseen sopimukseen kuuden kuukauden kuluessa, pakkausten tuottajien on kolmen vuoden kuluttua sovittelun päättymisestä järjestettävä kiinteistökohtainen pakkausjätteen erilliskeräys 49 c §:n mukaisesti. Jotta pakkausten tuottajayhteisö voisi tällaisessa tilanteessa järjestää pakkausten erilliskeräyksen, se tarvitsisi kunnalta tiedot kiinteistöiltä, joilta pakkausjätteitä on noudettu. Tämä edellyttää niin ikään jätteenkuljetusrekisteriä koskevien tiedonsaantioikeuksien laajentamista.

3 Tavoitteet

Jätehuoltorekisteriä koskevien muutosehdotusten tavoitteena on selkeyttää ulkomaisten jätteen kuljettajien ja välittäjien toimintaedellytyksiä Suomessa ja tehostaa niitä koskevia hyväksymismenettelyjä keskittämällä hakemusten käsittely yhteen ELY-keskukseen. Tavoitteena on myös keventää rekisteriin hakemisesta johtuvaa sääntelytaakkaa luopumalla vakuussääntelystä, sekä samalla varmistaa toiminnanharjoittajille tasapuoliset kilpailun edellytykset ja torjua harmaata taloutta.

Jätehuoltorekisteriä ja tuottajarekisteriä koskevien tietopalvelujen tavoitteena on parantaa julkista tiedonsaantia jätealan rekistereihin merkityistä toiminnanharjoittajista ja samalla vähentää tuottajavastuuseen liittyvää vapaamatkustusta. Tietopalveluiden tavoitteena on myös parantaa valvonnan edellytyksiä.

Siirtoasiakirjarekisterin ja sitä koskevan sääntelyn tavoitteena on täydentää EU:n jätedirektiivin täytäntöönpanoa ja parantaa siirtoasiakirjavelvoitteen piiriin kuuluvien jätteiden (mm. vaaralliset jätteet ja POP-jätteet) kuljetusten valvontaa ja seuranta sekä tietopohjaa kyseisistä jätteistä.

Lisäksi esityksen tavoitteena on tehdä yleisestä tietosuojasetuksesta ja henkilötietojen suojausta koskevasta kansallisesta lainsäädännöstä ja perustuslakivaliokunnan uusimmasta tulkintakäytännöstä johtuvat täydennykset jätelain rekisterisääntelyyn. Samalla pyritään selkeyttämään rekisterinpitäjien vastuita ja parantamaan luonnollisten henkilöiden tietosuojaa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Jätehuoltorekisteriä koskevat ehdotukset

Esityksessä muutettaisiin jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä niin kotimaisten kuin ulkomaalaisten toiminnanharjoittajien osalta. Toiseen Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvaan valtioon tai ETA-alueen ulkopuolelle ns. kolmanteen valtioon sijoittautuneen jätteen kuljettajan, jonka toiminta ulottuu Suomen alueelle, olisi lähtökohtaisesti haettava hyväksyntää tai merkintää jätehuoltorekisteriin. Toiseen EU- tai ETA-valtioon sijoittautunut jätteen kuljettaja, joka on merkitty kotipaikkansa vastaavaan rekisteriin, voitaisiin merkitä jätehuoltorekisteriin vastavuoraisen tunnustamisen perusteella. Vastavuoroinen tunnustaminen ei kuitenkaan koskisi jätteen välittäjiä.

Uudeksi jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykseksi tulisi liikennelupa niiltä toimijoilta, joiden toiminta edellyttää liikennelupaa. Vakuuden asettamisesta luovuttaisiin ja sen sijaan säädettäisiin eräistä lakisäätteisten velvoitteiden hoitoon liittyvistä toimista, joilla varmistettaisiin hakijan luotettavuus osana päätösharkintaa. Jätealan tasapuolisen kilpailun sekä harmaan talouden torjunnan kannalta on tärkeää, että alalla toimivat yritykset hoitavat lakisäätteiset velvoitteensa. Viranomaisen tarkistaisi viranomaisrekistereistä, ettei jätehuoltorekisteriin hakevalla ja rekisteriin merkityllä jätteen kuljettajalla ole merkittäviä lakisäätteisiin maksuihin liittyviä laininlyöntejä, ulosottovelkaa eikä se ole konkurssissa. Jätteen kuljettajilla, joilla on liikennelupa, velvoitteidenhoitoa ei olisi kuitenkaan tarpeen selvittää, koska näille tehdään luotettavuusarviointi osana liikenneluvan myöntämistä ja velvoitteidenhoitoa seurataan säännöllisesti.

Tietyt jätehuoltorekisteriin liittyvät tehtävät ehdotetaan keskitettäväksi Kaakkois-Suomen ELY-keskukseen. Kaakkois-Suomen ELY-keskus vastaisi ulkomaisten jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymisestä ja merkitsemisestä jätehuoltorekisteriin sekä hallinnoisi jätehuoltorekisterin teknistä ylläpitoa ja kehittämistä.

Jätehuoltorekisterin tiedoista perustettaisiin julkinen tietopalvelu. Tietopalvelu julkaistaisiin yleisessä tietoverkossa ja se olisi kaikkien sitä tarvitsevien hyödynnettävissä. Tietopalvelusta voisi tarkistaa, onko tietyllä jätteen kuljettajalla tai välittäjällä oikeus harjoittaa ammattimaista jätteen kuljettamista tai välittämistä Suomessa ja mitä jätteitä hyväksyntä koskee. Tietopalvelua voisi käyttää myös hakupalveluna sopivan jätteen kuljettajan tai välittäjän hakemiseen. Tietopalvelusta voisi hakea rekisteriin merkittyä toiminnanharjoittajaa, joka kuljettaa tai välittää tiettyjä jätelajeja tietyllä alueella.

4.1.2 Siirtoasiakirjan tietojen toimittamista koskevat ehdotukset

Jätedirektiivin ja POP-asetuksen mukaisia vaatimuksia vaarallisen jätteen ja POP-jätteen sähköisestä raportoinnista täydennettäisiin edellyttämällä jätteiden kuljetuksissa käytettävän siirtoasiakirjan tietojen toimittamista vuoden 2022 syyskuun alusta lähtien jätelaissa säädettävään rekisteriin. Rekisteri parantaisi siirtoasiakirjavelvollisuuden piiriin kuuluvien jätteiden seuranta, valvontaa ja jäljitettävyyttä syntypaikalta lopulliseen käsittelypaikkaan.

4.1.3 Tuottajarekisteriä koskevat ehdotukset

Tuottajarekisterin tiedoista perustettaisiin uusi tietopalvelu, josta olisi mahdollista saada tietoja tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista, tuottajayhteisöistä, valtuutetuista edustajista ja tuot-

tajayhteisöjen jäsenistä sekä tiedot tuottajavastuun hoitamisesta. Tietopalvelu julkaistaisiin yleisessä tietoverkossa ja se olisi kaikkien sitä tarvitsevien hyödynnettävissä. Tietopalvelulla korvattaisiin Pirkanmaan ELY-keskuksen velvoite pitää yllä julkisesti saatavilla olevaa ajantasaista luetteloa tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista ja tuottajayhteisöistä.

4.1.4 Muut rekisterisääntelyä ja tiedonsaantioikeuksia koskevat ehdotukset

Jätelain rekisterisääntelyä täydennettäisiin vastaamaan nykyisiä henkilötietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia. Jätehuollon rekistereitä ja tuottajarekisteriä koskeviin säännöksiin ehdotetaan rekisterinpitäjää ja rekisterien käyttötarkoituksia koskevia lisäyksiä, minkä lisäksi tiedonsaantioikeuksia päivitetäisiin. Myös kunnan jätehuoltoviranomaisen ylläpitämään jätteiden kuljetuksia ja biojätteen käsittelyä koskevaan rekisteriin ehdotetaan säädettäväksi tiedonsaantioikeus kunnallisille jäteyhtiöille, jolle kunta on siirtänyt jätehuoltotehtäviä. Tiedonsaantioikeus helpottaisi jätteiden erilliskeräyksen järjestämistä. Pakkausten tuottajayhteisölle ehdotetaan tiedonsaantioikeutta kuljetusrekisterin tietoihin niistä kiinteistöistä, joilta noudetaan pakkausjätteitä. Tiedonsaantioikeuksilla varauduttaisiin tilanteeseen, jossa pakkausjätteiden erilliskeräys siirtyisi kunnan vastuulta pakkausten tuottajayhteisölle, jos kunta ja tuottajayhteisö eivät pääse jätelain 49 a §:ssä tarkoitettuun sopimukseen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Yritysvaikutukset

Jätteen kuljetusta ja välittämistä harjoittavat yritykset

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytysten muuttuessa rekisteriin jo merkittyjen jätteen kuljettajien ja välittäjien tulisi hakea uutta hyväksyntää, jos yritys aikoo jatkaa jätteen kuljetusta tai välittämistoimintaa. Hyväksynnän hakemisesta aiheutuisi yrityksille jonkin verran hallinnollista työtä ja kustannuksia. Uuden hakemuksen tekemiselle ehdotetaan kolmen vuoden siirtymäaikaa. Jätehuoltorekisteriotteet tarkistetaan nykyisin kolmen vuoden välein. Pitkä siirtymäaika mahdollistaa sen, että yritykset voivat otteen tarkistamisen sijaan hakea uutta hyväksyntää seuraavan tarkistamisajankohdan yhteydessä. Päätöksestä peritään maksu, jonka suuruudesta säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Vuonna 2022 suoritemaksu on 590 euroa. Vuoden 2023 suoritemaksun suuruus tarkistetaan vastaamaan ehdotetusta sääntelystä aiheutuva viranomaistyön määrää. Vakuusvaatimuksen poistaminen jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksistä sen sijaan vapauttaisi toiminnanharjoittajien vakuuksiin varatut varat muuhun käyttöön. Jätehuoltorekisteriin on merkitty noin 3000 jätteen kuljettamista tai välittämistä harjoittavaa yritystä. Vakuuksia on vaadittu arviolta noin 200:lta yritykseltä. Vakuuksien suuruudet ovat vaihdelleet muutamasta tuhannesta eurosta noin 15 000 euroon. Tätä huomattavasti suurempia vakuuksia on voitu vaatia valtakunnallisilta toimijoilta.

Myös ulkomaisten jätteen kuljettajien, jotka on merkitty jätehuoltorekisteriin suomalaisten yritysten alihankkijoiksi tai hyväksyty muulla tavalla, tulisi tehdä hakemus toiminnan hyväksymiseksi viimeistään vuoden kuluttua säännösten voimaantulosta Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle. Jätehuoltorekisteriin on merkitty noin 270 ulkomaalaista jätteen kuljettajaa. Näille toiminnanharjoittajalle aiheutuisi vastaavaa hallinnollista työtä ja kustannuksia kuin kotimaisille toiminnanharjoittajille. ETA-alueen ulkopuolisten jätteen kuljettajien ja EU- ja ETA-alueen jätteen välttäjien tulisi lisäksi hankkia sijoittautumismaastaan luotettavuutta osoittava todistus ja toimittaa se viranomaiselle hakemuksen yhteydessä.

EU- ja ETA-alueen jätteen kuljettajien osalta menettely olisi kevyempi. Ne voisivat hakea vastavuoroisuuteen perustuvaa merkintää jätehuoltorekisteriin toimittamalla ELY-keskukselle todistuksen kotimaansa vastaavaan rekisteriin tehdystä merkinnästä. Jätehuoltorekisteriin tehdystä merkinnästä perittäisiin maksu. Koska vastavuoroinen tunnustaminen olisi uusi menettely, maksun määrää ei ole vielä määritetty. Velvollisuus hakea merkintää jätehuoltorekisteriin koskisi noin 100:aa EU- ja ETA-alueen maiden jätteen kuljettajaa, jotka vuonna 2021 olivat merkittynä jätehuoltorekisteriin, jos näiden toimintaa jatkuu Suomessa. On kuitenkin huomattava, että EU- ja ETA-maiden kuljettajilla ei ole aiemmin ollut velvollisuutta hakea hyväksymistä jätehuoltorekisteriin Suomessa ja onkin mahdollista, että EU- ja ETA-alueen maista tulee myös uusia hakemuksia sellaisilta kuljettajilta, joiden toiminta ulottuu jo nykyisin Suomen alueille.

Siirtoasiakirjatietojen toimittaminen rekisteriin

Siirtoasiakirjatietojen toimittamisesta viranomaisen sähköiseen järjestelmään aiheutuisi velvoitteen piiriin kuuluvien jätteiden (vaaralliset jätteet, POP-jätteet, saostus- ja umpisäiliölietteet, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteet, pilaantuneet maa-ainekset, rakennus- ja purkujätteet) kuljetuksiin osallistuville toiminnanharjoittajille jonkin verran hallinnollista työtä. Jätelain muutoksessa jätteen kuljetuksiin osallistuville on jo tullut voimaan velvoite ottaa käyttöön sähköiset siirtoasiakirjat vuoden 2022 alusta lähtien.

Yrityksille, joilla on jo oma sähköinen siirtoasiakirjajärjestelmä, sekä kaupallisten siirtoasiakirjajärjestelmien toimittajille aiheutuisi kertaluontoinen kulu rajapinnan toteuttamisesta, jolla siirtoasiakirjatiedot voidaan siirtää viranomaisten rekisteriin. Kertaluontoisen kulun määrää on vaikea arvioida ja se voi vaihdella muutamasta tuhannesta eurosta muutamaa kymmeneen tuhanteen riippuen käytössä olevasta järjestelmästä.

Mikäli käytössä on ollut paperinen siirtoasiakirja, jätteen haltija tai kuljettaja olisi velvollinen tuomaan tiedot jokaisesta siirrosta rekisteriin asiointikäyttöliittymän kautta tai sopimalla tietojen toimittamisesta Suomen ympäristökeskuksen kanssa. Tästä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa voisi ehkäistä ottamalla käyttöön sähköisen siirtoasiakirjan, josta tiedot toimitettaisiin rajapinnan kautta. Asiointikäyttöliittymän suunnittelua on tehty käyttäjälähtöisesti ja se pyritään toteuttamaan mahdollisimman helppokäyttöiseksi tietoturvallisten ratkaisujen puitteissa.

Tietopalveluiden käyttöönotto

Tietopalveluiden käyttöönotosta ei aiheudu yrityksille hallinnollista taakkaa, sillä tietopalveluiden tiedot haetaan viranomaisten rekistereistä. Yritykset voivat kuitenkin hyödyntää tietopalveluja varmistaakseen, että tekevät yhteistyötä sellaisten toimijoiden kanssa, jotka huolehtivat asianmukaisesti eräistä jätelain mukaisista velvoitteista. Yritykset voivat esimerkiksi hankkiessaan jätehuoltopalvelua tarkistaa, onko jätteen kuljettaja merkitty jätehuoltorekisteriin tai tuotteita hankkiessaan tarkistaa, onko tuotteen tuottaja hyväksytty tuottajarekisteriin tai liittynyt tuottajayhteisöön.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Jätehuoltorekisteriä koskevat muutokset

Ulkomaisten jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksyminen jätehuoltorekisteriin ja jätehuoltorekisterin teknisen ylläpidon hallinnointi ja kehittäminen keskitettäisiin valtakunnallisena tehtävänä Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle. Tälle osoitettaisiin myös tehtävä koordinoita ja

edistää ELY-keskusten yhteisiä käytäntöjä jätehuoltorekisteriin hyväksymisessä ja valvonnassa, mikä sujuvoittaisi ja yhtenäistäisi kotimaisten jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymismenettelyä. Jätehuoltorekisteriin hakemiseen velvollisten toiminnanharjoittajien määrän arvioidaan jonkin verran lisääntyvän, kun ulkomaistenkin toiminnanharjoittajien olisi haettava hyväksyntää.

Tehtävien keskittämisestä aiheutuu pysyviä lisävoimavaratarpeita Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle. Uusia tehtäviä seuraisi ulkomaisten toimijoiden neuvonnasta, ohjeistusten laatimisesta, viestinnästä sekä hakemusten käsittelemisestä. Soveltamiskäytäntöjen yhtenäistämiseksi olisi luotava uusi toimintamalli ja viestittävä ja koulutettava siitä muita ELY-keskuksia. Kustannuksia aiheuttaisi myös rekisterin tekninen ylläpidon ja kehittämisen hallinnointi, mihin sisältyy kehittämistarpeiden tunnistaminen, käyttäjien neuvonta ja viestintä. Uusista tehtävistä arvioidaan aiheutuvan Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle pysyvä 1,7 henkilötyövuoden vuotuinen lisäresurssitarve (yhteensä 119 000 euroa), minkä lisäksi ensimmäisen kahden vuoden ajan heinäkuusta 2022 lähtien kertaluonteisiin tehtäviin tarvitaan arviolta yksi henkilötyövuosi (70 000 euroa/vuosi). Kertaluonteisiin tehtäviin sisältyy ulkomaisten kuljettajien neuvontaa, hakemuslomakkeiden ja päätöspohjien laatimista ja osallistumista rekisterin ja tietopalvelun kehittämiseen sekä käyttäjien kouluttamiseen. Jätehuoltorekisterin pienkehittämisestä aiheutuisi vuosittain toimintamenokustannuksia Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle 55 000 euroa teknisen kehittämistyön tilaamiseksi KEHA:lta ja tämän alihankkijalta.

Tehtävien keskittäminen vapauttaisi muissa ELY-keskuksissa jossain määrin henkilöresursseja, kun ulkomaisia kuljettajia ei enää merkittäisi suomalaisten kuljetusyritysten alihankkijoiksi. Myös jätteen kuljettajista ja välittäjistä perustettavan julkisen tietopalvelun arvioidaan vähentävän tietopyyntöjen käsittelyyn ELY-keskuksissa käytettävää työmäärää.

Vaikka osa jätehuoltorekisteriä koskevista tehtävistä keskitettäisiin, kaikki ELY-keskukset vastaisivat kotimaisten kuljettajien ja välittäjien hyväksymisestä ja näiden valvonnasta nykyiseen tapaan. ELY-keskusten arvioitavaksi tulisi rekisteriin jo merkittyjen jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymisedellytysten täyttyminen niiden hakiessa uutta hyväksyntää kolmen vuoden siirtymäajan aikana. Vakuusvaatimuksen poistaminen keventäisi hieman viranomaistyötä kaikissa ELY-keskuksissa. Toisaalta vakuusvaatimuksen tilalle tuleva jätteen välittäjien ja sellaisten jätteen kuljettajien, joilla ei ole liikennelupaa, luotettavuuden selvittäminen vaatii jonkin verran lisätyötä. ELY-keskuksilta saadun arvion mukaan noin 10–20 prosentilla jätehuoltorekisteriin merkityistä kuljettajista ja välittäjistä ei ole liikennelupaa. Määrällisesti tämä tarkoittaa noin 300–600 toiminnanharjoittajaa, joiden luotettavuus tulee selvitettäväksi näiden hakemusten käsittelyn yhteydessä. Luotettavuuskriteerien täyttyminen tarkistettaisiin Harmaan talouden selvitysyksikön laatimista veloitteidenhoitoselvityksistä. Hakemuksia käsittelevien henkilöiden olisi opetettava tekemään arvioita toiminnanharjoittajien luotettavuudesta veloitteidenhoitoselvitysten perusteella. Lisäksi ELY-keskusten tulisi tarkistaa toiminnanharjoittajien liikennelupien voimassaolo Liikenne- ja viestintävirastolta tai sen ylläpitämästä rekisteristä, mutta tämän ei arvioida lisäävän ELY-keskusten työmäärää nykyisestä.

Liikenne- ja viestintävirastolle aiheutuisi jonkin verran työtä tietojärjestelmän kehittämisestä teknisen rajapintaratkaisun luomiseksi jätehuoltorekisteriin.

Veloitteidenhoitoselvitysten laatiminen lisäisi vähäisessä määrin Harmaan talouden selvitysyksikön tehtäviä. Tehtävät on kuitenkin mahdollista hoitaa nykyisillä resursseilla.

Hakemuksen sisältövaatimusten muutokset ja Suomen ulkopuolelle sijoittautuneiden toimijoiden hyväksyminen ja merkitseminen edellyttävät jätehuoltorekisterin ja sähköisen hakemuksen

kehittämistä. Kehittämistyö on käynnissä KEHA:ssa osana ympäristöministeriön jäte- ja tuotetietojärjestelmä -hanketta⁴. Kehittämistyöstä aiheutuu ympäristöministeriölle noin 150 000 euron kustannus. Kustannukset katetaan jäte- ja tuotetietojärjestelmä -hankkeelle myönnettyistä määrärahoista.

Rekisteri jätteen siirtoasiakirjatiedoista

Sähköinen rekisteri jätteen siirtoasiakirjojen tiedoista antaisi kuntien ja valtion valvontaviranomaisille ja kunnan jätehuoltoviranomaiselle nykyistä merkittävästi paremmat mahdollisuudet siirtoasiakirjavelvollisuuden piiriin kuuluvien jätevirtojen seurantaan ja valvontaan. Se myös parantaisi jätetietojen saatavuutta muiden kuin ympäristölupavelvollisten toimijoiden jätteistä, joista on nykyisin tietopuutteita. Siirtoasiakirjatietoja voitaisiin hyödyntää myös esimerkiksi jätedirektiivin mukaisessa rakennus- ja purkujätteitä koskevassa tiedonkeruussa ja raportoinnissa komissiolle.

Siirtoasiakirjojen tietojen toimittamista koskevan velvollisuuden valvonta lisäksi jonkin verran valvontaviranomaisten työtä, etenkin lain toimeenpanon alkuvaiheessa. Jätteen haltijoihin ja jätteen kuljettajiin olisi kohdistettava valvontaa sen varmistamiseksi, että siirtoasiakirjojen tiedot toimitetaan uuteen rekisteriin. Tämä arvioidaan voitavan tehdä sisäisin kohdennuksin.

Siirtoasiakirjojen tietojen tallentamiseen tarvittavasta rekisteristä aiheutuisi perustamis- ja ylläpitotehtäviä ja -kustannuksia Suomen ympäristökeskukselle. Rekisterin kehittämistyötä ohjaisi ympäristöministeriö. Rekisterin kehittämistyö on käynnissä Suomen ympäristökeskuksessa osana ympäristöministeriön jäte- ja tuotetietojärjestelmä -hanketta⁵. Rekisterin perustamiskustannus on noin 300 000 euroa. Rekisterin käyttöönoton jälkeen rekisterinpito ja muu ylläpito toisivat Suomen ympäristökeskukselle uusia tehtäviä liittyen mm. rekisterin tekniseen ylläpitoon, käytön seurantaan, kehittämistarpeiden tunnistamiseen, kehittämiseen, käyttäjien neuvontaan, viestintään ja tietopyyntöihin vastaamiseen. Rekisterinpidosta ja muusta ylläpidosta on arvioitu aiheutuvan noin 70 000 euron kustannukset vuosittain. Kustannukset katetaan jäte- ja tuotetietojärjestelmä -hankkeelle myönnettyistä määrärahoista.

Tietopalvelut

Uusista tietopalveluista olisi hyötyä monelle viranomaiselle. Kun tietoa jätehuoltorekisteriin hyväksytyistä toimijoista ja tuottajarekisteriin merkityistä tuottajista olisi saatavilla tietopalveluista ilman että tietoja tarvitsee erikseen pyytää viranomaiselta, rekisterinpitäjinä toimivilla viranomaisilta vapautuisi resursseja tietopyyntöjen käsittelystä. Viranomaiset voivat hyödyntää tietopalveluja jätelain mukaisissa seuranta- ja valvontatehtävissä esimerkiksi tarkistaakseen, onko jätteen kuljettaja merkitty jätehuoltorekisteriin tai tuotteen tuottaja hyväksytty tuottajarekisteriin tai liittynyt tuottajayhteisöön. Tietopalvelujen toteutuksesta ja ylläpidosta aiheutuu työtä ja kustannuksia Suomen ympäristökeskukselle ja ympäristöministeriölle. ELY-keskusten tulee lisäksi huolehtia, että jätehuoltorekisterin ja tuottajarekisterin tiedot ovat ajantasaiset. Tietopalvelut kehitetään ympäristöministeriön jäte- ja tuotetietojärjestelmä -hankkeessa. Tietopalvelujen perustamiskustannuksiksi arvioidaan noin 100 000 euroa ja ylläpitokustannuksiksi 10 000 euroa vuodessa. Kustannukset katetaan jäte- ja tuotetietojärjestelmä -hankkeelle myönnettyistä määrärahoista.

⁴ <https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM051:00/2020>

⁵ <https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM026:00/2020>

Muu rekisterien ylläpito

Kunnan jätehuoltoviranomaiselle aiheutuisi jonkin verran työtä jätteen kuljetuksia ja biojätteen käsittelyä koskevan rekisterin tietojen luovuttamisesta kunnan jätehuoltoyhtiöille näiden pyytämässä tietoja.

Kunnan jätehuoltoviranomaiset hyötyisivät uudesta siirtoasiakirjojen tiedot sisältävästä rekisteristä, josta nämä saisivat tiedot saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksista. Kunnan jätehuoltoviranomaiset eivät ole aina saaneet ilman erillistä pyyntöä tarvittavia tietoja jätteen kuljettajilta lietteiden kuljetuksista, ja uusi rekisteri helpottaisi siten kunnan jätehuoltoviranomaisten tiedonsaantia.

4.2.3 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei olisi välittömiä ympäristövaikutuksia. Esityksessä tavoiteltu jätteen kuljetusten valvonnan tehostuminen voisi kuitenkin välillisesti vaikuttaa siihen, että epäasianmukainen jätteen käsittely ja siitä seuraavat terveys- ja ympäristöriskit vähenevät.

Jätteen kuljettajien ja välittäjien palveluja tarvitsevat voisivat tarkistaa ehdotetusta tietopalvelusta, onko toimija hyväksytty jätehuoltorekisteriin ja valita sellaisen toimijan, joka on rekisterissä. Näin voitaisiin nykyistä tehokkaammin varmistaa, että jätteen kuljetus- ja välitystoimintaan käytetään vain sellaisia toimijoita, jotka täyttävät jätelaissa säädetyt edellytykset ja siten vähentää riskejä epäasianmukaisesta jätteen hylkäämisestä jättämisestä ympäristöön.

Siirtoasiakirjatietojen kerääminen perustettavaan rekisteriin auttaa tehostamaan siirtoasiakirjavelvoitteen piiriin kuuluvien jätteiden, kuten vaarallisten jätteiden, kuljetusten valvontaa ja varmistamaan, että jätteet toimitetaan asianmukaisiin käsittelypaikkoihin. Ympäristöön hallitsemattomasti joutuessaan vaarallinen jäte voi aiheuttaa erityistä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

4.2.4 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Jätteen kuljettajia ja välittäjiä koskevia jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä muutettaisiin. Esityksellä voidaan tunnistaa olevan elinkeinovapauteen ja yhdenvertaisuuteen kohdistuvia vaikutuksia. Tämä koskisi erityisesti ulkomaalaisia jätteen kuljettajia, joiden osalta oikeustila on ollut tulkinnanvarainen. Ehdotus parantaisi ulkomaisten jätteen kuljettajien edellytyksiä hakea toiminnan hyväksymistä jätehuoltorekisteriin, kun hyväksyminen ei olisi enää riippuvainen siitä, ottaako suomalainen yritys kuljettajan alihankkijakseen.

Uutena hakemuksen hyväksymisen edellytyksenä olisi muun muassa hakijan luotettavuuden selvittäminen, jos hakijalla ei ole liikennelupaa. Ehdotettu vaatimus rajoittaisi elinkeinon harjoittamista, mutta sen tavoitteena on osaltaan turvata jätteen kuljettajien ja välittäjien yhdenvertainen kohtelu ja varmistaa, ettei toiminnanharjoittaja saa kilpailuetua laiminlyömällä lakisääteisten maksujen hoitamista.

Jätehuoltorekisterin tietopalvelu parantaisi kansalaisten tiedonsaantia jätehuoltorekisteriin hyväksytyistä ja merkityistä jätteen kuljettajista ja välittäjistä sekä niiden toiminnasta. Esitys lisäisi myös kansalaisten mahdollisuuksia saada tietoa tuottajavastuujärjestelmien toiminnasta ja tuottajavastuiden hoitaneista tuottajista.

Jätehuollon rekisterisääntelyyn liittyvien vastuiden selkeyttämisellä voidaan katsoa olevan positiivinen vaikutus toiminnanharjoittajien oikeuksien toteutumiseen. Esityksellä vahvistetaan

rekisterinpitäjien roolia ja täsmennetään, mitä henkilötietoja jätealan rekisteriin saa tallentaa. Tämä voi auttaa toiminnanharjoittajia hahmottamaan, keneltä he voivat vaatia lainmukaisten oikeuksiensa toteuttamista.

4.2.5 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset

Jätelain muutos aiheuttaa muutoksia kolmeen tietojärjestelmään ja rekisteriin:

1. Rekisteri jätteen siirtoasiakirjojen tiedoista ja julkiset tietopalvelut

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi uusi tietojärjestelmä, joka koostuisi jätteen siirtoasiakirjojen tietyistä tiedoista (rekisteri jätteen siirtoasiakirjojen tiedoista), ja kaksi uutta julkista tietopalvelua olemassa olevien rekisterien tiedoista. Uudesta rekisteristä syntyy uusi tietovaranto, käyttöliittymä ja sähköisen tiedonvaihdon mahdollistavia rajapintoja tiedon siirtoa varten. Tietopalveluiden toteuttamisessa hyödynnettäisiin olemassa olevia tietovarantoja, joista tietoa siirrettäisiin rajapintojen avulla tietopalvelussa esitettäväksi. Uusi rekisteri ja tietopalvelut aiheuttavat muutoksia Suomen ympäristökeskuksen tehtävissä. Se toimisi rekisterin rekisterinpitäjänä ja ylläpitäisi uusia tietopalveluita. Suomen ympäristökeskus vastaisi tietojärjestelmän ja tietopalvelujen toteuttamisesta ja ylläpidosta sekä käyttäjien koulutuksesta ja neuvonnasta. Uudella rekisterillä ja tietopalveluilla olisi vaikutuksia myös ympäristöministeriöön. Se ohjaisi ja rahoitaisi järjestelmän ja tietopalvelujen kehittämistä ja ylläpitoa. Tietopalvelujen tiedonsiirtoratkaisujen toteuttamisesta aiheutuu kehittämistyötä lisäksi jätehuoltorekisteriä ja tuottajarekisteriä ylläpitäville ELY-keskuksille ja näille teknisiä palveluja tarjoavalle KEHA-keskukselle.

Muutokset viranomaisten tehtäviin

Rekisteri lisäisi valvontaviranomaisten tehtäviä, sillä niiden olisi valvottava tietojen toimittamista rekisteriin. Toisaalta rekisterin käyttöönotto helpottaa viranomaisten tiedonsaantia siirtoasiakirjojen tiedoista ja eri alueilla tapahtuvista jätteiden siirroista, sillä nykytilanteessa siirtoasiakirjojen tiedot ovat saatavilla vain pyytämällä ne toiminnanharjoittajalta. Rekisteritiedon hyödyntäjät on pyritty tunnistamaan jäte- ja tuotetietojärjestelmähankkeessa. Rekisterin tietosäilyttäjä käyttäisivät pääasiassa valvovat viranomaiset, jätehuoltoviranomaiset ja Suomen ympäristökeskus, jotka saisivat tiedonsaantioikeuden rekisterin tietoihin. Oikeus rekisterin tietoihin vaihtelisi käyttäjä- ja tehtäväkohtaisesti sen mukaan, mitä tietoja kullakin tiedon käyttäjällä on oikeus saada tehtäviensä hoitamista varten. Viranomaisten tiedonsaantioikeuksien toteuttamiseksi tietojärjestelmään määriteltäisiin eri käyttötarkoituksia varten erilaisia käyttäjärooleja. Rekisteristä luovutettaisiin tietoja katseluyhteyden ja teknisen rajapinnan avulla sekä vastamalla muutoin esitettyihin tietopyyntöihin. Rekisteristä tullaan todennäköisesti siirtämään tietoja ELY-keskusten ylläpitämään ympäristönsuojelun valvonnan sähköiseen asiointijärjestelmään ympäristöluvanvaraisten toiminnanharjoittajien vuosittaisen jäte raportoinnin sujuvoittamiseksi ja kaksinkertaisen tiedonkeruun ehkäisemiseksi. Tiedonsiirto tarkoittaisi käytännössä tietojen luovuttamista asianomaiselle toiminnanharjoittajalle ja valvoville viranomaisille teknisen rajapinnan avulla.

Uudet velvollisuudet jätteen haltijoille ja kuljettajille

Rekisteri jätteen siirtoasiakirjojen tiedoista toisi uusia velvollisuuksia siirtoasiakirjavelvollisuuden piiriin kuuluville jätteen haltijoille ja jätteen kuljettajille. Niiden tulisi toimittaa tietyt tiedot siirtoasiakirjoista rekisteriin joko rajapinnan tai sähköisen asiointipalvelun kautta. Jos toiminnanharjoittajalla on käytössään sähköinen järjestelmä siirtoasiakirjoja varten, tietojärjestelmään on tehtävä tarvittavat tekniset muutokset tietojen siirtämiseksi rekisteriin. Suomen ympäristökeskuksen tietojärjestelmään luotaisiin rajapinta siirtoasiakirjojen tietojen vastaanottamiseksi

rekisteriin. Rajapintaan liittyminen kuvattaisiin erillisessä rajapintakuvauksessa ja rajapinnan käyttäminen edellyttäisi sopimusta rekisterin ylläpitäjän kanssa. Jos tiedon siirto mainituilla tavoilla ei olisi mahdollista, toiminnanharjoittaja sopisi tietojen toimittamisesta Suomen ympäristökeskukselle muulla tavalla. Tällöin Suomen ympäristökeskus vastaisi viime kädessä siirtoasiakirjatietojen viemisestä rekisteriin.

Tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvät asiat

Rekisteri sisältäisi henkilötietoja ja yrityksiä koskevia tietoja, ja näihin tietoihin saattaa sisältyä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 tai 31 kohdassa määritelty salassapitoperuste. Jätteen siirron osapuolen ollessa luonnollinen henkilö tai jätteen noutopaikan ollessa luonnollisen henkilön kotipaikka, henkilön nimi, puhelinnumero tai kotiosoite voivat olla salassa pidettäviä. Tiedon toimittajan on mahdollista ilmaista salassapidon tarve perusteluineen ja rekisterinpitäjän on mahdollista merkitä salassa pidettävät tiedot, jolloin niitä ei luovuteta muille kuin niille, joilla on lainmukainen tiedonsaantioikeus salassa pidettäviin tietoihin. Rekisterin ja sen tiedonsiirtoratkaisujen tietoturvasta huolehditaan tiedonhallintalain ja yleisen tietosuoja-asetuksen tietoturvaan liittyvien velvoitteiden mukaisesti. Rekisterin toteutuksessa sovelletaan lisäksi soveltuvin osin valtionhallinnon VAHTI-ohjeita. Rekisteriin tehdään tarvittaessa tietoturva-auditointi ennen käyttöönottoa. Rekisterin käyttöliittymän käyttäjät tunnistautuvat vahvasti Suomi.fi-tunnistuspalvelun avulla ja heidän käyttövaltuutensa varmistetaan Suomi.fi-valtuutuspalvelun avulla. Osalle viranomaisista tarjotaan todennäköisesti mahdollisuus tunnistautua myös VIRTU-palvelun avulla. Käyttöoikeudet määräytyvät sen mukaan, onko kyseessä yrityksen edustaja vai viranomaiskäyttäjä. Tiedonsaantia rajoitetaan käyttöoikeuksien perusteella niin, että käyttäjä pääsee näkemään tietoja, joihin hänellä on lainmukainen tiedonsaantioikeus.

Hyödyt viranomaisille ja sidosryhmille

Uusista jätehuoltorekisterin ja tuottajarekisterin tietoja koskevista julkisista tietopalveluista olisi hyötyä niin viranomaisille kuin yleisölle. Tieto rekistereihin merkityistä toiminnanharjoittajista olisi ajantasaisesti viranomaisten ja yleisön saatavilla ilman että tietoja tarvitsee pyytää viranomaiselta. Tietopalvelut vähentäisivät rekisterinpitäjinä toimiville viranomaisille tehtäviä tietopyyntöjä.

Riskiarviointi

Julkisissa tietopalveluissa julkaistaviin tietoihin ei ole tunnistettu kohdistuvan riskejä. Toiminnanharjoittajista ei julkaistaisi tarkempia yhteystietoja ja jätehuoltorekisterissä hakutoimintoja rajattaisiin massahakujen estämiseksi.

Uuden rekisterin ja tietopalvelujen kustannusvaikutuksia on arvioitu edellä jaksoissa 4.2.1 ja 4.2.2.

2. Jätehuoltorekisteri

Jätehuoltorekisteriä koskevan sääntelyn muutokset (95 ja 142 §) eivät toisi merkittäviä muutoksia rekisterinpitäjyyteen. ELY-keskukset toimivat jo nykyisin rekisterin yhteisrekisterinpitäjinä. Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle tulisi uusi tehtävä vastata rekisterin ylläpitämisestä ja kehittämisestä yhteistyössä rekisterin omistavan ympäristöministeriön kanssa.

Muutokset viranomaisten järjestelmiin

Lakiluonnos sisältäisi uusia tiedonsaantioikeuksia, jotka aiheuttavat muutoksia jätehuoltorekisteriin ja ELY-keskusten, TE-toimistojen ja KEHA-keskuksen USPA-asianhallintajärjestelmään. Jätehuoltorekisteriin rakennettaisiin uusi rajapinta, jonka kautta ELY-keskusten olisi mahdollista hakea tietoja Liikenne- ja viestintäviraston ylläpitämästä liikenneasioiden rekisteristä. Liikenneasioiden rekisteristä jätehuoltorekisterihakemuksia käsittelevä ELY-keskus saisi tiedot jätteen kuljettajan liikenneluvista. USPA-asianhallintajärjestelmään olisi tehtävä muutoksia, jotta ELY-keskus voisi selvittää hyväksyntää jätehuoltorekisteriin hakevien toiminnanharjoittajien luotettavuuden Harmaan talouden selvitysyksikön tekemien velvoitteidenhoitoselvitysten avulla. Velvoitteidenhoitoselvityksiä käytetään ELY-keskuksissa jo nykyisin muiden kuin jätehuoltorekisteriin liittyvien asioiden käsittelyssä. Tästä syystä USPA-asianhallintajärjestelmässä on jo mahdollista lähettää selvityspyyntö Verohallinnon tietojärjestelmälle, joka lähettää velvoitteidenhoitoselvityksen USPA-asianhallintajärjestelmään. USPA-asianhallintajärjestelmään on tehtävä muutoksia, jotta jätehuoltorekisterihakemuksia käsittelevät viranomaiset voivat tilata tietosisällöltään tarkoitukseen sopivia velvoitteidenhoitoselvityksiä ja tallentaa ne asianhallintajärjestelmään. Muutosten tekemisestä aiheutuu työtä KEHA-keskukselle. Liikennelupatietoja ja velvoitteidenhoitoselvityksiä hyödynnettäisiin myös jätehuoltorekisteriin jo hyväksytyjen toiminnanharjoittajien valvonnassa. Myös Liikenne- ja viestintäviraston ja Verohallinnon tietojärjestelmien viranomaisrajapintoihin olisi tehtävä tarvittavat muutokset tietojen luovuttamiseksi ELY-keskuksille.

Tietosuoja ja salassa pidettävät tiedot

Velvoitteidenhoitoselvitykset sisältävät tietoa toiminnanharjoittajien ja luonnollisten henkilöiden taloudellisesta tilanteesta. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 23 kohdan mukaan asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön vuosituloista tai kokonaisvarallisuudesta taikka tuen tai etuuden perusteena olevista tuloista tai varallisuudesta sekä ulosottoviranomaisen asiakirjat siltä osin kuin ne sisältävät sellaisia tietoja, jotka ulosottorekisteriin merkittävänä olisivat ulosottoaaren mukaan salaisia, sekä tiedot luonnollisesta henkilöstä ulosottovelallisenä ja ulosottoselvitys ovat salassa pidettäviä. Salassapidon piiriin kuuluvat tiedot, jotka kuvaavat henkilön taloudellista asemaa kokonaisuutena. Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain mukaan velvoitteidenhoitoselvitykset ovat selvitysyksikössä salassa pidettävää tietoa.

USPA-asianhallintajärjestelmässä tietojen käsittely perustuu tietosuojalakiin (1050/2018), lakiin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003), lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), lakiin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) ja arkistolakiin (831/1994). Asioiden ja asiakirjojen luku- ja muokkausoikeudet on rajattu käyttöoikeuksilla, jotka annetaan virkamiesten työtehtävien perusteella. Asiat voidaan merkitä julkisiksi, ei julkisiksi tai salaisiksi. Velvoitteidenhoitoselvityksiä käsiteltäisiin asianhallintajärjestelmässä salaisina. ELY-keskus saisi luovuttaa tietoja eteenpäin vain, jos tietojen luovuttamisesta on erikseen laissa säädetty.

3. Rekisteri jätteen kuljetustiedoista ja biojätteen käsittelystä

Muutokset kunnan jätteenkuljetusrekistereihin

Lakiesitys sisältäisi uusia tiedonsaantioikeuksia kunnan jätehuoltoviranomaisten ylläpitämään rekisteriin jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä. Tiedonsaantiin oikeutettuja olisivat kunnan jätehuoltoyhtiöt ja pakkausjätteiden tuottajayhteisö. Tiedonsaantioikeus ei koskisi rekisteriin merkittyjä mahdollisia salassa pidettäviä tietoja. Jätekuljetusrekisteristä tie-

toja on luovutettu jo nykyisin jätehuoltoyhtiöille julkisuuslain nojalla ja lakiin kirjattu tiedonsaantioikeus ei arvion mukaan aiheuttaisi suuria muutostarpeita tietojärjestelmiin. Pakkausten tuottajayhteisön tiedonsaantioikeus olisi uusi. Kuntien tiedonhallintayksikköjen tulisi tehdä tarpeelliset muutokset tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi pakkausten tuottajayhteisölle. Tiedonsaajan tulisi käsitellä sille luovutettuja henkilötietoja yleisen tietosuojasetuksen ja kansallisen tietosuojalainsäädännön mukaisesti.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä ja tehtävän keskittämistä koskevat vaihtoehdot

Toiminnanharjoittajien taustojen selvittämisen vaihtoehdot

Valmistelun aikana pohdittiin, miten laajasti jätteen kuljettamista ja välittämistä harjoittavien yritysten taustat olisi tarpeen selvittää. Vaihtoehtoina oli, että selvitetään toiminnanharjoittajien luotettavuuden eli lakisääteisten maksujen laiminlyöntien lisäksi myös mahdollinen syyllistyminen ympäristö- ja muihin rikkomuksiin ja rikoksiin. Pohdittavana oli myös luotettavuusselvityksen laajentaminen yritysten vastuuhenkilöihin ja harkinnanvaraisesti näiden muuhun yritystoimintaan.

Jatkovalmistelussa pohdittiin myös, voitaisiinko jätehuoltorekisteriin hyväksyttävälle jätteen kuljettajille liikenneluvan myöntämisen yhteydessä tehtyjä taustan tarkistuksia hyödyntää, koska 80–90 prosentilla jätteen kuljettajista on liikennelupa. Liikenneluvan myöntämisen edellytyksiä on selostettu tarkemmin Nykytila-jakson kohdassa ”Tavarankuljetusta koskevat liikenneluvat”. Liikennelupa on voimassa kymmenen vuotta ja luvan myöntämisen edellytyksiä valvotaan jatkuvasti ja liikenneluvallisten yritysten luotettavuus saatetaan arvioida jopa vuosittain. Liikenneluvan myöntämisen yhteydessä luotettavuusarviointia ei kuitenkaan tehdä yrityksen vastuuhenkilöille eikä vastuuhenkilöiden muuta yritystoimintaa selvitetä eikä arvioida. Sen sijaan hyvän maineen vaatimus on liikenneluvan myöntämisen yhteydessä ulotettu koskemaan myös yrityksen toimitusjohtajaa ja vastuunalaista yhtiömiestä sekä liikennepalvelulain muutoksella 60/2022 myös hallituksen puheenjohtajaa ja hallituksen ainoaa varsinaista jäsentä.

Jatkovalmistelussa päädyttiin siihen, että kuljetusyrityksille liikenneluvan myöntämisen yhteydessä tehtävä luotettavuuden arviointi säännöllisine valvontoineen olisivat riittäviä yrityksen hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin. Valmistelussa ei katsottu tarpeelliseksi arvioida uudelleen samoja yrityksiä, jotka on jo kertaalleen arvioitu liikenneluvan myöntämisen yhteydessä. ELY-keskus tarkistaisi liikenneluvan voimassaolon kuljetusyrityksen hakiessa jätehuoltorekisteriin ja tämän jälkeen säännöllisin väliajoin valvoessaan toiminnanharjoittajia. Valmistelussa ei nähty perusteita sille, että kuljetusyritysten taustat tulisi arvioida liikennepalvelulaissa edellytettyä laajemmin, jotta yritys, jolle on jo myönnetty lupa kuljettaa tavaraa, saisi kuljettaa jätteitä. Se, ettei liikenneluvallisten kuljetusyritysten luotettavuutta selvitetäisi uudelleen eri viranomaisessa, säästäisi myös viranomaisten resursseja, ja varmistaisi toiminnanharjoittajille mahdollisimman tasapuoliset vaatimukset.

Arviolta 10–20 prosentilla jätteen kuljetus- ja välitystoimintaa harjoittavista yrityksistä toiminta ei edellytä liikennelupaa. Jätteen välitystoiminta ei edellytä liikennelupaa, jos toimintaan ei liity ammattimaista kuljettamista. Liikennelupaa ei edellytetä myöskään toiminnanharjoittajilta, jotka kuljettavat esimerkiksi sakokaivolietettä traktorilla, metalli- ja autoromujen kuljettajilta,

eikä toimijoilta, joiden toiminta on pääosin jotain muuta kuin kuljetustyötä (esimerkiksi rakennus- ja purkutyötä tai viemärien puhdistustyötä). Toiminnanharjoittajien tasapuolisen kohtelun vuoksi valmistelussa katsottiin perustelluksi, että näiden luotettavuus selvitetäisiin Harmaan talouden selvitysyksiköltä saatavien velvoitteidenhoitoselvitysten avulla. Sen sijaan rikostaustan tarkistamista näiltä toimijoilta ei pidetty perusteltuna, koska kyse on useimpien osalta pienimuotoisesta toiminnasta tai siitä, että jätteen kuljettaminen on vain osa yrityksen toimintaa.

Valmistelun aikana yhtenä vaihtoehtona oli esillä, että kaikki jätteen kuljettaminen otettaisiin liikenneluvan piiriin. Liikenneluvan saaminen edellyttää kuitenkin suuria vakuuksia (mm. 9000 euroa ensimmäistä moottoriajoneuvoa kohti), jotka voisivat estää alalla pääsyn sellaisilta jätteen kuljettajilta, joilla toiminta on pienimuotoista. Lisäksi koska EU:n tavaraliikennelupa-asetuksen mukaan tavaraa saa tietyin edellytyksin kuljettaa ilman liikennelupaa, voisi liikennelupavaatimus jätteen kuljettamiseksi olla syrjivä muuhun tavaran kuljettamiseen nähden.

Keväällä 2020 lausunnolla olleessa jätelain muutosehdotuksessa jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykseksi ehdotettiin, ettei toiminnanharjoittajaa ole tuomittu ympäristörikoksesta. Suomessa annetaan vuosittain noin 150 tuomiota rikoslain mukaisista ympäristörikoksista.⁶ Ympäristörikollisuuteen liittyy Suomessa yleisesti alhainen kiinnijäämisriski. Ympäristön turmelemisesta tuomitaan yleisesti päiväsakkoja ja vain harvoin vankeutta. Ehdoton vankeusrangaistus on Suomessa vuoden 1995 rikoslain ympäristörikoksia koskevan muutoksen jälkeen tuomittu vain niin sanotussa Lokapojat-tapauksessa. Keski-Euroopassa rajat ylittävä jätteiden kuljetus ja dumpkaus ovat kuitenkin vakavaa ja osittain järjestäytyneen rikollisuuden harjoittamaa toimintaa. Jäterikollisuudella tavoitellaan suurta taloudellista hyötyä.

Myös Suomessa jäterikollisuus ja jätteiden hävittämiseen liittyvä rikollinen toiminta on tunnistettu uhkakuvaksi. Suomen ympäristökeskuksen tekemän riskiarvion mukaan tiettyihin jätteisiin, kuten lyijyakkurumun, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun, romuajoneuvojen ja niiden varaosien sekä rakennus- ja purkujätteen siirtoihin voi liittyä riskejä lainsäädännön vastaisesta toiminnasta. Jätteen kansainvälisissä siirroissa ongelmat liittyvät muun muassa siihen, että asiakirjoja väärennetään, asiakirjat puuttuvat kokonaan eikä siirroista aina ilmoiteta viranomaisille.⁷ Valmistelussa arvioitiin, että muilla keinoilla kuin rikostaustan tarkistamisella voitaisiin puuttua mahdolliseen lainvastaiseen toimintaan. Rikostaustan tarkistaminen voisi olla ongelmallinen vaatimus myös siitä syystä, että Suomen ulkopuolelle sijoittautuneiden toiminnanharjoittajien syyllistymistä rikoksiin voi olla vaikea selvittää. Rikostaustan tarkistamisesta luovuttiin. Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykseksi ehdotetaan, ettei toiminnanharjoittaja ole osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta jätelain säännöksistä. Hyväksynnän voisi myös peruuttaa ilman, että olisi osoitettava, että toiminnasta aiheutuu merkittävää vaaraa tai haittaa ympäristölle tai terveydelle. Lakiesitys parantaa myös muulla tavoin jätteiden kuljetusten valvontaa, kun käyttöön otetaan rekisteri siirtoasiakirjojen tiedoista, josta viranomaiset saavat tiedot toimialueellaan tehdyistä tiettyjen jätteiden siirroista, kun tähän asti siirtoasiakirjat on pitänyt pyytää toiminnanharjoittajalta erikseen. Myös jätehuoltorekisteriä koskeva tietopalvelu tarjoaa uusia keinoja valvontaan, kun kuka tahansa voi tarkistaa, onko toiminnanharjoittaja hyväksytty rekisteriin ja mitä jätteitä hyväksyntä koskee.

⁶ Ympäristörikoskatsaus 2020. Suomen kansallinen ympäristörikosseurantatyöryhmä 1.7.2020. Saatavilla osoitteessa <https://poliisi.fi/documents/25235045/28576016/Ymparistorikoskatsaus-2020.pdf>.

⁷ Keskusrikospoliisin, Suomen ympäristökeskuksen ja Tullin ajankohtaiskatsaus 5/2021: Laittomien kansainvälisten jätesierrojen määrä kasvanut viime vuosina.

Ulkomaalaisten kuljettajien kuljetushuvat

ETA-alueen ulkopuolisten kuljettajien osalta valmistelussa pohdittiin, tulisiko näiltä hyväksyä kuljetusluvaksi myös Suomen ja toisen valtion kahdenvälisen sopimuksen perusteella myönnetty kuljetuslupa ja millä edellytyksillä lupa voidaan hyväksyä. Toisin kuin CEMT-lupa, joka myönnetään vuodeksi kerrallaan, kahdenvälinen kuljetuslupa myönnetään vain yhdelle tavarakuljetukselle kerrallaan. Kuljetusyrityksellä ei näin ollen välttämättä ole voimassa olevaa lupaa sen hakiessa hyväksyntää jätehuoltorekisteriin. CEMT-lupia ja kahdenvälisiä kuljetuslupia myönnetään tietty kiintiö vuosittain. Sama kuljetusyritys voi siten tehdä kuljetuksia Suomeen eri aikoina eri luvalla. Jos esimerkiksi tietyn vuoden CEMT-lupakiintiö on täyttynyt, kuljetusyritys voi hakea kahdenvälistä kuljetuslupaa.

CEMT-luvan myöntämisen edellytyksistä on voimassa kansainväliset säännöt, joita kaikkien ITF:n jäsenvaltioiden tulee noudattaa. Kahdenvälisissä sopimuksissa sen sijaan edellytetään, että kuljetuksiin tarvitaan pääsääntöisesti toisen valtion antama lupa, jonka ajoneuvon rekisteröintivaltion viranomaisen jakaa oman maansa kuljetusyrityksille. Luvat myönnetään vastavuoroisuusperiaatteella eli molempien valtioiden kuljetusyrityksille varataan yhtä monta saman sisältöistä lupaa. Valmistelussa todettiin, että voisi olla oikeudellisesti ongelmallista olla hyväksymättä kahdenvälistä kuljetuslupaa jätteen kuljetuksiin. Sopimuksen perusteella annettu kuljetuslupa koskee tavaran kuljetusta, ja tavaran kuljetuksen voi katsoa kattavan myös jätteen kuljettamisen. Lisäksi jos hyväksyminen jätehuoltorekisteriin rajattaisiin vain CEMT-lupaan, ei ITF:n ulkopuoliseen valtioon sijoittautunutta kuljetusyritystä voitaisi hyväksyä lainkaan jätehuoltorekisteriin. Näistä syistä johtuen valmistelussa päädyttiin siihen, että hyväksytään myös kahdenvälinen kuljetuslupa. ETA-alueen ulkopuolisilta kuljetusyrityksiltä edellytettäisiin myös luotettavuuden osoittamista, jotta kohtelu olisi mahdollisimman yhdenvertaista kotimaisten toiminnanharjoittajien kanssa.

Tehtävän keskittäminen yhdelle ELY-keskukselle

Jätehuoltorekisteriä koskevia menettelyjä pohdittiin EU:n jättesäädöspaketin täytäntöönpanoa valmistelleessa työryhmässä. Työryhmä esitti harkittavaksi jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevien tehtävien – tai ainakin Suomeen ulkopuolelle sijoittautuneiden toiminnanharjoittajien hyväksymisen keskittämistä yhteen ELY-keskukseen. Keskittämisen osalta valmistelussa oli esillä kolme eri vaihtoehtoa: 1) kotimaisten ja ulkomaisten toiminnanharjoittajien hyväksymisen ja valvonnan keskittäminen yhteen ELY-keskukseen, 2) kotimaisten ja ulkomaisten toiminnanharjoittajien hyväksymisen keskittäminen yhteen ELY-keskukseen säilyttäen valvonta alueellisella tasolla ja 3) vain ulkomaisten toiminnanharjoittajien hyväksymisen keskittäminen yhteen ELY-keskukseen. Asiasta käytiin keskustelua ELY-keskusten kanssa ja niiden pohjalta päädyttiin siihen, että vain ulkomaisten toiminnanharjoittajien hyväksyminen keskitetään. Tätä puolsi se, että ulkomaisten hakijoiden hakemuksia tulee vähemmän verrattuna kotimaisiin hakijoihin eikä olisi resurssitehokasta, että kaikissa ELY-keskuksissa käsiteltäisiin ulkomaalaisten hakemuksia. Laajemmasta keskittämisestä olisi voinut olla hyötyä soveltamiskäytäntöjen yhtenäistämisen kannalta, mutta laajasta keskittämisestä voisi seurata, että ELY-keskuksissa ei olisi enää nykyisenkaltaista tietämystä niiden alueella toimivista jätteen kuljettajista ja välittäjistä, jolloin valvonta veisi mahdollisesti enemmän resursseja. Rekisteröinti- ja valvontakäytäntöjen yhtenäistämiseksi valmistelussa kuitenkin sovittiin, että ELY-keskus, joka hoitaisi ulkomaisten toiminnanharjoittajien merkitsemisen rekisteriin, koordinoisi ja edistäisi soveltamiskäytäntöjä ELY-keskusten kesken.

5.1.2 Rekisteri jätteen siirtoasiakirjatiedoista

Siirtoasiakirjatiedot sisältävän rekisterin osalta jatkovalmistelussa pohdittiin rekisterinpitovastuun jakamista usealle viranomaiselle. Viranomaiset käyttävät rekisterin tietoja eri tarkoituksiin, mm. jätetietojen seurantaan ja raportointiin, jätteiden kuljetusten valvontaan sekä luvanvaraisen toiminnanharjoittajien toiminnan valvontaan. Jätetietojen seurannasta ja raportoinnista vastaa Suomen ympäristökeskus, valvontaa hoitavat ELY-keskukset ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset. Kunnan jätehuoltoviranomaiset valvovat lietteiden kuljetuksia, jos kunnassa on kiinteistökohtainen kuljetus. Rekisterin tiedot jätteiden siirroista ovat osin julkisia tietoja. Rekisteri saattaa kuitenkin sisältää tietoja, jotka katsotaan liikesalaisuuksiksi tai joihin kytkeytyy julkisuuslain 24 §:n mukainen vahinkoedellytyslauseke, jolloin tietojen sallassapito edellyttää tapauskohtaista tulkintaa. Rekisteri sisältää myös henkilötietoja. Eri viranomaisilla on tarve käsitellä rekisterin tietoja siltä osin kuin se on välttämätöntä viranomaistehtävien hoitamiseksi. Yhteisrekisterinpitäjyys ei kuitenkaan tarkoita oikeutta saada pääsyä kaikkiin rekisterin salassa pidettäviin tietoihin. Rekisterinpidon osalta pohdittiin myös, voisiko tiedon luovuttamista koskevaa vastuuta jakaa useammalle viranomaiselle, koska paikallisilla viranomaisilla voi olla hyvät edellytykset arvioida jätteiden siirtoihin liittyvän tiedon julkisuutta alueellaan toimivien toiminnanharjoittajien osalta. Tiedon luovuttamista koskevan vastuutahon määrittäminen osoittautui kuitenkin haastavaksi, koska jätteen siirto voi tapahtua usean kunnan ja myös usean ELY-keskuksen alueella. Sääntelyn monimutkaisuuden välttämiseksi valmistelussa päädyttiin siihen, että rekisterillä olisi vain yksi rekisterinpitäjä ja muiden viranomaisten tiedonsaanti varmistettaisiin tiedonsaantioikeuksien avulla. Näin voitaisiin myös paremmin taata se, että siirtoasiakirjojen julkisuuteen sovellettava käytäntö olisi yhtenäinen.

Rekisterin ratkaisua selvitettiin myös osana ympäristöministeriön jäte- ja tuotetietojärjestelmä-hankkeen esiselvitysvaihetta. Yhtenä toteutusvaihtoehtona tarkasteltiin sitä, että tietoja toimitettaisiin rekisteriin reaaliajassa heti kun tiedot syntyvät siirtoasiakirjoihin. Kyseisessä mallissa siirtoasiakirjan tiedot toimitettaisiin rekisteriin ensimmäisen kerran ennen jätteen siirron alkamista ja mahdollisesti toisen kerran siirron päättyessä, kun jäte vastaanotetaan ja punnitaan käsittelylaitoksessa. Näin tiedot päivittyisivät rekisteriin kuljetuksen eri vaiheissa. Ratkaisu mahdollistaisi reaaliaikaisen jätteen kuljetusten valvonnan ja mahdollisesti etävalvonnan. Tiedot olisivat viranomaisten käytettävissä rekisteristä myös esimerkiksi kuljetuksen aikana tapahtuvassa onnettomuustilanteessa. Reaaliaikaisen rekisterin ylläpito olisi kuitenkin vaatinut huomattavasti enemmän ylläpitoresursseja, sillä rekisterin käyttövarmuus olisi pitänyt taata myös virka-ajan ulkopuolella. Lisäksi vaatimus tietojen toimittamisesta välittömästi siirron päättymisen jälkeen mahdollistaa tietojen siirron esimerkiksi kerran päivässä siirtoasiakirjajärjestelmistä, mitä monet sähköisten siirtoasiakirjojen palveluntarjoajat toivoivat.

Rekisteriratkaisuun liittyen pohdittiin myös yksilöivän tunnuksen käyttöönottoa siirtoasiakirjojen linkittämiseksi. Linkittäminen mahdollistaisi yksittäisen jäte-erän seuraamisen ja jäljittäminen syntypaikalta lopulliseen käsittelyyn. Yksilöivä tunnus olisi haettu rekisteristä ennen siirron alkamista ja merkitty siirtoasiakirjaan. Käytännössä jäte-erän seuraaminen olisi kuitenkin haastavaa, sillä jäte voi kulkea esimerkiksi siirtokuormausasemien ja esikäsittelylaitosten kautta varsinaiseen käsittelyyn ja sekoittua samalla muista lähteistä tulevien jätteiden kanssa.

Lisäksi selvitettiin mahdollisuutta kerätä siirtoasiakirjat kokonaisuudessaan rekisteriin. Tämä olisi vaatinut, että olisi säädetty standardimuotoisesta siirtoasiakirjasta, jolloin kaikki siirtoasiakirjat olisivat muodoltaan ja sisällöltään samanlaisia ja toimitettavissa rakenteellisessa muodossa rekisteriin. Standardoinnista luovuttiin, jotta siirtoasiakirjat olisi jatkossakin mahdollista tehdä esimerkiksi osana muita kuljetusasiakirjoja ja mahdollistaa vapaaehtoiset sisällölliset lisätiedot. Myös vahvistustiedon, kuten allekirjoitusten, kerääminen olisi ollut teknisesti haastavaa.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.2.1 Jätehuoltorekisteriä koskevat käytännöt muissa EU-maissa

Jätteen kuljettajia ja välittäjiä koskevat rekisteröintimenettelyt vaihtelevat eri EU-maissa. Jäte-direktiivissä ei säädetä ulkomaisia kuljettajia koskevista menettelyistä. Jätedirektiivin 26 artikla sisältää vaatimuksen, että jätteen kuljettajista ja jätteen välittäjistä pidetään rekisteriä. Useissa jäsenvaltioissa hyväksytään myös toisessa jäsenvaltiossa tehty rekisteröinti vastavuoroisen tunnustamisen perusteella kuten Suomessa, mutta jotkin jäsenvaltiot edellyttävät myös erillistä rekisteröintiä niiden kansalliseen rekisteriin. Seuraavassa selostetaan Alankomaiden, Latvian, Ruotsin ja Saksan hyväksymismenettelyitä.

Alankomaat

Alankomaissa jätteen kerääjät, kuljettajat, kauppiat ja välittäjät rekisteröidään ns. VIHB-luetteloon (list of collectors, transporters, dealers and brokers of waste). Myös ulkomaalaisten yritysten on rekisteröidyttävä. Hyväksynnän edellytyksenä on todistus hyvästä maineesta ja ammatillisesta pätevyydestä. Alankomaiden maanteiden tavaraliikenteestä annetun lain (the Dutch Road Haulage Act) mukaan luvan saaneet kuljetusyritykset hyväksytään luetteloon automaattisesti. Toiseen EU-jäsenvaltioon tai Euroopan talousalueen valtioon sijoittautuneiden jätteiden kuljetusyritysten katsotaan täyttävän kriteerit, jos niillä on EU:n tavaraliikennelupa-asetuksen mukainen yhteisön liikennelupa. Hakemuksessa tulee esittää kopio yhteisön liikenneluvasta ja ote rekisteröitymisestä kauppakamariin. Muussa tapauksessa hakemukseen tulee liittää ote kauppakamariin rekisteröitymisestä ja todistus hyvästä maineesta, jonka yrityksen kotimaan viranomaisen on myöntänyt. Mikäli kyseessä on jätteen välittäjä tai kauppias, vaaditaan lisäksi yrityksen kotimaan myöntämä todistus jätealan ammatillisesta pätevyydestä. Ulkomaisella jätteenkuljettajalla ei tarvitse olla toimipistettä tai yhteyshenkilöä Alankomaissa. VIHB-listalle rekisteröidytään viideksi vuodeksi kerrallaan. Jollei rekisteröitymistä uusita, se mitätöityy. Rekisteröityminen mitätöityy myös, jos yritys pyytää mitätöintiä, se on ilmoittanut virheellisiä tietoja tai se ei enää täytä rekisteröitymisen edellytyksiä.

Latvia

Latviassa jätteen kuljetukseen voi saada luvan vain Latviaan rekisteröity yritys ja ainoastaan Latvian alueella tapahtuviin jätteen kuljetuksiin. Rekisteröintiin vaaditaan toimipiste Latviassa. Jos kuljetusyritys osallistuu ainoastaan kansainvälisiin jätesiiirtoihin, joissa Latvia on lähtö-, läpikulku- tai määränpäämaa, erillistä lupaa ei tarvita. Latvian viranomaisen ei käsittele tai ota huomioon muissa maissa myönnettyjä lupia, vaan siirroissa tulee noudattaa EU:n jätteensiiro-asetusta. Lupahakemuksessa tulee antaa yksityiskohtaiset tiedot yrityksestä, se toiminnasta ja kuljetetusta jätteestä Latvian lainsäädännön mukaisesti.

Ruotsi

Ruotsissa toimivilla jätehuoltoyrityksillä tulee olla Ruotsin alueellisen viranomaisen myöntämä lupa. Myös ulkomaiset yritykset voivat saada luvan. Läpikulukuljetuksille lupaa ei tarvita. EU-jäsenvaltioista ja kolmansista maista tuleville yrityksille luvan saamisen edellytykset ovat muilta osin samat kuin kotimaisille yrityksille, mutta EU:n alueen yrityksiltä edellytetään yhteisön liikennelupaa ja EU:n ulkopuolisilta yrityksiltä CEMT-lupaa. Hyväksymisen hakemiseksi yrityksen tulee toimittaa todistus yrityksen taloudellisesta tilasta sekä tiedot siitä, mistä paikoista ja miltä yrityksiltä jätettä kerätään ja minne jäte kuljetaan. Yrityksen on annettava myös tiedot jätteen laadusta, eli onko jäte vaarallista vai ei, sekä tiedot hakijan ja hakijan henkilöstön osaamisesta ja kokemuksesta jätealalla. Myös lupa jätteen kuljetukseen jossain toisessa

valtiossa vaaditaan sekä todistukset ajoneuvojen vakuutuksista. Jos kyse on vaarallisen jätteen kuljetuksista, kuljettajalta vaaditaan todistus ADR-luvasta.

Saksa

Jätteiden kuljetuksista säädetään Saksan jätteen käsittelyä koskevassa laissa (Waste Management Act). Jätteiden kuljetuksia koskeva sääntely vaihtelee sen mukaan, mitä jätteitä kuljetetaan. Jos toiminta koskee vaaratonta jätettä, riittää, että siitä tehdään ilmoitus. Jos kyseessä on vaarallisen jätteen jätehuolto, toimintaan tarvitaan lupa. Myös ulkomaalainen yritys voi tehdä ilmoituksen tai hakea lupaa. Ilmoitusmenettelyssä tulee todistaa, että toimintaa harjoittava yritys/toiminnasta vastaava ja yrityksen työntekijät ovat luotettavia. Vaarallisen jätteen lupahakemuksessa tulee todistaa, ettei ole mitään seikkoja, jotka antaisivat syyn epäillä jätehuoltoyrityksen tai yrityksen toiminnasta vastaavien henkilöiden luotettavuutta. Sekä ilmoitusmenettelyssä että lupahakemuksessa tulee todistaa, että toiminnasta vastaavilla henkilöillä ja muulla henkilöstöllä on tarvittavat tiedot ja ammattitaito toiminnan harjoittamiseen. Todistukset luotettavuudesta ja ammattitaidosta katsotaan saksalaisia todistuksia vastaaviksi, jos yrityksen antamista asiakirjoista käy ilmi, että yritys täyttää vaatimukset, tai jos asiakirjoista käy ilmi, että yrityksen kotimaan vaatimukset vastaavat käytännössä Saksan vaatimuksia. Jos yrityksellä on jo toisen EU:n jäsenvaltion tai ETA-valtion myöntämä lupa vaarallisen jätteen käsittelyyn, sitä pidetään saksalaista lupaa vastaavana, jos lupien myöntämisen edellytykset ovat vastaavat. Viranomaisilla on oikeus vaatia lisätietoja, jotka ulkomaalaisten yritysten kohdalla tarkoittavat usein vaatimusta kansainvälisestä liikenneluvasta.

5.2.2 Rekisteri jätteen siirtoasiakirjatiedoista

Siirtoasiakirjan tietojen rekisterin ratkaisua selvitettyä hankittiin tietoja vastaavantyyppisistä ratkaisuisista eräistä muista EU-maista. Ruotsissa uudet kirjanpito- ja tiedonantovelvoitteet vaarallisen jätteen tuottajalle, kuljettajalle, kerääjälle, välittäjälle ja käsittelijälle tulivat voimaan 1.8.2020 alkaen. Kirjanpitoon tulee toimijasta riippuen sisällyttää tietoja jätteestä, sen määrästä, alkuperästä, kuljetuksesta, käsittelystä, käsittelyssä syntyvistä materiaaleista ja eri osapuolista. Kirjanpitotiedon syntymisen ajankohdasta on säädetty. Lisäksi Ruotsissa otettiin käyttöön uusi seurantajärjestelmä (Avfallsregister), johon jokaisen edellä mainitun toimijan on tullut toimittaa kirjanpitotiedot 1.11.2020 lähtien kahden päivän sisällä kirjanpitotiedon syntymisestä. Kirjanpitotietoja linkitetään toisiinsa rekisteristä saatavan koodin avulla. Rekisteriä ylläpitää Naturvårdsverket ja tietojen tuonti tapahtuu rajapinnan tai asiointikäyttöliittymän avulla. Ruotsissa on lisäksi käytössä siirtoasiakirjat vaarallisen jätteen kuljetuksissa ja sähköisiä siirtoasiakirjoja mahdollisesti hyödynnetään kirjanpitotietojen toimittamisessa rekisteriin.

Virossa vaarallista jätettä koskevien tietojen keräämisessä hyödynnetään sähköisiä siirtoasiakirjaa, joka tehdään suoraan kansallisessa järjestelmässä ennen siirron alkamista ja johon kuljettaja ja vastaanottaja täydentävät omat tietonsa ja allekirjoituksensa.

6 Lausuntopalaute

6.1 Johdanto

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta oli lausunnoilla 18.10.–29.11.2021. Lausuntopyyntö ja siitä annetut lausunnot ovat saatavilla Lausuntopalvelu.fi-verkkopalvelussa⁸. Lausuntoja saatiin 45, minkä lisäksi 3 tahoja ilmoitti, ettei niillä ollut lausuttavaa. Lausunnot saatiin oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, sisäministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, puolustusministeriöltä, Suomen ympäristökeskukselta, Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksiköltä, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, Turun, Helsingin ja Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta, Liikenne- ja viestintävirastolta, Ruokavirastolta, Kuluttaja- ja kilpailuvirastolta, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesilta, Tullilta, kuudelta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Suomen Kuntaliitto ry:ltä, kahdelta jätelautakunnalta, kuntien jätehuoltoyhtiöiltä, teollisuuden, kaupan alan, jätealan ja liikennealan etujärjestöiltä, tuottajayhteisöiltä ja tuottajayhteisöjen edustajilta sekä yksityisiltä yrityksiltä.

Lausunnoista on koostettu yhteenveto, joka on julkaistu valtioneuvoston Hankeikkunassa⁹. Alla kuvataan keskeistä lausuntopalautea aihepiireittäin.

6.2 Muutokset jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiin ja menettelyihin

Lausuntopalautteessa kommentoitiin eniten ehdotettuja muutoksia jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymisen edellytyksiin (95 §). Lausunnonantajat kannattivat laajasti uudeksi jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykseksi ehdotettua liikennelupaa. Myös uutta luotettavuusvaatimusta eli sen tarkistamista, onko toimija hoitanut lakisääteiset velvoitteet kuten verot, vakuutusmaksut ja ilmoitusvelvollisuudet, pidettiin tärkeänä jätealan tasapuolisen kilpailun ja harmaan talouden torjunnan kannalta.

Muutamassa lausunnossa katsottiin, että hyväksymisen edellytyksenä tulisi olla laajemmin koko rikostaustan selvittäminen, ainakin syyllistyminen ympäristörikoksiin. Rikostaustan tarkistamista korostettiin siitä syystä, että pienimuotoinen toiminta ei edellytä liikennelupaa, jonka saamiseksi toimijan tulee olla hyvämaineinen. Myös päinvastaisia näkemyksiä esitettiin. Yksi jätehuoltorekisteröintejä tekevä viranomaisena ehdotti harkittavaksi, onko luotettavuuden arvioiminen tarpeellista kaikkien kotimaisten toimijoiden osalta ottaen huomioon, että ilman liikennelupaa harjoitettava jätteen kuljettaminen on pääsääntöisesti varsin pienimuotoista eikä tällaisilta toimijoilta ole nykyiselläänkään edellytetty vakuutta. Usea ELY-keskus korosti, että luotettavuuden arvioiminen vaatii jonkin verran lisätyötä ja uuden opettelua ja velvoitteidenhoitoselvitysten tulkintaan katsottiin tarvittavan ohjeistusta.

Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikkö katsoi, että luotettavuuden arviointi tulisi ulottaa koskemaan myös yrityksen toiminnasta vastaavien ja päättävien luonnollisten henkilöiden toimintaa ja näiden kytkentöjä muuhun taloudelliseen toimintaan. Harmaan talouden selvitysyksikön mukaan elinkeinoluvan tai rekisteröinnin hakijan tai haltijan ollessa oikeushenkilö sen taloudellista luotettavuutta, eli julkisten velvoitteiden hoitamista tai riskiä niiden hoitamatta jät-

⁸ Hankenumero VN/20464/2021 <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalid=8ca03af3-002f-4600-9d50-68002b67c02c>

⁹ <https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM030:00/2021>

tämisestä, ei voida kattavasti arvioida pelkästään oikeushenkilön omilla tiedoilla. Harmaan talouden selvitysyksikkö ehdotti, että luotettavuussääntelyssä noudatettaisiin liikennepalvelulain (HE 194/2021 vp) eduskuntakäsittelyssä valittua lopputulosta.

Lausunnoissa katsottiin myös, että uuden edellytyksen, jonka mukaan toiminnanharjoittaja ei saa olla osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta jätelain säännöksistä, tulisi kattaa myös muut lait kuin jätelain. Muutama ELY-keskus toi esille, että jätteen kuljettajien ja välittäjien hakemusten käsittelijällä ei ole mahdollisuuksia selvittää luotettavasti toiminnanharjoittajan piittaamattomuutta jätelaista, koska tutkintapyyntö ei ole julkisia eikä hakemuksen käsittelijällä ole välttämättä niistä tietoa.

Jätteen kuljettajilta ja välittäjiltä nykyisin harkinnan mukaan vaadittavista vakuuksista luopumista kannatettiin. Muutamassa lausunnossa tuotiin esiin, että esityksestä puuttuu harkinta siitä, tulisiko vakuus edelleen vaatia niiltä toimijoilta, joilla ei ole liikennelupaa tai jotka toimivat jätteen välittäjinä. Tätä pidettiin tärkeänä kilpailun tasapuolisuuden vuoksi.

Kolmen vuoden välein tehtävää rekisteriotteen tarkistamista (98 §) kommentoitiin useassa lausunnossa. Lausunnonantajat olivat laajasti sitä mieltä, että hyväksymisen edellytyksiä tulee valvoa säännöllisesti, mutta kolmen vuoden välein on liian harvoin, koska velvoitteiden hoitamisessa tapahtuviin muutoksiin tulisi voida reagoida aina tarvittaessa. Alan toimijat pitivät tärkeänä, että toiminnanharjoittajien toimintaedellytysten tarkastaminen säännöllisesti on viranomaisen vastuulla. Toisaalta ehdotettiin harkittavaksi, voitaisiinko kolmen vuoden välein toiminnanharjoittajille lähetettävistä jätehuoltorekisteriotteiden tarkistamisista luopua kokonaan.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymiseksi tehtävien hakemusten osalta siirtymäsäännöksiin ehdotettiin yhden vuoden pidennystä hakemusten käsittelyn ruuhkautumisen estämiseksi, ehdotettujen kahden vuoden siirtymäaikaisten lisäksi.

Hallituksen esitysluonnoksen ehdotusta velvoittaa ulkomaiset jätteen kuljettajat ja välittäjät, joiden toiminta ulottuu Suomeen (95 ja 95 a §:t), rekisteröitymään jätehuoltorekisteriin kommentoitiin verrattain vähän. Muutama lausunnonantaja oli sitä mieltä, että ulkomaisilta toiminnanharjoittajilta tulisi vaatia samoja hyväksymisen edellytyksiä, kuten voimassa olevaa liikennelupaa, kuin kotimaisilta toiminnanharjoittajilta. Ulkomaisten toiminnanharjoittajien asiakirjojen kielivaatimusten osalta ehdotettiin, että vain ulkomaisilla toiminnanharjoittajilla tulisi olla oikeus asiointiin englannin kielellä. Oikeusministeriö ehdotti harkittavaksi, että kielivaatimuksista säädettäisiin asetuksen sijasta lailla, ja tarkennettavaksi, missä tilanteissa ulkomaiset toiminnanharjoittajat merkitään rekisteriin määräaikaista.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä annettavista päätöksistä perittäviä maksuja kommentoitiin muutamassa lausunnossa. Uudesta päätöksestä perittävää maksua pidettiin korkeana suhteessa maksuun, joka peritään rekisteriotteen tarkistamisesta. Hyväksymispäätöksestä perittävää maksua pidettiin korkeana erityisesti niiden osalta, joilla on liikennelupa, koska hyväksymisen edellytysten arviointi ei näillä vaadi yhtä paljon viranomaistyötä kuin, jos kysymyksessä on toiminnanharjoittaja, jonka luotettavuus on arvioitava. Lausunnoissa ehdotettiin harkittavaksi, onko kaikilta tarpeellista edellyttää uutta hakemusta ehdotettujen hyväksymisen edellytysten muutosten johdosta vai voitaisiinko hyväksymiset käsitellä otteen tarkistamisina.

Ulkomaisten jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymisen keskittämistä yhteen ELY-keskukseen (22 §) kannatettiin laajasti. Muutamassa lausunnossa ehdotettiin, että laissa säädettäisiin myös siitä, että ulkomaisten jätteen kuljettajien ja välittäjien valvonnasta vastaisi sama ELY-keskus, joka käsittelee näiden hakemukset.

Myös sähköisiin palveluihin kiinnitettiin huomiota ja lausunnoissa korostettiin, että palveluiden sujuva käytettävyys tulee varmistaa niin toiminnanharjoittajien kuin asian käsittelijöiden näkökulmasta.

Oikeusministeriö kommentoi, että säätämisyjärjestysperusteluissa tulisi tarkastella perusteellisesti luotettavuusvaatimuksen asettamaa rajoitusta suhteessa perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin. Lisäksi oikeusministeriö piti tulkinnanvaraisena uutta säännöstä, jonka mukaan jätehuoltorekisteriin tehty hyväksyntä voidaan peruuttaa, jos toiminnanharjoittaja ei ole enää luotettava ja peruste on luonteeltaan olennainen ja vakava ja ehdotti, että kriteereitä täsmennettäisiin pykälätasolla tai arvioinnin tekemistä kuvattaisiin tarkemmin perusteluissa.

Lausuntopalautteen johdosta jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä ei muutettu. Jaksossa 5 on tarkasteltu eri vaihtoehtoja toiminnanharjoittajien taustojen tarkastamiseksi ja siinä on perusteltu, miksi ehdotettuun sääntelyyn päädyttiin. Vaihtoehtojen tarkasteluun lisättiin lausuntojen pohjalta täydennystä siitä, miksi liikennelupavaatimusta ei ulotettu kaikille toiminnanharjoittajille. Vaatimusta ilmeisestä piittaamattomuudesta ei laajennettu koskemaan piittaamattomuutta muista laeista, koska säännöksen tarkoituksena on täsmentää nykyistä säännöstä. Säännöksen laajentaminen tarkoittaisi toiminnanharjoittajien sakko- ja rikosrekisteritietojen tarkistamista, mitä ei katsottu tarpeelliseksi jaksossa 5 esitetyn mukaisesti. Luotettavuusselvityksen ulottaminen harkinnanvaraisesti yrityksen vastuuhenkilöihin ja merkittäviin omistajiin otetaan uudelleen tarkasteluun, jos liikennepalvelulakiin tehdään vastaava lisäys eduskunnan liikennevaliokunnan mietinnössä (LiVM 28/2021 vp) ehdotetun mukaisesti.

Saadun palautteen johdosta 22 §:ään lisättiin, että Kaakkois-Suomen ELY-keskus vastaa myös ulkomaisten toiminnanharjoittajien valvonnasta. Oikeusministeriön ehdotuksesta 94, 95 a, 96 ja 98 §:ään lisättiin sääntelyä ulkomaisia toiminnanharjoittajia koskevien asiakirjojen kielivaatimuksista ja näille annettavien päätösten ja otteiden kielestä.

Vastavuoroista tunnustamista koskevan 95 a §:n perusteluihin lisättiin selvennykseksi, että EU:n liikennelainsäädäntö edellyttää kansainvälisiä kuljetuksia tekeviltä liikennelupaa. Pykälään täsmennettiin, milloin merkintä jätehuoltorekisteriin tehdään määräaikaisena. Lain 137 §:ään lisättiin säännös siitä, mille hallinto-oikeudelle ulkomainen toiminnanharjoittaja voi tehdä valituksen Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen tekemästä jätehuoltorekisteriä koskevasta päätöksestä tai hyväksynnän peruuttamisesta. Lain 98 §:stä poistettiin säännös siitä, että jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksenä olevien liikenneluvan ja luotettavuuden täyttymistä tulisi valvoa kolmen vuoden välein otteen tarkistamisen yhteydessä, jottei edellytysten valvontaa rajoitettaisi kolmen vuoden sykleihin. 95 §:n perusteluihin lisättiin, että valvontaa tulisi tehdä osana 124 §:ssä säädettyjä määräaikaistarkastuksia. Ehdotetun 99 §:n perusteluihin täydennettiin luotettavuuden menettämistä koskevaa arviointia.

Lausuntopalautteen johdosta pidennettiin yhdellä vuodella siirtymäaikaa, jonka kuluessa jätehuoltorekisteriin jo hyväksytyjen tai merkittyjen jätteen kuljettajien ja välittäjien tulisi hakea uutta hyväksyntää. Oikeusministeriön lausunnon pohjalta täydennettiin esityksen suhdetta perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin.

6.3 Jätehuoltorekisteriä ja tuottajarekisteriä koskevat tietopalvelut

Jätehuoltorekisteriä ja tuottajarekisteriä koskevia tietopalveluja kannatettiin laajasti. Jätehuoltorekisteriä koskevan tietopalvelun katsottiin palvelevan niin kunnallisten jätehuoltotoimijoiden, ammattimaisten jätteen haltijoiden kuin myös asukkaiden tarpeita ja helpottavan jätehuoltopalveluita tarvitsevien tiedonsaantitarpeita ja esimerkiksi tarjouspyyntöjen kohdentamista oikeille tahoille.

Tuottajarekisteriä koskevan tietopalvelun osalta julkisen tietopalvelun katsottiin helpottavan tuottajavastuun valvontaa mahdollistamalla koko tuotteen hankinta- ja jakeluketjun tiedonsaannin rekisteröityneistä tuottajista. Tuottajayhteisöjen edustajat pitivät tärkeänä, että tietopalvelusta kävisi selvästi ilmi, mitkä tuottajavastuut tuottaja on hoitanut, ja että rekisteristä on haetavissa tuottajan rekisteröitymistiedot tuottajavastuualoittain ja tarpeen mukaan myös tuoteluokittain. Tuottajavastuurekisterin tietopalvelussa julkaistavien tietojen osalta pyydettiin selvennystä, saako tietopalvelusta tiedot tuottajaa vastaavasta toimijasta, joka tuottajan puolesta hoitaa tuottajavastuuta ja verkkokauppa-alustan ylläpitäjistä, jonka etämyyjä on valtuuttanut hoitamaan tuottajavastuun Suomessa.

Lausuntopalautteen johdosta jätelain 101 §:ään ehdotettiin lisättäväksi valtuutetulle edustajalle velvollisuus ilmoittaa tuottajarekisteriin valtuutuksen antaja ja tuottaja, joka muutoin vastaisi tuottajavastuuvaikeuksista. Myös 105 §:ään lisättiin tuottajayhteisölle tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjälle velvollisuus ilmoittaa tietyt tiedot valtuutetusta edustajasta, jotta valtuutettua edustajaa koskevat tiedot voitaisiin julkaista tietopalvelussa. Myös 142 b §:n perustelujen sanamuotoja korjattiin.

Jätehuoltorekisteriä koskevasta tietopalvelusta saaduista kommentteista ei aiheutunut muutostarpeita.

6.4 Siirtoasiakirjatietojen toimittaminen rekisteriin ja sen valvonta

Lausunnoissa kannatettiin uutta siirtoasiakirjojen tiedoista perustettavaa rekisteriä. Sen katsottiin parantavan jätekuljetusten seuranta- ja läpinäkyvyyttä. Lausunnoissa katsottiin, että tiedonsiirron tulisi olla toimijoille mahdollisimman helppoa ja että siirtoasiakirjatietojen rekisteriin liittyvissä asioissa tiedottaminen ja toimijoiden opastus tulisi järjestää keskitetysti.

Valvovat viranomaiset kommentoivat, että ehdotus jättää epäselväksi, kenen tehtäviin kuuluu valvoa siirtoasiakirjatietojen toimittamista rekisteriin ja määrätä tarvittavia toimenpiteitä, jos asiakirjoja ei toimiteta. Erityisesti jätteen kuljettajien velvollisuutta toimittaa siirtoasiakirjatiedot rekisteriin pidettiin vaikeana valvoa. Lausunnonantajat katsoivat, että jos valvontaa ei tehdä, rekisterillä ei pystytä parantamaan jätetietojen seuranta- ja jäljitettävyyttä. Valvonnan ja mahdollisuuden toimittaa asiakirjat sähköpostitse tai paperisena katsottiin vievän resursseja. Lausunnoissa ehdotettiin, että siirtymäajan jälkeen kaikkien toiminnanharjoittajien tulisi siirtyä käyttämään sähköisiä asiointipalveluja.

Alan toimijat esittivät pidempiä ajanjaksoja siirtoasiakirjatietojen toimittamiseksi rekisteriin. Lausunnoissa ehdotettiin, että viivytyksettömällä sähköisten siirtoasiakirjatietojen siirtämisellä tarkoitettaisiin ehdotetun muutaman päivän sijaan muutamaa viikkoa, jolloin tietojen siirto olisi mahdollista keskittää yhteen kertaan viikossa. Lisäajan tarvetta perusteltiin sillä, että jätteen vastaanottajien voi olla tarpeen täydentää siirtoasiakirjan tietoja, kun jätteet on punnittu, erityisesti siirrettäessä sähkö- ja elektroniikkalaiteromua sekä paristoja ja akkuja. Yksi lausunnonantaja katsoi, että paperisista siirtoasiakirjoista tiedot pitäisi siirtää ehdotettua kolmea kuukautta nopeammin, koska esityksen tulisi ohjata sähköisten järjestelmien käyttöönottoon.

Muutamassa lausunnossa kommentointiin, että rekisterissä tulisi poissulkea mahdollisuus toimittaa samaa jätesiiirtoa koskevat tiedot useamman kerran, esimerkiksi jätteen lähettäjän ja vastaanottajan toimesta. Lisäksi kommentoitiin, että lietatietojen ilmoittamista koskevasta päällekkäisyydestä jätelain 39 §:n kanssa tulisi pyrkiä eroon.

Lausuntopalautteen johdosta 121 b §:n perusteluihin täsmennettiin, miten siirtoasiakirjatietojen toimittamista koskeva valvonta jakautuu valvontaviranomaisten kesken ja että valvonta on tärkeää erityisesti lain toimeenpanon alkuvaiheessa. Esityksen vaikutuksia koskevaan jaksoon 4.2.2. lisättiin maininta siitä, että valvontaviranomaisten työmäärä lisääntyy jonkin verran.

Palaute siitä, että siirtoasiakirjatietojen toimittaminen viranomaiselle paperisena tai sähköpostitse työllistää viranomaisia pitää paikkansa, mutta mahdollisuus toimittaa tiedot muutoin kuin sähköisessä asiointipalvelussa haluttiin kuitenkin säilyttää. Pykälään täsmennettiin, että tietojen toimittamisesta muulla tavalla kuin sähköisessä asiointipalvelussa tulisi sopia rekisterinpitäjän kanssa. Rekisterinpitäjänä toimiva Suomen ympäristökeskus laatii ohjeistusta hyvistä käytännöistä tietojen viemiseksi sähköiseen järjestelmään. Sen estäminen, että samaa jätesiiroa koskevat tiedot viedään rekisteriin useampaan kertaan edellyttäisi, että viranomainen antaisi jokaiselle jätesiirolla yksilöivän tunnuksen, jota käytettäisiin siirtoasiakirjassa. Tämä lisäisi erityisesti yritysten hallinnollista työtä, sillä ne joutuisivat pyytämään tunnuksen viranomaiselta ennen jokaista siirtoa. Lisäksi se vaatisi muutoksia tietojärjestelmiin. Näistä syistä ehdotukseen ei esitetä muutosta. Ensisijaisesti jätteen haltijan tulisi varmistaa, että siirtoasiakirjan tiedot toimitetaan rekisteriin vain kerran. Mikäli käytäntö osoittautuu haastavaksi ilman yksilöivää tunnusta, voidaan tunnuksen käyttöönottoa harkita myöhemmin.

Asiakirjojen rekisteriin toimittamista koskevia määräaikoja ei katsottu olevan tarpeen muuttaa lausuntopalautteen johdosta. Vastaanotettu jäte tulisi punnita jätteen vastaanoton yhteydessä ja tiedot tulisi päivittää samalla myös siirtoasiakirjaan ja näiden tietojen siirron rekisteriin tulisi olla automaattista.

Lausuntopalautteen johdosta lain 39 §:ään ehdotetaan lisättäväksi, että jätteen kuljettaja voisi antaa lietteitä koskevat tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle siirtoasiakirjatietojen rekisterin välityksellä. Muutoksen myötä kuljettajien ei tarvitsisi toimittaa lietteitä erikseen siirtoasiakirjoista koostuvaan rekisteriin ja kunnan jätehuoltoviranomaiselle.

6.5 Muun rekisterisääntelyn muutokset

Lausunnossa kommentoitiin myös jätelain muuhun rekisterisääntelyyn ehdotettuja muutoksia, joiden tarkoituksena on selkeyttää rekisterinpitäjän vastuita ja tiedonsaantioikeuksia jätehuollon rekistereistä.

Valtiovarainministeriö katsoi, että esityksessä tulisi arvioida muutosehdotusten vaikutuksia tiedonhallinnan vastuisiin. Esityksen vaikutuksiin lisättiin lausunnon johdosta uusi jakso 4.2.5.

Lausunnoissa ehdotettiin selkeytystä 142 §:ssä säädettyihin rekisterinpitäjän vastuisiin. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen roolia vastata rekisteriin tallentamien tietojen oikeellisuudesta olematta rekisterinpitäjä pidettiin epäselvänä. Säännöksen sanamuotoja täsmennettiin ja perusteluja täydennettiin rekisterinpitäjän vastuiden osalta. Mahdollisuudesta säätää huolellisuusvelvollisuus rekisteriin tallentamiensa tietojen osalta muulle kuin rekisterinpitäjälle oli valmistelun aikana keskusteltu oikeusministeriön kanssa eikä säännös ole ristiriidassa yleisen tietosuojasetuksen kanssa. Jätehuoltorekisterin rekisterinpitovuutta ei olisi tarkoituksenmukaista jakaa laajemmin muille viranomaisille kuin ELY-keskuksille ilman, että vastuut monimutkaistuvat. Lausunnoissa kannatettiin 143 §:ään tehtyjä muutoksia, jossa ehdotettiin kunnan jätehuoltoviranomaiselle velvollisuutta antaa tietoja jätteiden kuljetuksia ja biojätteen käsittelyä koskevasta rekisteristä kunnallisille jäteyhtiöille ja tietyillä edellytyksillä myös pakkausten tuottajayhteisölle. Jätealan etujärjestö kuitenkin piti ehdotusta ongelmallisena ja katsoi ehdotuksen hämmentävän viranomaisen ja kunnan yhtiömuotoisen jätelaitoksen rajaa ja heikentävän luottamusta

kunnan jätehuoltoviranomaisen viranhaltijan toiminnan itsenäisyyteen. Muutamassa lausunnossa todettiin, että rekisteristä luovutetaan tietoja jo nykyisin kunnan jätelaitoksille ja perusteluihin ehdotettiin lisättävän tätä koskeva selkeytys. Myös säännöksen sanamuotoihin ehdotettiin eräitä täsmennyksiä, jotka toteutettiin jatkovalmistelussa.

Ehdotettuja 143 b §:n tiedonsaantioikeuksia kommentoitiin myös useassa lausunnossa. Jätealan etujärjestö katsoi, että jätehuollossa toimivien yritysten näkökulmasta jätetiedot ovat monelta osin liikesalaisuusluonteisia ja niillä on vaikutusta yritysten keskinäiseen kilpailuasetelmaan, mutta viranomaiset rinnastavat jätteet muihin julkisiin päästötietoihin. Järjestön mukaan tätä tulkintaa tulisi harkita eri näkökulmista. Se katsoi myös, että siirtoasiakirjatietojen rekisteristä ei ole tarpeen antaa tietoja kunnan jätehuoltoviranomaisille, koska nämä saavat lietteen kuljetuksia koskevat tiedot jätteiden kuljetusrekisteristä. Lausunnossa vastustettiin myös jätteiden siirtoon osallistuvien tahojen tiedonsaantioikeutta siirtoasiatietokirjarekisterin tietoihin liikesalaisuuteen vedoten ja ehdotettiin tiedonsaantioikeuteen rajoituksia.

143 ja 143 b §:ssä ehdotettuihin tietojen luovuttamiseen kunnallisille jätelyhtiöille ei ehdotettu muutoksia jatkovalmistelussa. Ehdotetun 143 §:n perusteluissa on täsmennetty, että luovuttaminen koskisi tiettyjä jäteasetuksessa säädettyjä tietoja, eikä näihin tietoihin sisälly kuljetusyrityksiä koskevia tietoja, jotka voisivat vaarantaa kilpailuneutraliteettia. Siirtoasiakirjoja koskevat tiedot sen sijaan ovat jo nykyisin siirtoon osallistuvien saatavilla ja jo nykyinen sääntely edellyttää siirtoon osallistuvan vahvistavan siirtoasiakirjan tiedot. Ruokavirasto ehdotti, että sen toimialan valvontaviranomaiset saisivat tiedonsaantioikeuden siirtoasiakirjatietojen rekisteriin valvoessaan sivutuotelainsäädäntöä, jos on syytä epäillä vilpillistä toimintaa eri lainsäädäntöjen mukaisten vaatimusten noudattamisessa. Lain 121 §:ssä säädetty velvollisuus laatia siirtoasiakirja ei kuitenkaan koske sivutuotteita. Muut kuin 143 b §:ssä tiedonsaantiin oikeutetut viranomaiset voivat pyytää tietoja viranomaiselta julkisuuslain tai erityislainsäädännön nojalla.

6.6 Muut kommentit esitysluonnoksesta

Sisäministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö esittivät velvoitteidenhoitoselvityspalvelun käyttöönottoa laajemminkin ympäristölupamenettelyyn ja valvontaan. Ne katsoivat, että yksi ympäristörikoksien ennalta estämisen keino voisi olla, että toiminnanharjoittajan liiketoiminnan edellytykset, kuten luottotiedot ja varallisuus, tarkistettaisiin ennen kuin ympäristölupa- tai muu toiminta aloitetaan.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Jätelaki

22 §. Valtion viranomaiset. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle keskitettävistä jätehuoltorekisteriä koskevista tehtävistä. Kaakkois-Suomen ELY-keskus vastaisi Suomen ulkopuolelle sijoittautuneiden jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymisestä ja merkitsemisestä jätehuoltorekisteriin, sekä Suomen ulkopuolelle sijoittautuneiden jätteen kuljettajien ja välittäjien valvonnasta. Ulkomaisten toimijoiden hyväksyminen ja merkitseminen rekisteriin sekä valvonta olisi tehokkaimmin toimeenpantavissa valtakunnallisesti keskitettynä tehtävänä.

Ehdotetusta uudesta 5 momentista johtuen voimassa oleva 5 momentti siirtyisi 6 momentiksi.

39 §. Tiedot jätteen noutamisesta kiinteistöiltä. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että jätteen kuljettaja vois antaa saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksesta tiedot myös 142 §:n

1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun rekisterin välityksellä. Jätteen kuljettaian ei tarvitsisi erikseen lähettää tietoja lietekuljetuksista kunnan jätehuoltoviranomaiselle, jos tiedot on toimitettu jätteiden siirtoasiakirjatietojen rekisteriin.

11 luvun 94–99 §:ssä ehdotetaan muutoksia menettelyihin, joita noudatettaisiin jätteen ammattimaisen kuljetus- tai välitystoiminnan hyväksymisessä jätehuoltorekisteriin. Velvollisuus hakea hyväksymistä jätehuoltorekisteriin kohdistettaisiin nykyistä tarkemmin kaikkiin toiminnanharjoittajiin sijoittautumisvaltiosta riippumatta, jos toimintaan sisältyisi Suomen alueelle ulottuvaa ammattimaista jätteen kuljetus- tai välitystoimintaa. Sääntelyn täsmentäminen olisi tarpeellista lain tulkinnassa ilmenneiden epäselvyyksien ja tästä johtuvan epäyhtenäisen soveltamiskäytännön vuoksi sekä toiminnanharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi.

Jätedirektiivin 26 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltainen viranomaisena pitää rekisteriä tietyistä toimijoista, jos luvanvaraisuus ei koske niitä. Tällaisia toimijoita ovat laitokset ja yritykset, jotka keräävät tai kuljettavat jätettä ammattimaisesti, sekä kauppiat ja välittäjät. Jätteen kuljettajalla tarkoitetaan jätelain 6 §:n 1 momentin 13 kohdan mukaan sitä, joka vastaa jätteen kuljetuksesta. Lainkohtaa koskevien perustelujen (HE 199/2010 vp) mukaan kuljettajana pidetään kuljetusyritystä, ei sen yksittäistä kuljetustyötä tekevää työntekijää. EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön (C-270/03, C-311/99) mukaan jätedirektiivin rekisteröintivelvollisuus koskee paitsi toimijoita, jotka kuljettajan ammatissa kuljettavat muiden tuottamia jätteitä myös laitoksia ja yrityksiä, jotka kuljettajan ammattia harjoittamatta kuitenkin liiketoiminnassaan kuljettavat jätteitä tavanomaisesti tai säännöllisesti riippumatta siitä, ovatko jätteet muiden tai niiden itsensä tuottamia. Jätteen välittäjiä ovat jätelain 6 §:n 1 momentin 14 kohdan mukaan toimijat, jotka ammattimaisesti ostavat tai myyvät jätettä taikka välittävät jätettä tai jätehuollon palveluita muiden lukuun. Perustelujen mukaan jätteen välittäjän käsitteeseen on yhdistetty jätedirektiivin 3 artiklan 7 ja 8 kohdissa tarkoitetut jätteen kauppiaan ja välittäjän käsitteet. Jätelain mukainen jätteen välittäjä voi siten olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka toimii toimeksiantajana jätteen ostossa ja myynnissä tai joka järjestää jätteen hyödyntämisen tai loppukäsittelyn toisen puolesta. Jätteen välittäjiä ovat esimerkiksi sellaiset toiminnanharjoittajat, jotka ottavat jätettä vastaan jätteen tuottajilta, toimittavat jätteen asianmukaiseen loppukäsittelyyn ja laskuttavat jätteen tuottajaa koko palvelusta. Jätteen välittäjän alihankkijoina voi olla jätteenkuljettajia, jotka kuljettavat jätettä jätteen välittäjän lukuun ja joita ei ole pidettävä jätteen välittäjinä.

Lisäksi tietyt jätehuoltorekisteriin hyväksyntää koskevat viranomaistehtävät ehdotetaan keskitettäväksi Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle ja tehtävän keskittämisestä johtuvat tekniset muutokset tehtäisiin tämän luvun asianomaisiin pykäliin.

94 §. *Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi ehdotetusta 22 §:n 5 momentista johtuen siten, että Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon ja sen ulkopuolelle sijoittautuneen toiminnanharjoittajan, joka aikoo harjoittaa ammattimaista jätteen kuljettamista tai välittämistä Suomessa, tulisi toimittaa hakemus Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin myös vaatimus siitä, että hakemus tulisi toimittaa viranomaisen sähköisen asiointipalvelun kautta. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena olisi parantaa hallinnon asiakkaille tarjottujen palvelujen laatua, käytettävyyttä ja saatavuutta. Tavoitteena olisi myös mahdollistaa jätehuoltorekisteriin hyväksyntää koskeva asian sähköinen käsittely aina vireillepanovaiheesta päätöksentekovaiheeseen asti. Sähköinen asiointi viranomaisen kanssa ympäristöasioissa on nykyään mahdollista varsin laajasti hakijan tai asianosaisen myötävaikutuksella. Lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) sovelletaan muun muassa hallintoasian sähköiseen vireillepanoon, käsittelyyn ja päätöksen tiedoksiantoon, jollei muualla

laissa toisin säädetä. Hakemuksen voisi kuitenkin toimittaa myös sähköpostitse tai paperisena, jos hakemuksen laatiminen viranomaisen sähköisessä asiointipalvelussa ei olisi mahdollista. Esimerkiksi kaikilla Suomen ulkopuolelle sijoittautuneilla toiminnanharjoittajilla ei tällä hetkellä ole mahdollisuutta tunnistautua suomalaisissa julkisen sektorin sähköisissä asiointipalveluissa, minkä vuoksi hakemuksen tekeminen sitä kautta ei olisi mahdollista. Edellytykset sähköisessä asiointipalvelussa asiointille voisivat puuttua myös esimerkiksi teknisen vian vuoksi tai jos toiminnanharjoittajalla ei olisi tarvittavia tietoteknisiä välineitä käytettävissään.

Pykälään lisättäisiin myös Suomen ulkopuolelle sijoittautuneen toiminnanharjoittajan hakemusta koskeva kielivaatimus. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneen toiminnanharjoittajan olisi toimitettava hakemus ja muut tiedot suomen, ruotsin tai englannin kielellä. Hakemuksen liitteeksi tulevista vieraskielisistä todistuksista olisi annettava auktorisoidun kääntäjän tekemä tai muu luotettava käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Todistuksista säädetään tarkemmin jäteasetuksessa. Käännöksen tulisi olla auktorisoidun kääntäjän tekemä asiakirjojen aitouden varmistamiseksi. Muulla luotettavalla käännöksellä tarkoitettaisiin esimerkiksi viranomaisen myöntämää englanninkielistä todistusta.

95 §. Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykset. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan. Voimassa olevan pykälän 1 momentin 1 ja 3 kohdan vaatimukset ammattitaidosta ja käytettävästä laitteistosta ja kalustosta yhdistettäisiin ja ne muodostaisivat uuden 1 kohdan.

Voimassa olevan säännöksen 1 kohdan vaatimus siitä, että toimintaa harjoitetaan tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti siirrettäisiin muutettuna 2 kohtaan. Jätelain noudattamista koskevaa vaatimusta täsmennettäisiin siten, että edellytettäisiin, että toiminnanharjoittaja ei olisi kuluvan vuoden tai sitä edeltävän kolmen vuoden aikana elinkeinotoiminnassaan osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta jätelain säännöksistä. Tällainen tilanne voisi tulla kyseeseen esimerkiksi, jos toiminnanharjoittaja on aiemmin lopettanut kuljetustoiminnan, ja haakeutta hyväksyntää. Ilmeistä piittaamattomuutta osoittaisi esimerkiksi se, että toiminnanharjoittajalle olisi edellisen kolmen vuoden aikana annettu useita määräyksiä tai laiminlyöntimaksuja jätelain nojalla eikä toiminnanharjoittaja olisi korjannut toiminnassaan ilmenneitä puutteita valvontaviranomaisen määräyksistä huolimatta. Merkitystä tulisi antaa laiminlyöntien vakavuudelle ja toistuvuudelle. Ilmeistä piittaamattomuutta arvioitaessa voitaisiin ottaa huomioon toimivaltaisten viranomaisten määräämät päätökset ja toimenpiteet sekä toiminnanharjoittajalle määrättyt lainvoimaiset tuomiot. Säännös olisi tarpeen erityisesti valvonnan vuoksi, ja vastaava vaatimus sisällytettäisiin hyväksynnän peruuttamista koskevaan 99 §:ään. Kohdassa säilytettäisiin myös nykyinen vaatimus, että toimintaa tulisi harjoittaa aiheuttamatta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Vaatimus perustuu jätedirektiivin 13 artiklaan, jonka mukaan jätehuollon on tapahduttava siten, ettei terveyttä tai ympäristöä vaaranneta. Myös jätelain 13 §:n 2 momentti edellyttää, ettei jätehuollosta saa aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Ehdotetun 1 momentin uuden 3 kohdan mukaan jätteen välittäjällä tulisi olla kotipaikka Suomessa tai toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Vaatimuksella pyritäisiin osaltaan varmistamaan EU:n sisämarkkinoihin perustuva palveluiden ja tavaroiden vapaan liikkuvuuden toteutuminen. Jätteen kansainvälisiin siirtoihin sovelletaan kuitenkin EU:n jätteen-siirtoasetusta, joka edellyttää, että jättesiirtoilmoituksen tekijä ja ns. vihreän jäteluettelon siirroissa jättesiirron järjestäjä on lähtömaan ja jätteen vastaanottaja vastaanottomaan lainkäyttövalan alainen. Jätteesiirtoasetuksen vaatimuksia sovelletaan Suomessa siten, että vain Suomeen sijoittautuneen toiminnanharjoittajan, joka harjoittaa Suomessa sijaitsevasta toimipaikasta käsin jatkuvaa liike- tai ammattitoimintaa, on katsottu kuuluvan jätteesiirtoasetuksen edellyttämällä

tavalla jäsenvaltion lainkäyttövaltaan, joka voi toimia esimerkiksi asetuksessa tarkoitettuna ilmoituksen tekijänä tai ns. vihreän jätesiirron järjestäjänä. Jätteesiirtoasetuksen vaatimuksesta johtuen toiseen Euroopan talousalueen valtioon sijoittautunut jätteen välittäjä, joka hyväksytään jätehuoltorekisteriin, voisi siten toimia jätteen välittäjänä vain Suomen sisäisissä jätteen siirroissa.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä kevennettäisiin poistamalla voimassa olevan 1 momentin 4 kohdan mukainen vaatimus vakuuden asettamisesta kuljetettavan tai välitettävän jätteen asianmukaisen jätehuollon varmistamiseksi. Vastaavasti vakuuslajia koskeva 2 momentti kumottaisiin tarpeettomana. Jätelain soveltamiskäytännön perusteella vakuudelle ei näyttäisi olevan tarvetta. Monissa tapauksissa viranomainen on hyväksymispäätöksessään jättänyt vaatimatta vakuuden asettamista, koska on arvioinut sen olevan toiminnan laajuus ja luonne huomioon ottaen tarpeetonta. Asetettuja vakuuksia ei myöskään ole jouduttu käytännössä realisoimaan. Voimassa olevan lain kaltaista vakuusvaatimusta ei tiettävästi ole käytössä muissa EU:n jäsenvaltioissa.

Vakuusvaatimuksen sijaan ehdotetaan 1 momentin 4 ja 5 kohtiin uusia edellytyksiä. Momentin 4 kohdan mukaan jätteen kuljettajalla tulisi olla liikennelainsäädännön edellyttämä tavaraliikennelupa, jos toiminta edellyttää liikennelainsäädännön mukaan liikennelupaa. Liikennelupaa koskevista vaatimuksista säädetään liikennepalvelulain 3 §:ssä. Liikennelupa voi olla joko tavaraliikennelupa tai kevyt tavaraliikennelupa. Tavaraliikenneluvalla tarkoitetaan tavaraliikenteen yhteisölupaa. Kuljetusyriyksellä voi olla yhteisöluvan sijaan kotimaan tavaraliikennelupa liikennepalvelulain 271 §:n 2 momentin siirtymäsäännöksen nojalla. Siirtymäsäännös sallii tavarankuljetuksen kotimaan liikenneluvalla 1.7.2028 asti. Liikennelupaa koskevien tietojen antamisvelvollisuus sisältyy nykyisin jäteasetuksen 45 §:ään. Liikenneluvan myöntämisen ehtona on, että hakija on vakavarainen, hyvämaineinen, ei ole laiminlyönyt tiettyjä maksuvelvollisuuksia eikä sillä ole huomattavaa määrää velkaa. Liikennelupaa koskevilla vaatimuksilla pyrittäisiin osaltaan varmistamaan, että kuljetustoimintaa harjoitetaan ammattitaitoisesti ja kuljetuksessa käytettävä kalusto on asianmukaista. Lisäksi voimassa oleva liikennelupa osoittaisi toiminnanharjoittajan olevan luotettava, sillä liikennelupaa myönnettäessä selvitetään kuljetusyriyksen velvoitteidenhoito vastaavasti kuin ehdotetussa 95 §:n 2 momentissa.

Ehdotetussa 122 §:ssä säädettäisiin ELY-keskuksen oikeudesta saada Liikenne- ja viestintävirastolta tiedot liikenneluvasta, jotta se voisi tarkistaa, että kotimaisella toiminnanharjoittajalla on voimassa oleva liikennelupa.

Euroopan talousalueen ulkopuolelle ns. kolmansiin maihin sijoittautuneilta jätteen kuljettajilta edellytettäisiin joko International Transport Forumin (ITF) kuljetuslupaa eli ns. CEMT-lupaa, joka hyväksytään kuljetuslupana kahdenkeskiseen ja kolmannen maan liikenteeseen kaikissa CEMT-jäsenvaltioissa taikka Suomen ja toisen valtion kahdenväliseen sopimukseen perustuvaa kuljetuslupaa. CEMT-lupa on voimassa kalenterivuoden kerrallaan ja se oikeuttaa harjoittamaan kuljetuksia korkeintaan kolmen kuorimatun matkan ajan. Kahdenvälinen kuljetuslupa sen sijaan myönnetään yhdelle tavarakuljetukselle. Molempia kuljetuslupia myönnetään vain tietty määrä vuosittain. Toiminnanharjoittajan, jolla on CEMT-lupa tai kahdenvälinen kuljetuslupa, ei kuitenkaan tarvitsisi hakea jätehuoltorekisteriin hyväksymistä vuosittain uudelleen tai jokaista matkaa varten erikseen. Jätelain 96 §:n mukaisesti jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskeva päätös annetaan määrääjäksi tai toistaiseksi ja päätöksessä voidaan antaa määräyksiä 95 §:ssä säädettyjen hyväksymisen edellytysten täyttämiseksi. ETA-alueen ulkopuolelle sijoittautunutta toiminnanharjoittajaa koskevassa päätöksessä voitaisiin määrätä, että toiminnanharjoittajalla on oltava voimassa oleva lupa sen tullessa Suomeen. CEMT-luvan voimassaolo on myös tarkistettavissa ITF:n verkkopalvelusta, joka on saatavilla osoitteessa <https://count-rylicences.itf-oecd.org/edi/report-license>.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan toiminnanharjoittajan, jonka toimintaan ei vaadita liikennelupaa tai joka on sijoittautunut ETA-alueen ulkopuolelle, olisi lisäksi oltava luotettava. Liikennelupavaatimus ei koske esimerkiksi kuljettamista traktorilla, omaan lukuun tapahtuvaa jätteiden kuljetustyötä tai toimintaa, joka on pääosin muuta kuin kuljetustyötä (esimerkiksi rakennus- ja purkutyö). Luotettavuuden selvittämisellä pyrittäisiin varmistamaan, että hakija pystyy vastaamaan taloudellisista velvoitteistaan, eikä aiheuta taloudellisten vaikeuksien vuoksi haittaa myöskään ympäristölle tai terveydelle. Lisäksi tarkoituksena olisi varmistaa jätteen kuljettajien ja välittäjien yhdenvertainen kohtelu ja estämään osaltaan harmaata taloutta. Kun hakijan luotettavuus selvitetäisiin, ei velvoitteita laiminlyövä saisi perusteetonta etua välttämällä lakisääteisten maksujen laiminlyöntiä eikä pystyisi tästä syystä tarjoamaan palveluitaan muita halvemmalla.

Hakijan luotettavuus selvitetäisiin 2 momentissa säädettävien kriteerien mukaisesti. Säännöksen mukaan hakijaa ei pidettäisi luotettavana, jos hakija on kuluvan vuoden tai sitä edeltävän kolmen vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt lakisääteisiä maksuja tai hakijalla on hänen maksukykynsä nähden vähäistä suurempia velkoja perittävänä ulosotossa tai velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuusestetodistuksin. Veroihin, sosiaalivakuutusmaksuihin sekä Tullin perimiin maksuihin liittyvät laissa säädetyt velvollisuudet ovat erilaisia rekisteröintiä, ilmoittamista sekä suoritteiden maksamista koskevia velvoitteita. Näiden hoitamattomuus voi kuvastaa toimijan taloudellista epäluotettavuutta. Hakijan luotettavuutta selvitetäessä huomiota tulisi kiinnittää laiminlyönnin toistuvuuteen ja euromääräiseen suuruuteen. Esimerkiksi yksittäiset, unohdukseen tai huolimattomuuteen rinnastuvat ilmoituksen laiminlyönnit tai rahamäärältään pienet maksujen laiminlyönnit eivät yleensä johtaisi rekisteröinnin hylkäämiseen. Toiminnanharjoittajaa ei tulisi pitää epäluotettavana myöskään, jos esimerkiksi verovelasta on tehty maksusuunnitelma ja sen ehtoja noudatetaan. Kolmas kriteeri olisi, ettei hakijaa ole asetettu konkurssiin. Viranomaisen tarkistaisi hakijan luotettavuuden viranomaismaksuvelvoitteiden saatavien tietojen avulla. Ehdotuksen 122 §:ään sisältyvän tiedonsaantioikeuden nojalla viranomaisella olisi oikeus saada luotettavuuden selvittämiseksi välttämättömät tiedot muiden viranomaisten rekistereistä. Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö tekee muiden viranomaisten rekisteritiedoista velvoitteidenhoitoselvityksiä. Tarkoituksena olisi, että ELY-keskus selvittäisi jätehuoltorekisteriin hakevan toiminnanharjoittajan luotettavuuden Harmaan talouden selvitysyksikön laatiman velvoitteidenhoitoselvityksen perusteella. Velvoitteidenhoito tarkistettaisiin säännöksen mukaan kuluvalta vuodelta ja sitä edeltävältä kolmelta vuodelta.

Harmaan talouden selvitysyksikkö laatii velvoitteidenhoitoselvityksiä toiminnanharjoittajista, joilla on y-tunnus. Ulkomaisten yritysten luotettavuuden varmistamiseksi pykälän 3 momentissa näille asetettaisiin velvollisuus toimittaa vastaavat luotettavuuden selvittämiseksi tarvittavat tiedot hakijan sijoittautumismaan lainsäädännön mukaisella rekisteriotteella tai vastaavalla todistuksella tai muulla yleisesti hyväksytyllä tavalla. Velvollisuus koskisi jätteen välittäjää, jonka kotipaikka on Suomen ulkopuolella, EU-/ETA-alueelle sijoittautunutta jätteen kuljettajaa, joka hakee hyväksymistä rekisteriin 95 §:n nojalla ehdotetun 95 a §:n sijaan ja jonka toiminta ei edellytä tavaraliikennelupaa, sekä jätteen kuljettajaa, joka on sijoittautunut ETA-alueen ulkopuolelle. Ulkomaisen toiminnanharjoittajan tulisi todistaa, ettei se ole laiminlyönyt veroja tai muita lakisääteisiä maksuja tai Tullin perimiä maksuja tai ilmoittautumisvelvollisuuksia omassa maassaan. Rekisteriotteesta tai todistuksesta tulisi ilmetä myös mahdolliset ulosotossa olevat velat sekä tieto siitä, ettei yritys ole konkurssissa. Rekisteriote tai todistus tulisi ensisijaisesti olla sijoittautumisvaltion viranomaisen myöntämä. Jos toiminnanharjoittajan sijoittautumismaassa ei ole saatavissa tietoja rekisteriotteella tai todistuksella, tiedot voisi toimittaa myös muulla yleisesti hyväksytyllä tavalla. Yleisesti hyväksytty tapa voisi olla muun yleisesti luotettavana pidetyn arvioijan tai muun tietojen ylläpitäjän antama selvitys.

Viranomais voisi hyödyntää luotettavuuden tarkistamiseksi käytettävissä olevia rekistereitä. Esimerkiksi eurooppalaisista maista yritysten tietoja on saatavilla European Business Registerin sivuston kautta (<https://ebra.be/worldwide-registers/>). Myös EU:n ulkopuolisissa maissa on virallisia järjestelmiä, joihin yritysten on rekisteröidyttävä toimiessaan laillisesti. Esimerkiksi Venäjän veroviranomainen ylläpitää rekisteriä Venäjällä toimivista yrityksistä (<https://pb.nalog.ru/>). Ulkomaisia yrityksiä koskevien todistusten tai selvitysten sisältöä harkittaessa voitaisiin käyttää apuna myös asianomaisella alalla toimivien asiantuntemusta.

Jos ulkomaisen toiminnanharjoittajan sijaintivaltiossa ei olisi saatavissa kaikkia 95 §:n 2 momentissa vaadittuja tietoja tai jos toiminnanharjoittajalla ei esimerkiksi ole velvollisuutta ottaa säännöksessä tarkoitettuja vakuutuksia, sen olisi annettava viranomaiselle luotettava selvitys tietojen tarpeettomuudesta tai mahdottomuudesta saada niitä.

ELY-keskuksen on jätelain 124 §:n mukaan määrääjain tarkastettava laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä tai toimitaan jätteen välittäjänä. Valvontaa varten on myös laadittava suunnitelma. Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksenä olevan liikenneluvan voimassaoloa ja luotettavuusedellytysten olemassaoloa tulisi valvoa säännöllisesti osana 124 §:n mukaista valvontaa. Velvoitteiden hoitamisessa voi tapahtua nopeitakin muutoksia ja niihin tulisi reagoida aina tarvittaessa. Valvonnassa voisi käyttää Harmaan talouden selvitysyksikön ilmiöselvityksiä ja velvoitteidenhoitoselvityspalveluita, joiden avulla voidaan nopeasti ja helposti selvittää suurestakin joukosta esimerkiksi, mikä osa toimijoista on laiminlyönyt veronmaksuvelvollisuutensa. Myös tieto liikenneluvassa tapahtuneista muutoksista (mm. luvan umpeutuminen tai luvan menettäminen) olisi mahdollista pyytää massatiedonluovutuksena Liikenne- ja viestintäviraston tietopalveluilta. Tiedon saamista liikenneluvan muutoksista automaattisesti liikenneasioiden rekisteristä selvitetään ja tietojärjestelmiä pyritään kehittämään automaattisen tiedonsiirron mahdollistamiseksi.

95 a §. Vastavuoroinen tunnustaminen. Ehdotettu pykälä olisi uusi ja sisältäisi säännökset, joita sovellettaisiin Suomessa ammattimaista jätteen kuljettamista harjoittavaan toiminnanharjoittajaan, jolla ei ole toimipaikkaa Suomessa ja joka on rekisteröity jätedirektiivin 26 artiklan mukaisesti toiminnanharjoittajan kotipaikkana olevassa toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Ehdotuksen mukaan tällainen toiminnanharjoittaja voisi hakea 94 §:ssä tarkoitettua hyväksynnän sijaan merkintää jätehuoltorekisteriin sen perusteella, että toiminnanharjoittaja on rekisteröity toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa ja rekisteröinti on todennettavissa.

EU:n tavaraliikennelupa-asetuksen 3 artiklan mukaan kansainväliseen kuljetukseen tarvitaan pääsäännön mukaan yhteisön liikennelupa. ETA-alueen kuljettajia koskisivat näin ollen vastaavat hyvämaineisuus-, vakavaraisuus- ja ammattitaitovaatimukset kuin Suomeen sijoittautuneita kuljettajia, joilla on liikennepalvelulain 3 §:ssä tarkoitettu tavaraliikennelupa. Jätedirektiivi edellyttää, että jätteen kuljettamis- ja välittämistoimintaa harjoitetaan vaarantamatta ihmisten terveyttä ja vahingoittamatta ympäristöä. Jos toinen jäsenvaltio on hyväksynyt jätteenkuljetusyrityksen rekisteriinsä, se voitaisiin merkitä Suomessa jätehuoltorekisteriin vastavuoroisuuden perusteella.

Hakijan tulisi toimittaa toisessa ETA-valtiossa saatu todistus rekisteröinnistä Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle. Halutessaan kuljettaja voisi kuitenkin myös hakea 94 §:n mukaista toiminnan hyväksymistä jätehuoltorekisteriin. Mahdollisuus vastavuoroiseen tunnustamiseen ei koskisi toimimista jätteen välittäjänä, vaan tämän olisi haettava hyväksyntää jätehuoltorekisteriin 94 §:n pääsäännön mukaisesti. Jätelain mukainen hyväksyntä tai merkintä jätehuoltorekisteriin koskisi vain Suomen alueella harjoitettavaa jätteen kuljetusta.

Vastavuoroisessa tunnustamisessa toimivaltainen ELY-keskus merkitsisi toiseen ETA-valtioon sijoittautuneen jätteen kuljettajan toiminnan jätehuoltorekisteriin. Merkintä ei olisi hallintopäätös eikä siihen liittyisi sisällöllistä harkintaa. Rekisteriin merkitsemistä varten kuljettajan tulisi toimittaa ELY-keskukselle kotipaikkansa toimivaltaisen viranomaisen antama todistus voimassa olevasta rekisteröinnistä. Todistuksen tulisi sisältää olennaiset tiedot toiminnan rekisteröinnistä. Todistuksen lisäksi olisi toimitettava muut jätehuoltorekisteriin merkitsemiseen tarvittavat tiedot toiminnanharjoittajasta, Suomessa harjoitettavasta toiminnasta sekä toiminta-alueesta Suomessa. Tiedot olisi toimitettava suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Vieraskielisestä todistuksesta olisi toimitettava auktorisoidun kääntäjän tekemä tai muutoin luotettava käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Muulla luotettavalla käännöksellä tarkoitettaisiin esimerkiksi viranomaisen myöntämää suomen-, ruotsin- tai englanninkielistä todistusta. Kuljettajan olisi vastaavasti ilmoitettava myös toiminnan rekisteröintiä koskevista muutoksista 97 §:n mukaisesti. Jätteen kuljettamista koskisivat myös kansainvälistä maanteiden tavaraliikennettä koskevat velvollisuudet ja rajoitukset, kuten esimerkiksi kabotaasisäännökset. Jätehuoltorekisteriin tehtävä merkintä ei siten sellaisenaan mahdollistaisi Suomen sisällä tapahtuvaa pysyväisluonteista jätteenkuljetustoimintaa.

Pykälän 2 momentin valtuussäännöksen nojalla voitaisiin säätää tarkemmin toimitettavien tietojen sisällöstä ja tietojen esittämisen käytännöistä, kuten muotovaatimuksista sekä tietojen käsittelystä viranomaisessa.

96 §. Päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä. Pykälään tehtäisiin uudesta 95 a §:stä johtuvat lisäykset. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin, että ELY-keskuksen olisi käsiteltävä myös vastavuoroista tunnustamista koskeva asia ilman aiheutonta viivästystä. Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvaa toimintaa ei saisi aloittaa ennen kuin merkintä rekisteriin on tehty. Vastavuoroista tunnustamista koskeva merkintä voitaisiin tehdä toistaiseksi tai määräajaksi. Määräaikainen merkintä tulisi kyseeseen silloin, jos toisessa maassa tehty jätteen kuljettajan rekisteröinti on tehty määräajaksi. Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että jätehuoltorekisteröintiä koskeva päätös tai tieto vastavuoroista tunnustamista koskevasta merkinnästä olisi toimitettava hakijalle. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneelle toiminnanharjoittajalle päätös tai tieto merkinnästä tehtäisiin suomen tai ruotsin kielellä ja niistä olisi tarvittaessa annettava englannin kielinen käännös. Englanninkielinen käännös tulisi antaa esimerkiksi silloin, jos hakija on tehnyt hakemuksen englannin kielellä.

Pykälän 2 momentti säilyisi nykyisellään. Pykälän 3 momenttiin täydennettäisiin, että vastavuoroista tunnustamista koskevat olennaiset tiedot olisi merkittävä jätehuoltorekisteriin. Hyväksyntä jätehuoltorekisteriin olisi valtakunnallinen, mutta päätöksessä olisi mainittava hakemuksen mukaisesti toiminnan pääsiällinen toiminta-alue tai, jos toimintaa harjoitettaisiin useamman kuin yhden ELY-keskuksen alueella, pääsiälliset toiminta-alueet, sillä tieto toiminta-alueesta olisi tarpeen toiminnan valvonnan järjestämiseksi. Tieto toiminta-alueista julkaistaisiin myös 142 a §:n mukaisessa tietopalvelussa. Päätöksen tehneen ELY-keskuksen olisi annettava päätöksestä tieto niille ELY-keskuksille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan. Päätökset olisi saatavilla myös ELY-keskusten asianhallintajärjestelmästä.

97 §. Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen. Pykälään tehtäisiin ehdotetusta 95 a §:stä johtuvat tarpeelliset muutokset. ELY-keskukselle olisi ilmoitettava muutoksista, jos vastavuoroisen tunnustamisen perusteella merkityssä toiminnassa tapahtuu muutoksia tai jos toiminta lopetetaan. Tarvittaessa toiminnanharjoittajan olisi toimitettava ELY-keskukselle uusi todistus ja muut 95 a §:ssä tarkoitetut tiedot. Säännökseen lisättäisiin selkeyden vuoksi, että jos toiminta lopetetaan, toiminnanharjoittajan tiedot olisi poistettava jätehuoltorekisteristä. Säännöksessä ei säädettäisi tietojen säilytysajasta. EU:n yleisen tietosuojasetuksen

5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötietoja on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. ELY-keskukset toimisivat 142 §:ään ehdotetun 2 momentin mukaan jätehuoltorekisterin yhteisrekisterinpitäjinä ja määrittäisivät keskinäisellä järjestelyllä säilytysajan.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin, että ELY-keskus voisi myös omasta aloitteesta muuttaa jätehuoltorekisteriin vastavuoroisen tunnustamisen perusteella tehtyä merkintää, jos olosuhteet ovat muuttuneet.

98 §. Ote jätehuoltorekisteristä. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin ehdotetusta 95 a §:stä johtuvat tarpeelliset muutokset. Ote olisi 1 momentin mukaisesti annettava myös vastavuoroista tunnustamista koskevasta merkitsemisestä jätehuoltorekisteriin. Ote annetaan jätehuoltorekisteriin tehdyn päätöksen tai merkinnän liitteenä. Ote olisi annettava tarvittaessa englannin kielellä. Englanninkielinen ote annettaisiin silloin, jos hakemus on tehty englannin kielellä.

Vastaavasti 2 momentin mukaisesti myös vastavuoroista tunnustamista koskeva ote olisi toimitettava tarkistettavaksi, kun kolme vuotta olisi kulunut merkitsemisestä jätehuoltorekisteriin.

99 §. Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen tai merkitsemisen peruuttaminen ja raukeaminen. Pykälään tehtäisiin muutetusta 95 §:stä johtuvat tarpeelliset muutokset. Myös vastavuoroisen hyväksynnän perusteella jätehuoltorekisteriin merkitty toiminta voitaisiin pykälässä säädettyjen edellytysten täytyessä peruuttaa tai määrätä raukeamaan.

Pykälän 1 momentin 1 kohta säilyisi nykyisellään. Momenttiin lisättäisiin uusi 2 kohta, jonka mukaan jätehuoltorekisterin hyväksyminen voitaisiin perua, jos toiminnanharjoittaja ei olisi enää luotettava. Vaatimus koskisi niitä, joille luotettavuusselvitys tehdään 95 §:n 2 momentin mukaisesti. Hyväksymisen voisi peruuttaa tämän kohdan perusteella, jos 95 §:n 2 momentissa tarkoitettujen maksujen ja ilmoituksia koskevien velvoitteiden laiminlyönnit ovat toiminnan kannalta vakavia tai olennaisia. Luotettavuusvaatimuksen valvomiseksi viranomainen voisi pyytää Harmaan talouden selvitysyksiköltä uutta velvoitteidenhoitoselvitystä. Jälkikäteisessä valvonnassa luotettavuuden arviointi olisi verrannollinen hakemuksen yhteydessä tehtyyn selvitykseen. Merkitystä tulisi antaa muutoksille, jotka ovat tapahtuneet toiminnan hyväksymisen jälkeen. Vakava tai olennainen luotettavuuden puuttuminen olisi esimerkiksi maksuhäiriöiden tai ulosotossa olevien velkojen määrissä tapahtuneet olennaiset muutokset. Myös uhkaava konkurssiasia voisi olla peruste hyväksymisen peruuttamiseen. Ennen kuin hyväksyminen voitaisiin peruuttaa, toiminnanharjoittajalle annettaisiin mahdollisuus korjata laiminlyönti.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdat siirtyisivät 3 ja 4 kohdiksi. Momentin 3 kohta säilyisi pääosin nykyisellään, mutta siihen lisättäisiin uuden 95 a §:n vuoksi rekisteriin merkitseminen, joka voitaisiin peruuttaa kohdassa mainitun edellytyksen täytyessä.

Momentin 4 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi uudesta 95 §:n 1 momentin 2 kohdasta johtuen, että jätehuoltorekisteriin tehty hyväksyntä tai merkintä voitaisiin peruuttaa, jos toiminnanharjoittaja on osoittanut elinkeinotoiminnassaan ilmeistä piittaamattomuutta tämän lain säännöksistä. Peruuttamisen ehtona olisi, että piittaamattomuus olisi toistuvaa ja ilmeistä eikä toiminnanharjoittaja olisi korjannut puutteita valvontaviranomaisen pyynnöistä huolimatta. Voimassa olevan säännöksen mukaan hyväksyntä jätehuoltorekisteriin voidaan peruuttaa vain, jos määräyksen rikkomisesta aiheutuu merkittävää vaaraa tai haittaa ympäristölle tai terveydelle. Säännöksessä säilytettäisiin edelleen vaaran tai haitan aiheuttaminen ympäristölle tai terveydelle, mutta kynnystä vaaran tai haitan aiheuttamiselle ympäristölle tai terveydelle ehdotetaan mataltavaksi siten, ettei vaaran tai haitan tarvitsisi olla merkittävää. Valvontaviranomaisen on ollut käytännössä vaikea osoittaa, että määräysten noudattamatta jättämisestä aiheutuu merkittävää

vaaraa tai haittaa, eikä toistuviin laiminlyönteihin ole voitu puuttua peruuttamalla hyväksyntä. Muutetulla säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan, että jätelain säännöksiä toistuvasti laiminlyövän toiminnanharjoittajan toimintaan voitaisiin puuttua nykyistä paremmin.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin tarkennuksena vastaavasti kuin 97 §:ään, että toiminnanharjoittajan tiedot olisi poistettava jätehuoltorekisteristä, jos hyväksyntä tai merkitseminen peruutetaan tai se raukeaa.

100 §. *Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin.* Jäteasetuksen 48 §:n säännös siitä, että ilmoitettujen tietojen muuttumisesta tai toiminnan lopettamisesta olisi viipymättä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle siirrettäisiin lain tasolle. Vastaava tietojen muuttumista koskeva ilmoitusvelvollisuus on lain 96 §:ssä jätteen kuljettamisen ja jätteen välittämisen osalta.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin selkeyden vuoksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen velvollisuus merkitä ilmoituksen olennaiset tiedot jätehuoltorekisteriin, koska keräystoimintaa koskevien tietojen viemisessä jätehuoltorekisteriin on ollut puutteita. Lisäksi säännökseen lisättäisiin velvollisuus poistaa tiedot rekisteristä, jos toiminta lopetetaan. Toiminnan lopettaminen voi tulla kyseeseen, jos toiminnanharjoittaja ilmoittaa lopettavansa jätteen keräystoiminnan, tai jos toiminnanharjoittajaa on valvontatoimien seurauksena tai muusta syystä kielletty jatkamasta toimintaa. Merkinnän poistamisesta olisi myös ilmoitettava toiminnanharjoittajalle. Säännös olisi uusi ja se selkeyttäisi ympäristönsuojeluviranomaisen velvollisuutta pitää jätteen keräämistä koskevat tiedot ajan tasalla jätehuoltorekisterissä. ELY-keskukset toimivat jätehuoltorekisterin rekisterinpitäjinä ja ne määrittävät yhteisesti, minkä ajanjakson kuluessa henkilötiedot tulisi viimeistään poistaa rekisteristä.

101 §. *Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi.* Säännöksen 2 momenttiin lisättäisiin valtuutetun edustajan velvollisuudeksi antaa hakemuksessaan tiedot valtuutuksen antajasta sekä tuottajista, jotka muutoin vastaisivat tuottajavastuuvaikeuksista valtuutusta koskevien tuotteiden osalta. Tuottajarekisteriä koskevassa tietopalvelussa julkaistaisiin tiedot valtuutetusta edustajasta ja valtuutuksen antajasta, ja säännöstä olisi tarpeen täydentää tästä syystä.

105 §. *Tuottajan tai jäsenen ilmoittaminen tuottajarekisteriin.* Säännökseen lisättäisiin, että tuottajarekisteriin hyväksytyyn tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän tulisi ilmoittaa valtuutetun edustajan osalta on myös tieto valtuutuksen antajasta ja tuottajasta, joka muutoin vastaisi valtuutusta koskevien tuotteiden tuottajavastuuvaikeuksista. Säännöksen täydentäminen olisi tarpeen, jotta tuottajarekisteriä koskevaan tietopalveluun saataisiin tarvittavat tiedot valtuutetusta edustajasta.

121 b §. *Siirtoasiakirjan tietojen toimittaminen rekisteriin.* Lakiin ehdotetaan säännöstä 121 §:ssä tarkoitettujen siirtoasiakirjan tietojen toimittamisesta uuteen 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin. Säännöksellä täydennettäisiin jätedirektiivin 35 artiklan 1 kohdan mukaisen velvoitteen täytäntöönpanoa asettaa tietyt vaarallista jätettä koskevat tiedot toimivaltaisen viranomaisen saataville artiklan 4 kohdan mukaisesti perustettavan sähköisen rekisterin välityksellä. Jätedirektiiviin 17 artikla edellyttää lisäksi jäsenvaltioita toteuttamaan tarvittavia toimia vaarallisen jätteen jäljittämiseksi syntypaikalta lopulliseen käsittelypaikkaan. Myös POP-asetuksen 7 artiklan 6 kohdassa tarkoitettu velvoite POP-jätteiden valvonnan ja jäljitettävyyden varmistamisesta jätedirektiivin 17 artiklan mukaisesti edellyttää vastaavien tietojen toimittamista 35 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuun viranomaisten rekisteriin myös POP-jätteistä. Kansallisen tietopohjan parantamiseksi sekä seurannan ja kuljetusten valvonnan tehostamiseksi siir-

toasiakirjan tiedot tulisi toimittaa kaikista 121 §:n mukaisesti tehtävistä siirtoasiakirjoista riippumatta siirretystä jätteestä. Rakennus- ja purkujätettä koskevia tietoja voitaisiin hyödyntää myös jätedirektiivin mukaisessa raportoinnissa EU:n komissiolle.

Siirtoasiakirjan laatinut jätteen haltija tai kotitalouksista jätettä noudettaessa jätteen kuljettaja olisi vastuussa tietojen toimittamisesta rekisteriin. Käytännössä jätteen haltija tai kuljettaja voisi sopia esimerkiksi kuljetusyrityksen tai kolmannen osapuolen kanssa tietojen toimittamisesta varsinkin, mikäli käytössä olisi ollut tämän omistama järjestelmä, jossa sähköinen siirtoasiakirja on tehty.

Tiedot tulisi siirtää rekisteriin viivytyksettä. Vaatimus viivytyksettömästä tietojen toimittamisesta perustuisi siihen, että sähköisestä siirtoasiakirjasta tiedot olisivat nopeasti siirrettävissä rekisteriin. Viivytyksettömällä tietojen toimittamisella tarkoitettaisiin muutamaa päivää ja se mahdollistaisi tietojen siirron keskittämisen esimerkiksi yhteen kertaan päivässä. Paperisesta siirtoasiakirjasta tiedot olisi toimitettava rekisteriin kolmen kuukauden kuluessa siirron päättymisestä. Kolmen kuukauden määräaika tietojen toimittamiselle, verrattuna velvollisuuteen toimittaa sähköisen siirtoasiakirjan tiedot tietojärjestelmään viivytyksettä, joustavoittaisi tietojen toimittamista ja vähentäisi tästä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Paperisen siirtoasiakirjan tiedot tulisi pääsäännön mukaan toimittaa sähköisessä asiointipalvelussa. Tiedot voisi toimittaa myös muulla rekisterinpitäjän kanssa erikseen sovitulla tavalla, jos tietojen toimittaminen sähköisessä asiointipalvelussa ei olisi mahdollista. Mahdollisuus voisi puuttua esimerkiksi jos toiminnanharjoittajalla ei ole tarvittavia laitteita tai sähköisessä asiointipalvelussa olevan teknisen vian vuoksi. Pykälässä säädettäisiin myös siitä, että jätteen haltija tai kotitaloudesta jätettä noudettaessa jätteen kuljettaja vastaisi antamiensa tietojen oikeellisuudesta. Jos esimerkiksi jätteen haltija tai kuljettaja havaitsee jälkikäteen, että rekisterissä on vääriä tietoja, olisi sen joko oikaistava antamansa tiedot tai pyydyttävä tietojen oikaisua rekisterinpitäjältä.

Siirtoasiakirjan tietojen toimittamista rekisteriin valvottaisiin voimassa olevan ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaisen viranomaisten toimivallan jaon mukaisesti. Toimivallan jaon mukaan ELY-keskus valvoo jätteen kuljettajien toimintaa sekä aluehallintoviraston myöntämää lupaa edellyttävän jätteen haltijan ja jätteen vastaanottajan toimintaa. Muilta osin valvonta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Velvollisuutta toimittaa siirtoasiakirjojen tiedot rekisteriin valvottaisiin toiminnanharjoittajien toiminnan valvonnan yhteydessä. Tietojen toimittamisen valvonta olisi ensisijaisen tärkeää lain toimeenpanon alkuvaiheessa, jotta voidaan varmistaa, että rekisteriin saadaan jätetietojen seurantaa, jäljitettävyyttä ja raportointia varten tarpeelliset tiedot ja että rekisterillä voidaan tehostaa jätteiden kuljetusten valvontaa.

Siirtoasiakirjan tietojen toimitusvelvollisuutta sovellettaisiin 1.9.2022 alkaen, jolloin laki jätelain muuttamisesta ehdotetaan tulevan voimaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtuudesta antaa tarkempia säännöksiä rekisteriin toimitettavista tiedoista. Tiedoista säädettäisiin jäteasetuksen 40 §:ssä.

122 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin ELY-keskusten tiedonsaantioikeudesta muulta viranomaiselta tai muulta julkista tehtävää hoitavalta jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytysten selvittämiseksi. Säännöksen mukaan ELY-keskuksella olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja toiminnanharjoittajan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta ja taloudesta, jotka ovat välttämättömiä jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksenä olevan luotettavuuden

selvittämiseksi. Säännös perustaisi ELY-keskuksille oikeuden saada Harmaan talouden selvityksiköltä jätteen kuljettajista ja välittäjistä velvoitteidenhoitoselvityksiä (VHS), mikä sujuvoittaisi jätehuoltorekisteriin hakevien ja hyväksytyjen toiminnanharjoittajien luotettavuuden selvittämistä. Velvoitteidenhoitoselvityksen tarkoituksena on antaa pääasiassa salassa pidettävään viranomaistietoihin perustuva kokonaiskuva selvityksen kohteena olevasta organisaatiosta tai organisaatiohenkilöstä ja tukea selvitystä pyytävän viranomaisen tehtävää helpottamalla ja tehostamalla tehtävään liittyvää tiedonhankintaa ja samalla tukea harmaan talouden torjuntaa. Velvoitteidenhoitoselvitys antaa viranomaiselle kokonaiskuvan siitä, millaista taloudellista toimintaa kohde harjoittaa ja miten se on hoitanut tästä toiminnastaan aiheutuvat lakisääteiset, veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvät rekisteröimis-, vakuuttamis-, ilmoitus- ja maksuvelvoitteensa.

Säännös sisältäisi myös oikeuden saada tietoja Liikenne- ja viestintävirastolta kuljettajien liikenneluvista. Liikenne- ja viestintäviraston on tarkoitus julkaista myöntämiensä liikennelupien tiedot julkisessa tietopalvelussa, mutta palvelu ei ole tällä hetkellä käytössä. Tiedonsaanti Liikenne- ja viestintäviraston myöntämistä liikenneluvista olisi tarkoitus järjestää rajapinnan avulla, mikä mahdollistaisi ELY-keskuksille sujuvan asioinnin.

Voimassa oleva 2 ja 3 momentti siirtyisivät muuttamattomina 3 ja 4 momentiksi.

131 §. Laiminlyöntimaksu. Pykälän 2 momentin 2 kohtaan, jossa säädetään laiminlyöntimaksusta jätteen kuljettajan tai välittäjän laiminlyödessä velvollisuuden tehdä hakemus jätehuoltorekisteriin merkitsemiseksi, lisättäisiin, että maksu voitaisiin määrätä myös toiminnanharjoittajalle, joka laiminlyö 95 a §:ssä ehdotetun velvollisuuden toimittaa todistuksen jätehuoltorekisteriin merkitsemiseksi.

Pykälän 2 momentin 5 kohtaan ehdotetaan, että laiminlyöntimaksu voitaisiin siirtoasiakirjan laatimisvelvollisuuden laiminlyönnin lisäksi määrätä myös sille, joka laiminlyö ehdotetun uuden velvollisuuden toimittaa sähköisen tai paperisen siirtoasiakirjan tiedot rekisteriin. Jätteen haltijan tai jätteen kuljettajan olisi toimitettava siirtoasiakirjan tiedot rekisteriin 121 b §:ssä säädetyn mukaisesti. Jos valvontaviranomainen havaitsisi, että tietojen toimittaminen on laiminlyöty, tämän olisi ryhdyttävä 133 §:ssä tarkoitettuihin laiminlyöntimaksun määräämistä koskeviin toimiin.

137 §. Muutoksenhaku. Pykälään 2 momenttiin lisättäisiin säännös siitä, mille hallinto-oikeudelle Suomen ulkopuolelle sijoittautunut toiminnanharjoittaja voisi tehdä valituksen, joka koskee sille 96, 97 tai 99 §:n nojalla tehtyä päätöstä. Valitus tehtäisiin Itä-Suomen hallinto-oikeudelle. Koska Kaakkois-Suomen ELY-keskus hyväksyisi keskitetysti ulkomaiset toiminnanharjoittajat jätehuoltorekisteriin, valvoisi näitä ja olisi samalla toimivaltainen viranomainen peruuttamaan hyväksymisen, valitus sen tekemistä päätöksistä olisi sen toimialueella sijaitsevalle Itä-Suomen hallinto-oikeudelle. Tämä vastaisi voimassa olevaa 2 momentin säännöstä, jonka mukaan jätehuoltorekisteriä koskevissa päätöksissä toimivaltainen tuomioistuin on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä on sen viranomaisen toimialue, jonka päätöksestä valitetaan.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ehdotetun 95 a §:n nojalla tekemästä merkinnästä ei olisi valitusoikeutta, koska pykälän nojalla tehdyssä merkinnässä ei olisi kyse hallintopäätöksestä.

142 §. Jätehuollon rekisterit ja tuottajarekisteri. Pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan ja pykälän otsikko päivitetäisiin. Koska pykälässä säädetävät rekisterit sisältävät henkilötietoja, pykälää olisi tarpeen selkeyttää rekisterinpitäjää, rekisterien käyttötarkoituksia ja henkilötietojen tietosisältöä koskevilla säännöksillä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä selkeämmin jätehuollon rekisterien ja tuottajarekisterin rekisterinpitäjistä, kun voimassa olevassa momentissa säädetään rekisterien ylläpito-vastuusta. Rekisterinpitovastuu kansainvälisiä siirtoja koskevan rekisterin, jätehuoltorekisterin ja tuottajarekisterin osalta ei olisi uusi. Siitä säädetään nykyisin ympäristönsuojelulain 222 §:ssä, mutta selkeyden vuoksi rekisterinpitäjistä säädettäisiin jatkossa jätelaissa.

Suomen ympäristökeskus toimisi jätteen siirtoja koskevien rekisterien rekisterinpitäjänä. Momentin 1 kohtaan lisättäisiin viittaus 117 c §:ssä tarkoitettuihin kirjanpilotietoihin. Jätelain muu-toksessa lakiin lisättiin jätettä toiseen maahan siirtävälle velvollisuus toimittaa tiettyjä tietoja jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevaan rekisteriin, jota ylläpitää Suomen ympäristökeskus.

Momentin 2 ja 3 kohta säilyisivät pääosin nykyisellään. Momentin 2 kohdassa täsmennettäisiin, että jätehuoltorekisteri olisi ELY-keskusten yhteinen ja ELY-keskukset toimisivat yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettuina yhteisrekisterinpitäjinä. Momentin 3 kohdan mukaan Pirkanmaan ELY-keskus olisi tuottajarekisterin rekisterinpitäjä.

Momentin 4 kohta olisi uusi ja siinä säädettäisiin uudesta rekisteristä, joka sisältäisi tiedot 121 §:ssä tarkoitetuista siirtoasiakirjoista. Rekisterin rekisterinpitäjänä toimisi Suomen ympäristö-keskus. Jätedirektiivin 35 artiklan 4 kohdassa asetetaan jäsenvaltioille vaatimus perustaa sähköinen rekisteri direktiivin 35 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja vaarallisia jätteitä koskevien jäsenvaltion maantieteellisen alueen kattavien tietojen tallentamiseksi. Jätedirektiivin 35 artiklan 1 kohdassa on asetettu toiminnanharjoittajille velvoite pitää kirjaa vaarallisen jätteen määrästä, laadusta ja alkuperästä sekä tarvittaessa jätteen määränpäästä, keräilytiheydestä, kuljetustavasta ja käsittelymenetelmästä ja toimittaa nämä tiedot viranomaisen perustamaan sähköiseen rekisteriin. Lisäksi jätedirektiivin 17 artikla edellyttää jäsenvaltioita toteuttamaan toimenpiteitä, joilla varmistetaan vaarallisen jätteen jäljitettävyyden jätteen syntypaikalta lopulliseen käsittelypaikkaan ja jätteiden valvonta. POP-asetuksen 7 artikla edellyttää, että jätedirektiivin vaatimuksia jäljitettävyydestä ja valvonnasta sovelletaan myös POP-jätteisiin. Siirtoasiakirjan tietojen kokoaminen valtakunnalliseen rekisteriin tehostaisi siirtoasiakirjavelvollisuuden piiriin kuluvien jätteiden kuljetusten valvontaa ja seurantaa sekä parantaisi näiden jätevirtojen jäljitettävyyttä. Siirtoasiakirjan tietojen viemisestä rekisteriin vastaisi uuden 121 b §:n mukaisesti jätteen haltija tai kotitalouksista jätettä noudettaessa jätteen kuljettaja.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin tarkemmin rekisterinpitäjien vastuista. Rekisterinpitäjällä tarkoitettaisiin yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettua rekisterinpitäjää. Rekisterinpitäjä vastaisi rekisterin tietosisällöstä eli siitä, että rekisteriin tallennetaan laissa säädetty tiedot, ja tiedot ovat täsmälliset ja ajantasaiset. Rekisterinpitäjä vastaisi myös tietopyyntöjen käsittelystä ja rekisteriin merkittyjen tietojen luovuttamisesta. Yleisen tietosuoja-asetuksen III luvussa säädetään rekisteröidyn oikeuksista. Rekisterinpitäjä vastaisi siitä, että rekisteröityjen oikeudet toteutuvat. Näitä oikeuksia ovat muun muassa oikeus saada tietoa henkilötietojen käsittelystä (13–14 artiklat), oikeus saada pääsy tietoihin (15 artikla), oikeus oikaista tietoja (16 artikla) sekä oikeus vaatia itseään koskevien tietojen poistamista (17 artikla). Yleisen tietosuoja-asetuksen IV luvussa säädetään rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän vastuista. Rekisterinpitäjän on muun muassa toteutettava tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetusta (24 artikla) ja että käsittely on turvallista (32 artikla). Rekisterinpitäjä huolehtii, että vain erityisen tarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja käsitellään (25 artikla). Asetuksen 30 artiklassa säädetään rekisterinpitäjän velvollisuudesta ylläpitää selostetta vastuullaan olevista henkilötietojen käsittelytoimista. Selosteesta on käytävä ilmi muun muassa käsittelyn tarkoitukset, kuvaus rekisteröityjen ryhmistä, tieto siitä, kenelle henkilötietoja on luovutettu tai luovutetaan ja mahdollisuuksien mukaan tietojen poistamisen suunniteltu aika.

Momentissa täsmennettäisiin myös jätehuoltorekisterin yhteisrekisterinpitäjien vastuita. Vaikka ELY-keskukset toimisivat jätehuoltorekisterin yhteisrekisterinpitäjinä, ne ovat kuitenkin viranomaisten erillisyyksiperiaatteen mukaisesti toisiinsa nähden itsenäisiä. Kukin rekisterinpitäjä vastaisi jätehuoltorekisteriin merkitsemiensä tietojen osalta, että tiedot ovat täsmälliset, minkä lisäksi kukin ELY-keskus vastaisi rekisteröimänsä henkilön oikeuksien toteuttamisesta. Yhteisrekisterinpitäjät eivät voisi käsitellä rajoituksetta muiden rekisterinpitäjien keräämiä ja tallentamia tietoja, vaan tietojen käsittely perustuisi kunkin viranomaisen toimivaltaan.

Rekisterinpitäjä vastaisi myös rekisterin ylläpidosta ja kehittämisestä. Se huolehtisi, että rekisteri toimii ja on käytettävissä käyttötarkoitukseensa. Rekisterin ylläpito kattaisi muun muassa tietojärjestelmään liittyvää hallinnointia, sen käytön ja toimivuuden seuraamista, käyttäjäpalautteen vastaanottamista ja analysointia, virheiden korjauksesta huolehtimista, käyttäjien tukemista ja järjestelmän käyttöön liittyvää viestintää. Jätehuoltorekisterin osalta rekisterin ylläpidosta ja kehittämisestä vastaisi kuitenkin Kaakkois-Suomen ELY-keskus. Sen rooli olisi uusi. Kaakkois-Suomen ELY-keskus hallinnoisi jätehuoltorekisterin kehittämistä lainsäädännön muutoksista johtuvien ja ELY-keskusten tunnistamien kehittämistarpeiden perusteella. Pirkanmaan ELY-keskus vastaisi tuottajarekisterin ylläpitämisestä ja kehittämisestä vastaavalla tavalla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHA hoitaisi edelleen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun asetuksen (1373/2018) 28 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti ELY-keskusten tietohallinnon ohjaustehtävät, palvelut ja palveluhankinnat. Käytännössä KEHA toimii siis tietojärjestelmien palveluntuottajana ja toteuttaa tietojärjestelmiin liittyviä ylläpito- ja kehittämistoimia. Tuottajarekisterin, jätehuoltorekisterin ja siirtoasiakirjojen tiedoista koostuvan rekisterin kehittämistä tehtäisiin yhteistyössä rekisterit omistavan ympäristöministeriön kanssa. Jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevan rekisterin omistaa Suomen ympäristökeskus ja se vastaisi nykyiseen tapaan rekisterin kehittämisestä.

Pykälän nykyinen 2 momentti siirrettäisiin uudeksi 3 momentiksi ja sitä täydennettäisiin rekisteriin tallennettavien henkilötietojen osalta. Jätealan rekisterit sisältävät tietoja toiminnanharjoittajista ja siten ne sisältävät myös henkilötietoja. Henkilötieto on määritelty yleisessä tietosuoja-asetuksessa. Henkilötietoja ovat sellaiset tiedot, joiden perusteella henkilö voidaan tunnistaa suoraan tai epäsuorasti esimerkiksi yhdistämällä yksittäinen tieto johonkin toiseen tietoon, joka mahdollistaa tunnistamisen. Rekistereihin tallennettaisiin toiminnanharjoittajan nimi ja yhteystiedot sekä yritys- ja yhteisötunnus. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneiden toiminnanharjoittajien osalta tallennettaisiin yritys- ja yhteisötunnuksen sijaan vastaava tunnus, jonka toiminnanharjoittaja on saanut rekisteröityessään sijoittautumismaassaan. Jos toiminnanharjoittaja on elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö, tätä koskevat tiedot ovat myös henkilötietoja. Rekisteriin tallennettaisiin henkilötietoina henkilön nimi, toimipaikan osoite, puhelinnumero ja sähköpostiosoite. Toimipaikan osoite voi olla samalla henkilön kotiosoite. Myös y-tunnus voi ilmaista elinkeinotoimintaa harjoittavan luonnollisen henkilön, jos y-tunnusta koskeva tieto yhdistetään toisen rekisterin tietoihin. Jos toiminnanharjoittaja on yritys tai muu organisaatio, rekisteriin tallennettaisiin organisaation yhteyshenkilön nimi ja yhteystiedot.

Momenttiin lisättäisiin valtuus säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella rekistereihin merkittävistä olennaisista tiedoista. Asetuksella voitaisiin säätää muun muassa, mitkä jätehuoltorekisteriin ja tuottajarekisteriin hyväksymistä tai merkitsemistä koskevien hakemusten ja ilmoitusten sekä niistä annettujen päätösten tiedot olisi tallennettava rekisteriin.

Säännöksessä säilytettäisiin nykyinen 2 momentin säännös, jonka mukaan Suomen ympäristökeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen olisi huolehdittava siitä, että rekistereihin merkitään näille rekisteriin hyväksymistä tai

merkitsemistä varten ilmoitetut olennaiset tiedot. Säännökseen lisättäisiin kunnan ympäristön-suojeluviranomaiselle velvollisuus huolehtia siitä, että sen jätehuoltorekisteriin tallentamat tiedot jätteen keräämisestä ovat oikeita ja ajantasaisia. Säännöksellä selkeytettäisiin kunnallisten viranomaisten vastuuta tallentamisestaan tiedoista, koska kunnalliset viranomaiset veisivät ja käyttäisivät rekisterin tietoja olematta rekisterin rekisterinpitäjiä.

Pykälän nykyinen 3 momentti kumottaisiin tarpeettomana. Tuottajarekisteristä julkaistavista tiedoista säädettäisiin uudessa 142 b §:ssä.

Pykälän 4 momentti olisi uusi ja siitä ilmenisi rekisterien käyttötarkoitukset. Käyttötarkoituksesta säättäminen olisi tarpeen, sillä yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten. Pykälässä säädettyjen rekisterien pääasiallinen käyttötarkoitus olisi jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten valvonta, minkä lisäksi tietoja käytettäisiin jätehuollon järjestämiseen, kehittämiseen ja suunnitteluun, jätetietojen seurantaan ja raportointiin sekä tutkimukseen ja tilastointiin. Suomen ympäristökeskus tekee myös tutkimustyötä, joihin jäterekisterien tietoja voidaan tarvita. Rakennusjätteiden siirtoasiakirjojen tietoja käytettäisiin myös komission täytäntöönpanopäätöksessä (EU) 2019/1004 raportoitavaksi edellytettyjen tietojen keräämiseen syntyvän rakennusjätteen määrästä. Tilastointiin rekisterien tietoja käyttäisivät ainakin Tilastokeskus ja Pirkanmaan ELY-keskus, joka laatii tuottajarekisterin tiedoista vuosittaisia tuottajavastuutilastoja. Kuntien viranomaiset käyttäisivät jäterekisterien tietoja jätehuollon järjestämiseen, kehittämiseen ja suunnitteluun. Jätehuollon suunnittelua ja kehittämistä tehdään myös ympäristöministeriössä muun muassa valtakunnallisen jätesuunnitelman laatimisessa. Voimassa oleva pykälän 1 momentin johdantokappaleen viittaus ympäristönsuojelulain 27 §:ään päivitetäisiin viittaukseksi voimassa olevan lain 222 §:ään ja säännös siirrettäisiin pykälän loppuun.

Tiedonsaantioikeuksista rekistereistä säädettäisiin tarkemmin 143 b §:ssä, jota päivitetäisiin.

142 a §. Jätehuoltorekisteriä koskeva tietopalvelu. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin jätehuoltorekisteriä koskevasta julkisesta tietopalvelusta. Ylläpidosta vastaisi Suomen ympäristökeskus. Ylläpitäjällä olisi tietopalvelun tekninen ylläpitovastuu ja se vastaisi siitä, että tietopalvelu on yleisön saatavilla ja käytettävissä käyttötarkoitukseensa. Ylläpito kattaisi muun muassa tietopalvelun käytön ja toimivuuden seuraamista, käyttäjäpalautteen vastaanottamista ja analysointia, virheiden korjauksesta huolehtimista, käyttäjien neuvontaa ja käyttöön liittyvää viestintää. Palvelussa julkaistavien tietojen rekisterinpitäjänä toimivat ELY-keskukset 142 §:n 1 momentin mukaisesti ja ne vastaisivat mainitun pykälän perusteluissa selostetulla tavalla rekisterien tietosisällöstä.

Pykälän 1 momentin mukaan tietopalvelun tarkoituksena olisi välittää tietoja jätehuoltorekisteriin hyväksytyistä jätteen kuljettajista ja välittäjistä sekä näiden toiminnasta. Jätteen kuljettajia ja välittäjiä koskevien tietojen sekä näiden toimintaan sisältyvien jätetietojen julkaiseminen kaikille avoimessa tietopalvelussa palvelisi yleistä tiedonsaantia jätehuoltorekisteriin hyväksytyistä ja merkitystä toiminnanharjoittajista. Palvelu mahdollistaisi tiedonsaannin ilman, että sitä tarvitsisi erikseen pyytää jätehuoltorekisteriä ylläpitäviltä viranomaisilta. Palvelun käyttäjäryhmiä voisivat olla erityisesti esimerkiksi muut viranomaiset ja kunnat sekä jätehuoltopalveluja tarvitsevat yritykset ja kansalaiset. Tarve saada tietoa jätehuoltorekisteriin hyväksytyistä ja merkityistä jätteen kuljettajista tai välittäjistä voi koskea joko yksittäistä toiminnanharjoittajaa tai tietoa tietyllä alueella toimivista toiminnanharjoittajista, jotka kuljettavat tai välittävät tiettyjä jätteitä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka tietopalveluun tulisi sisältyä. Tietopalvelusta tulisi saada tiedot toiminnanharjoittajan nimestä, yritys- ja yhteisötunnuksesta tai ulkomaisen

toimijan vastaavasta tunnuksesta, harjoitettavasta toiminnasta, kotipaikasta tai jos toiminnanharjoittajan kotipaikka on ulkomailla, tämän sijaintimaasta sekä pääasiallisesta ja muista toiminta-alueista. Harjoitettavalla toiminnalla tarkoitettaisiin sitä, onko kyse jätteen kuljettamisesta, välittämisestä vai molemmista. Pääasiallinen toiminta-alue tarkoittaisi sen ELY-keskusten toimialuetta, jolla suurinta osaa toiminnasta harjoitetaan. Pääasiallinen toiminta-alue voisi olla myös koko Suomi. Muut toiminta-alueet tarkoittaisivat niiden ELY-keskusten toimialueita, joilla toimintaa harjoitetaan pääasiallisen toiminta-alueen lisäksi. Kotipaikka olisi yrityksen kaupparekisteriin merkitty kotipaikka. Kotipaikkaa koskeva tieto olisi tarpeellinen hakujen rajaamiseksi, sillä toiminta-alue ei välttämättä rajaa tarpeeksi hakuja. Tietoa kotipaikasta ei julkaistaisi, koska toiminnanharjoittajan yhteystiedot voivat olla salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 31 kohdan nojalla. Ulkomaisista toiminnanharjoittajista julkaistaisiin kotipaikan sijasta sijaintivaltio. Myös ulkomainen toiminnanharjoittaja voi olla luonnollinen henkilö. Eri maissa voi olla lainsäädännöllä rajoitettu luonnollisen henkilön kotipaikkatiedon julkaisemista, eikä tietoa tästä syystä julkaistaisi myöskään Suomessa. Tietopalvelussa julkaistaisiin myös jäteasetuksen liitteenä olevan jäteluettelon mukaiset jätenimikkeet, joita hyväksyntä tai merkintä koskee, ja jätenimikkeen tunnusnumero.

Tietopalvelussa julkaistavien tietojen tulisi olla ajantasaiset. Yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Tietopalvelun tarkoituksen toteuttamiseksi toiminnanharjoittajaa koskevat tiedot säilytettäisiin tietopalvelussa sen ajan, minkä toiminnanharjoittaja on hyväksytty tai rekisteröitynä jätehuoltorekisterissä. Tietojen ajantasaisuudesta vastaisivat rekisterinpitäjänä toimivat ELY-keskukset. Jätehuoltorekisteriin hyväksytyllä toiminnanharjoittajalla on 97 §:n mukaan velvollisuus ilmoittaa toiminnan muuttumisesta tai lopettamisesta ELY-keskukselle, joka puolestaan merkitsee muuttuneet tiedot rekisteriin ja tarvittaessa poistaa toiminnanharjoittajan tiedot rekisteristä kokonaan. Ehdotetun 99 §:n nojalla ELY-keskuksen olisi myös poistettava rekisteristä toiminnanharjoittajan tiedot, jonka hyväksyminen peruutetaan tai joka raukeaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tietopalvelun hakutoiminnosta. Ehdotuksen mukaan tietopalvelusta olisi voitava hakea tietoja rajattuina hakuina käyttäen hakuperusteina 2 momentissa tarkoitettuja tietoja. Hakemalla toiminnanharjoittajan nimellä tai y-tunnuksella voisi tarkistaa, onko tietty toiminnanharjoittaja hyväksytty jätehuoltorekisteriin. Tietopalvelusta voisi hakea jätteen kuljettajia ja välittäjiä harjoitettavan toiminnan, yrityksen kotipaikan tai sijaintimaan, toiminta-alueen ja jätenimikkeen tai sen tunnusnumeron perusteella. Käyttämällä hakuehtona yrityksen kotipaikkaa ja jätenimikettä tai sen tunnusnumeroa hakutuloksiin tulisivat yritykset, joiden kotipaikkana on hakuehtoon valittu kunta ja jotka kuljettavat tai välittävät hakuun valitun jätenimikkeen mukaista jätettä. Jätenimikettä koskevalla hakuperusteella olisi mahdollista hakea tietoa myös nimikeryhmällä. Harjoitettavaa toimintaa, yrityksen kotipaikkaa, sijaintimaata tai toiminta-aluetta ei kuitenkaan voisi käyttää ainoana hakuehtona, vaan tietopalvelua käyttävän olisi valittava samanaikaisesti jätenimike tai sen tunnusnumero, jolle kuljetus- tai välityspalvelua haetaan. Tällä rajoitettaisiin sitä, ettei yksittäisellä hakuehdolla saisi tietopalvelusta haettua suurta määrää jätteen kuljettajia tai välittäjiä, koska tietopalvelu sisältää myös henkilötietoja. Tietopalvelussa ei julkaistaisi toiminnanharjoittajien osoitetietoja eikä muitakaan yhteystietoja. Toiminnanharjoittajan yhteystiedot ovat yleensä helposti saatavissa muualta, kuten esimerkiksi Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämästä Virre-onlinepalvelusta, joka sisältää kaupparekisteriin merkityt yritykset, tai toiminnanharjoittajan omilta verkkosivuilta. Ulkomaisesta toiminnanharjoittajasta tietopalvelussa julkaistaisiin tieto tämän sijaintimaasta, ei kotipaikasta.

Tietopalveluun sisältyisi vain niitä tietoja, jotka tallennetaan jätelain 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin. Järjestelmän ylläpitäminen ja sen tarkoituksen täyttäminen edellyttävät riittäviä tunnistetietoja toiminnan harjoittajasta ja toiminnasta. Tämän vuoksi pykälän 4 momenttiin sisällytettäisiin henkilötietojen julkaisemista koskevat erityissäännökset suhteessa julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin. Julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa säädetään viranomaisen henkilörekisterin henkilötietoja sisältävän tiedon luovuttamistavasta ja luovuttamisen edellytyksistä. Säännöksen mukaan tiedon saa luovuttaa, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallentaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Kun tieto luovutetaan yleisen tietoverkon kautta, viranomainen ei voi varmistua luovutuksensaajan oikeudesta henkilötiedon käyttämiseen, koska tieto on kenen tahansa tietoverkon käyttäjän saatavissa. Jotta tietopalvelu voisi sisältää tietojen saannin kannalta välttämättömät tiedot, on asiasta tarpeen säätää julkisuuslain edellä mainitusta kohdasta poikkeavalla tavalla. Tiedonsaannin kannalta välttämättöminä henkilötietoina pidettäisiin toiminnanharjoittajan nimeä, y-tunnusta ja kotipaikkaa, ja nämä tiedot saisi luovuttaa myös luonnollisista henkilöistä. Säännöksessä mainittaisiin y-tunnus, koska luonnollinen henkilö voisi olla tunnistettavissa y-tunnuksen avulla, jos tiedon yhdistäisi toisen rekisterin tietoihin. Tietopalvelussa julkaistaisiin myös tieto harjoitettavasta toiminnasta, toiminta-alueesta ja jätenimikkeistä, mutta näiden tietojen ei voida katsoa olevan henkilötietoja. Tieto toiminta-alueesta ei ilmaisisi henkilön kotipaikkaa, eikä se näin ollen olisi myöskään henkilötieto. Jos toimintaa harjoitetaan koko Suomessa, hakutuloksissa toiminta-alueena näkyisi koko Suomi.

142 b §. *Tuottajarekisteriä koskeva tietopalvelu.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin tuottajarekisteriä koskevasta tietopalvelusta. Säännöksellä korvattaisiin voimassa olevan 142 §:n 3 momentin säännös, jonka mukaan Pirkanmaan ELY-keskus pitää julkisessa tietoverkossa luetteloa tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista ja tuottajayhteisöistä. Luettelo sisältää tuottajien nimen, y-tunnuksen sekä tuotteet, joita tuottajan tai tuottajayhteisön vastuu koskee. Tietoverkossa ylläpidettävien luetteloiden sijaan tiedot olisi saatavissa tietopalvelusta. Tietopalvelun tiedot perustuisivat tuottajarekisterin tietoihin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tietopalvelun ylläpitovastuusta. Ylläpidosta vastaisi Suomen ympäristökeskus. Ylläpitovastuuta on selostettu edellä 142 a §:n perusteluissa. Tietojen rekisterinpitäjänä toimii Pirkanmaan ELY-keskus 142 §:n 1 momentin mukaisesti. Tietopalvelua pidettäisiin tuottajien ja tuottajayhteisöjen lisäksi valtuutetuista edustajista, jonka tuottaja tai tuottajaa vastaava toimija on voinut nimetä lain 66 a §:n nojalla. Tuottajavastuun hoitamisella tarkoitettaisiin sitä, että tuottaja tai tuottajayhteisö on rekisteröity tuottajarekisteriin tai että tuottaja on liittynyt johonkin tuottajayhteisöön. Pykälän 1 momentissa ilmaistaisiin tietopalvelun käyttötarkoitus, joka olisi tietojen välittäminen tuottajarekisteriin merkityistä tuottajista ja tuottajayhteisöistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin tiedoista, jotka tietopalveluun tulisi sisältyä. Tietopalvelun tulisi sisältää tiedot tuottajan, tuottajayhteisön ja valtuutetun edustajan nimestä ja y-tunnuksesta tai sitä vastaavasta tunnuksesta. Y-tunnusta vastaavalla tunnuksesta tarkoitettaisiin tunnusta, joka ulkomaiselle yritykselle on annettu sen rekisteröityessä sijoittautumismaansa kaupparekisteriä vastaavaan rekisteriin. Tietopalvelu sisältäisi 2 kohdan mukaan tiedot myös 66 a §:n mukaisista valtuutetuista edustajista tai tuottajayhteisöstä, jonka toiseen valtioon sijoittautunut tuottajaa vastaava toimija, etäkaupalla tuotteita Suomeen myyvä tuottaja tai verkkokaupan alustan ylläpitäjä alustallaan toimivien etämyyjien puolesta on valtuuttanut hoitamaan Suomen markkinoille toimitettujen tuotteiden tuottajavastuuvaihtoiteet Suomessa. Momentin 3 kohdan mukaan tietopalvelu sisältäisi tiedot tuottajasta, jonka puolesta 2 kohdassa tarkoitettu valtuutettu edustaja hoitaa tuottajavastuuvaihtoteita Suomessa.

Momentin 4 kohdan mukaan tietopalvelu sisältäisi tiedot kunkin tuottajan tuottajavastuualasta ja tuottajayhteisöistä, joihin tuottaja on liittynyt. Tuottajayhteisöt jaoteltaisiin 5 kohdan mukaan tuoteryhmittäin. Tuoteryhmiä olisivat lain 48 §:ssä säädetty tuoteryhmät. Pakkausten tuottajayhteisöt jaoteltaisiin mahdollisuuksien mukaan materiaaliryhmittäin, sähkö- ja elektroniikkalaitteet laiteluokittain ja paristot ja akut akkutyypeittäin niitä koskevan tuotekohtaisen lainsäädännön mukaisesti. Rekisteri mahdollistaa tällä hetkellä pakkausten jaottelun metalli-, kuitu- ja muovipakkausten tuottajien osalta.

Tietopalvelussa julkaistavien tietojen tulisi olla ajantasaiset. Tuottajille ja tuottajayhteisöille on lain 105 ja 106 §:ssä säädetty velvollisuus ilmoittaa tietojen muutoksista Pirkanmaan ELY-keskukselle. Eri tuottajavastuualoista annetuissa valtioneuvoston asetuksissa (mm. pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen 1029/2021 17 §) on tarkennettu ilmoittamisajankohtaa, joka on kuukauden kuluessa muutoksesta. Pirkanmaan ELY-keskuksen on puolestaan merkittävä muuttuneet tiedot tuottajarekisteriin. Rekisteristä olisi poistettava myös yksittäisen tuottajan tiedot, joka ei ole enää tuottajayhteisön jäsen. Jätelain 107 §:n nojalla tiedot on poistettava rekisteristä myös silloin, jos toiminta lopetetaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tietopalvelun hakuperusteista. Ehdotuksen mukaan tietopalvelusta olisi voitava hakea tietoja tuottajan, tuottajayhteisön tai valtuutetun edustajan nimellä, yritys- tai yhteisötunnuksella tai sitä vastaavalla tunnuksesta sekä tuottajavastuualan mukaan 2 momentin 5 kohdan mukaisesti. Nimitiedoilla tarkoitetaan tuottajana toimivan yrityksen nimeä, ei henkilön nimeä. Tuottajarekisteri on yritysrekisteri ja se sisältää pääasiassa tietoja oikeushenkilöistä. Toiminnanharjoittajan ollessa yksityinen elinkeinonharjoittaja, sen nimi voi olla myös henkilötieto. Koska elinkeinonharjoittajan nimi saattaa olla samalla henkilötieto, pykälän 3 momenttiin olisi tarpeen sisällyttää vastaava henkilötietojen julkaisemista koskeva erityissäännös suhteessa julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin kuin ehdotettuun 142 a §:ään. Tietopalvelussa ei julkaistaisi lainkaan yhteystietoja.

143 §. *Rekisteri jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä.* Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin lakitekninen muutos ja siitä poistettaisiin viittaus EU:n yleisen tietosuojasetukseen. Säännöksessä säädettäisiin edelleen, että kunnan jätehuoltoviranomainen toimii rekisterin rekisterinpitäjänä. Rekisterinpitäjä on määritelty EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa ja sitä sovelletaan sellaisenaan EU:n jäsenvaltioissa. Yleiseen tietosuojasetukseen viittaaminen ei ole välttämätöntä kansallisessa laissa. Rekisterinpitäjän vastuuta on selostettu yksityiskohtaisemmin 142 §:n perusteluissa.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin uusista tiedonsaantioikeuksista kunnan jätehuoltoviranomaisen ylläpitämään jätteen kuljetuksia koskevaan rekisteriin. Kunnan jätehuoltoviranomaisen olisi pyydettäessä annettava jätteen kuljetuksia ja biojätteen käsittelyä koskevasta rekisteristä tietoja kunnan omistamalle yhtiölle, jolle kunta on siirtänyt lain 43 §:n nojalla jätehuollon palvelutehtävän. Säännöksen mukaan kunnallisella jäteyhtiöllä olisi pyynnöstä oikeus saada 1 momentissa tarkoitettua rekisteristä tietoja, jotka ovat välttämättömiä erilliskerättävien jätteiden kuten bio- ja pakkausjätteen sekä sekalaisen yhdyskuntajätteen kiinteistökohtaisen jätteenkuljetuksen järjestämiseksi. Jäteyhtiöt tarvitsisivat tietoja kiinteistöistä, niiden jäteastioista ja tyhjennyksistä sekä tiedot kiinteistöistä, joilla biojäte käsitellään pienimuotoisesti, koska biojätettä ei olisi tarvetta kerätä näiltä kiinteistöiltä. Tiedot olisivat tarpeellisia erityisesti kuljetusjärjestelmämuutosten yhteydessä tapahtuvan keräyksen ja kuljetuksen sujuvaksi aloittamiseksi. Kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta viranomaiselle ilmoitettavista tiedoista säädetään jäteasetuksen 42 §:ssä. Sen mukaan jätteen kuljettajan on annettava rekisteriin tiedot kiinteistön haltijan nimestä ja yhteystiedoista, kiinteistön osoitteesta, järjestämäänsä kuljetukseen kuuluvien jäteastioiden koosta ja määrästä jätelajeittain sekä jäteastioiden tyhjennyspäivä-

määrät tai tyhjennyskertojen lukumäärä ja tyhjennysväli jätelajeittain. Kunnan jäteyhtiöiden tiedonsaantitarve koskisi mainittuja tietoja. Biojätteen pienimuotoisesta käsittelystä ja velvollisuudesta antaa siitä tietoja kunnan jätehuoltoviranomaiselle säädetään jäteasetuksen 43 §:ssä. Rekisteriin tallennetut kiinteistön haltijan nimi ja yhteystiedot voivat olla luonnollisten henkilöiden henkilötietoja. Useimmiten kiinteistön yhteystietona on kiinteistön isännöitsijänä toimiva isännöintiyritys. Kiinteistön haltija voi kuitenkin olla myös luonnollinen henkilö. Henkilön puhelinnumero, kotiosoite tai muu yhteystieto voi olla salassa pidettävä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 30 kohdan nojalla. Tiedonsaantioikeus ei koskisi rekisteriin merkittyjä mahdollisia salassa pidettäviä henkilötietoja. Säännöksen tarkoituksena olisi selkeyttää nykyistä oikeustilaa. Tietoja on luovutettu kunnan jäteyhtiöille jo nykyisin julkisuuslain nojalla.

Momentissa säädettäisiin kunnan jätehuoltoviranomaiselle velvollisuus antaa kuljetusrekisterin tietoja myös pakkausten tuottajayhteisölle. Tiedon luovuttamista koskevalla säännöksellä varauduttaisiin siihen, että kunta ja tuottajayhteisö eivät pääsisi lain 49 a §:n mukaisesti sopimukseen pakkausjätteiden erilliskeräyksestä ja 49 c §:ssä säädetty sovittelu päättyisi tuloksettomana, jolloin velvollisuus järjestää pakkausten erilliskeräys siirtyisi kunnalta tuottajayhteisölle. Kunnan jätehuoltoviranomaisen olisi annettava jätteen kuljetuksista välttämättömät tiedot, joita pakkausten tuottajayhteisö tarvitsee erilliskeräyksen järjestämiseksi. Välttämättömiä tietoja olisivat jäteasetuksen 42 §:n 1 momentissa luetellut tiedot.

Tiedot olisi luovutettava kaksi kertaa ennen tuottajien vastuulle tulevan erilliskeräyksen aloittamista. Ensimmäisen kerran tietojen luovutus tapahtuisi viimeistään puolen vuoden kuluttua siitä, kun sovittelu olisi päättynyt tuloksettomana. Ensimmäisen luovutuskerran tarkoituksena olisi, että tuottajayhteisö saisi riittävät tiedot keräyksen piiriin tulevista kiinteistöistä, jotta keräyksen toteuttamiseen liittyvät kilpailutukset ja sopimuskumppaneiden kalustohankinnat voitaisiin tehdä erilliskeräyksen edellyttämässä laajuudessa. Tiedot tulisi luovuttaa toisen kerran viimeistään kaksi kuukautta ennen erilliskeräyksen aloittamista, jotta tuottajilla olisi ajantasaiset tiedot keräyksen kohteena olevista kiinteistöistä. Tiedot tulisi antaa sähköisesti muokattavassa muodossa. Ehdotetuilla tiedonsaantioikeuksilla helpotettaisiin jätehuollon järjestämistehävän toteuttamista. Pakkausten tuottajayhteisöjen oikeus saada tietoja rekisteristä olisi uusi.

143 a §. *Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta.* Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin vastaava lakitekniinen muutos kuin 143 §:n 1 momenttiin. Rekisterinpitäjän vastuuta on selostettu yksityiskohdaisemmin 142 §:n perusteluissa.

143 b §. *Tiedonsaantioikeus jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta.* Pykälään koottaisiin tiedonsaantia koskevat säännökset jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta ja pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaamaan muutetun pykälän sisältöä. Jätehuollon rekisterit saattavat sisältää liiketäi ammattisalaisuuksia tai muita vastaavia liiketoimintaa koskevia seikkoja taikka henkilötietoja, joiden salassapitoon on julkisuuslain 24 §:ssä tarkoitettu peruste. Julkisuuslain 26 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan tieto salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta voidaan antaa, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty. Pykälä perustaisi tietyille viranomaisille oikeuden saada tietoja jätelain 142 ja 143 a §:ssä säädettyistä rekistereistä salassapitosäännösten estämättä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tiedonsaantioikeuksista 142 §:n mukaisiin rekistereihin. Jätelain yleisenä valvontaviranomaisena toimivalla ELY-keskuksella ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella olisi tiedonsaantioikeus niiden hoitaessa jätelain 24 §:ssä säädettyä valvontatehtävää, jonka nojalla ne voivat puuttua seurannassa havaittuihin laiminlyönneihin sekä valvoa jätehuollon eri tehtävistä vastuussa olevien toimintaa. Valvovilla viranomaisilla olisi oikeus saada tiedot myös uudesta siirtoasiakirjojen tietoja sisältävästä rekisteristä. ELY-keskus valvoo

jätteen kuljetuksia toimialueellaan ja valtion lupaviranomaisen eli aluehallintoviraston ympäristönsuojelulain nojalla myöntämää lupaa edellyttävän jätteen haltijan ja jätteen vastaanottajan toimintaa. Muilta osin valvonta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Valvontaviranomaisilla on jo nykyisin jätelain 122 §:n nojalla oikeus saada pyynnöstä tarpeelliset tiedot jätteen haltijalta tai muulta jätehuollon toimijalta, ja tiedonsaantioikeus kattaa myös siirtoasiakirjan tiedot. Tiedonsaanti rekisteristä helpottaisi valvontaviranomaisen työtä, kun tietoja ei tarvitsisi erikseen pyytää valvonnan kohteelta. Myös Suomen ympäristökeskuksella ja ympäristöministeriöllä olisi oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä rekistereistä tietoja. Suomen ympäristökeskuksen tiedonsaantioikeus perustuisi lain 22 §:ssä säädettyyn toimivaltaan jätteen kansainvälisissä siirroissa sekä jätelain nojalla säädettyyn jätetietojen seuranta- ja raportointitehtävään. Suomen ympäristökeskuksesta annetussa laissa (1069/2009) säädetään viraston tutkimustehtävistä. Nämä lakisäätöiset tehtävät perustaisivat Suomen ympäristökeskukselle tiedonsaantioikeuden jätealan rekistereihin. Ympäristöministeriö vastaa jätelain yleisestä ohjauksesta, seurannasta ja kehittämisestä sekä ympäristönsuojelun tietojärjestelmän sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä rekisterinpitäjien kanssa ja nämä tehtävät voisivat edellyttää tiedonsaantitarvetta rekistereiden tietosisällöistä. Momentissa ei lueteltaisi tyhjentävästi kaikkia säännöksessä mainittujen viranomaisten tehtäviä, joihin tiedonsaantioikeus voisi perustua, ja säännökseen otettaisiin maininta muista viranomaisten lakisäätöisistä tehtävistä. Niihin voi liittyä tarpeita, jotka edellyttävät tiedonsaantia rekistereihin merkityistä toiminnanharjoittajista, jätteiden siirroista tai tuottajavastuiden hoitamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tiedonsaantioikeuksista jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevan rekisterin tietoihin. Jätteen kansainvälisiä siirtoja valvoo Suomen ympäristökeskuksen lisäksi Tulli, jolla olisi oikeus saada rekisteristä tietoja, jotka ovat välttämättömiä valvontatehtävän hoitamiseksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tiedonsaantioikeuksista siirtoasiakirjojen tietoja sisältävästä rekisteristä ja jätehuoltorekisteristä. Kunnan jätehuoltoviranomaisen tiedonsaantioikeus siirtoasiakirjojen tietoja sisältävästä rekisteristä perustuisi jätelain 37 §:ään, jonka mukaan kunta voi järjestää saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksen siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa. Näin tehdessään kunnalla on velvollisuus seurata ja valvoa päätösten täytäntöönpanoa, ja tätä tehtävää varten se tarvitsisi tietoja rekisteristä. Tiedonsaantioikeuden myötä jätehuoltoviranomaisen ei tarvitsisi erikseen pyytää 39 §:n nojalla tietoja lietteen kuljettajilta. Seuratessaan jätelain 37 §:n mukaisten päätösten toteutumista kunnan jätehuoltoviranomaisella voisi olla tarpeen saada tietoja myös jätehuoltorekisteristä, esimerkiksi jätteen kuljettajalle rekisteriin hyväksymisen yhteydessä annetuista määräyksistä.

Pykälän 3 momentin mukaan tiedonsaantioikeus siirtoasiakirjatietojen rekisterin tietoihin olisi myös 121 §:ssä tarkoitetulla siirtoasiakirjan laatineella, jätteen kuljettajalla ja vastaanottajalla. Näillä olisi oikeus saada rekisteristä tiedot, jotka koskevat jätteen siirtoa, johon kyseinen toiminnanharjoittaja on osallistunut. Vastuu siirtoasiakirjan tietojen viemisestä rekisteriin olisi tapauksesta riippuen joko jätteen haltijalla tai kuljettajalla. Siirtoon osallistuneiden osapuolten oikeus rekisterin tietoihin mahdollistaisi sen, että kukin toiminnanharjoittaja voisi jälkikäteen tarkistaa, että siirtoasiakirjan tiedot on siirretty rekisteriin ja että tiedot ovat täsmällisiä. Julkiuslain 12 §:n mukainen oikeus saada tieto itseään koskevasta asiakirjasta koskee vain luonnollisia henkilöitä, mikä ei olisi riittävä toiminnanharjoittajan kannalta.

Rekistereistä voitaisiin luovuttaa tietoja myös Tilastokeskuksen laatimia tilastoja varten. Viranomaisten velvollisuudesta antaa Tilastokeskukselle välttämättömiä tietoja tietoaaineistoista säädetään tilastolain (280/2004) 14 §:ssä, eikä Tilastokeskuksen tiedonsaantioikeudesta ole näin ollen tarpeen säätää jätelaissa.

Tiedonsaantioikeus eri rekisterien tietoihin määräytyisi tapauskohtaisesti. Esimerkiksi valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus riippuisi siitä, mihin valvonta kohdistuu ja minkä viranomaisen valvontavastuulle jätelain mukainen toiminta kuuluu. Valvonnan kohdistuessa esimerkiksi jätteen haltijaan kyseistä jätteen haltijaa valvovalla viranomaisella olisi tiedonsaantioikeus jätteen haltijaa koskeviin siirtoasiakirjojen tietoihin. Valvovan viranomaisen määräytymiseen vaikuttaa muun muassa se, onko toiminta ympäristöluvanvaraista, kuka luvan on myöntänyt ja valvoo sen noudattamista sekä siitä, minkä kunnan alueella jätelain mukainen toiminta tapahtuu.

Tietojen luovuttamistapaan sovellettaisiin yleislakina tiedonhallintalakia, jossa on tarkemmat säännökset tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla ja katseluyhteyden avaamisesta rekisteriin. Rekistereihin sisältyvien tietoihin pääsyä hallinnoidaan käyttöoikeuksilla, joiden antaminen perustuu Suomi.fi-tunnistus- ja valtuutuspalvelun käyttöön sekä tarvittaessa muihin käyttöoikeuksia rajaaviin tekijöihin, kuten käyttäjäroolien ja maantieteellisten sijaintien määrittelyyn. Käyttäjien on lisäksi hyväksyttävä käyttöehdot, ja joissakin tapauksissa esimerkiksi rajapinnan käyttöoikeus edellyttää sopimusta rekisterinpitäjän kanssa.

Pykälän nykyinen säännös siirtyisi pykälän 4 momentiksi. Se säilyisi muutoin nykyisellään, mutta säännökseen lisättäisiin viittaus 143 a §:ään, jossa säädetään jätteiden ja sivuvirtojen tietolustasta.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Laki jätelain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.9.2022. Voimaantuloa ehdotetaan syyskuulle sähköisen siirtoasiakirjojen tietoja sisältävän rekisterin toteuttamiseksi ja tarvittavien rajapintojen rakentamiseksi järjestelmään. 1.9.2022 lähtien jätteen haltijan tai kuljettajan tulisi huolehtia sähköisen tai paperisen siirtoasiakirjan tietojen toimittamisesta rekisteriin. Myös toiminnanharjoittajien voi olla tarpeen päivittää käytössä olevia järjestelmiä tiedonsiirron mahdollistamiseksi, ja tähän olisi varattava riittävästi aikaa.

Jätehuoltorekisteriä koskevat säännökset (22 §:n 5 momentti, 94–95, 95 a, 96–99 §, 122 §:n 2 momentti, 131 §:n 2 momentin 2 kohta, 137 §:n 2 momentti), jätehuoltorekisteriä ja tuottajarekisteriä koskevat tietopalvelut (142 a ja 142 b §) ja laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta tulisivat kuitenkin voimaan 1.1.2023. Siirtymäsäännös olisi tarpeen riittävän ajan varaamiseksi jätehuoltorekisteriin tehtävien muutosten toteuttamiseksi, ulkomaisten toiminnanharjoittajien hakemuksiin varautumiseksi, tarvittavien ohjeistusten laatimiseksi ja hakemuslomakkeiden muuttamiseksi uusien hyväksymisedellytysten mukaisiksi. Jätehuoltorekisteriin olisi toteuttava rajapinta liikennelupien tarkistamiseksi Liikenne- ja viestintäviraston liikenneasioiden rekisteristä. Vastaavasti Liikenne- ja viestintäviraston järjestelmään olisi tehtävä muutoksia tietojen luovuttamiseksi ELY-keskuksille rajapinnan kautta. ELY-keskusten asianhallintajärjestelmän kautta voidaan nykyisin tilata ja vastaanottaa Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityksiä palkkaturva-asioiden käsittelyä varten. Jotta velvoitteidenhoitoselvityksiä voitaisiin hyödyntää asianhallintajärjestelmän kautta myös jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevassa harkinnassa, olisi laadittava yhteistyössä Harmaan talouden selvitysyksikön kanssa tietopalvelukuvaus, jonka hyväksyminen edellyttää tietolupaa kultakin selvitykseen tietoja toimittavalta viranomaiselta. Lisäksi olisi järjestettävä jätehuoltorekisteriasioita käsitteleville ELY-keskusten viranomaisille mahdollisuus tilata velvoitteidenhoitoselvityksiä asianhallintajärjestelmän kautta. Myös jätehuoltorekisteriä ja tuottajarekisteriä koskevien tietopalvelujen tekniseen toteuttamiseen olisi varattava aikaa.

Säännöksen 2 momentin mukaan toiminnanharjoittajien, joiden toiminta on hyväksyttyinä jätehuoltorekisteriin 1.1.2023, olisi tehtävä uusi hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin 31 päivänä joulukuuta 2025 mennessä, tai viimeistään silloin, kun 98 §:n mukainen ote

on tarkistettava. Siirtymäsäännös mahdollistaisi sen, että toiminnanharjoittajat voisivat keskeytyksettä jatkaa toimintaansa uusien edellytysten voimaantullessa enimmillään kolmen vuoden ajan. Toiminnanharjoittajia on rekisterissä noin 3000, ja pitkällä siirtymäsäännöksellä pyrittäisiin siihen, että toiminnanharjoittajat hakisivat uutta hyväksyntää eri aikoina, jolloin ELY-keskus voisi käsitellä hakemukset viivytyksettä ilman että hakemusten käsittely ruuhkautuu. Momentissa säädettäisiin myös siitä, että ELY-keskuksen olisi hakemuksen käsittelyn yhteydessä vapautettava toiminnanharjoittajalta voimassa olevan lain 95 §:n mukaisesti vaadittu vakuus. Jos toiminnanharjoittajalle on jätehuoltorekisteriin merkittynä ulkomainen alihankkija, merkintä poistettaisiin, ja ulkomaisen alihankkijana toimivan toiminnanharjoittajan tulisi itsenäisesti hakea hyväksyntää.

Säännöksen 3 momentissa olisi siirtymäsäännös koskien ulkomaista toiminnanharjoittajaa, joka on joko hyväksytty rekisteriin tai merkitty rekisterissä kotimaisen kuljetusyrityksen alihankkijaksi. Tällaisen ulkomaisen toiminnanharjoittajan olisi haettava hyväksyntää kahden vuoden kuluessa jätehuoltorekisteriä koskevien säännösten voimaantulon jälkeen eli viimeistään 31.12.2024. Ulkomaisia kuljetusyrityksiä koskeva siirtymäsäännös olisi lyhyempi kuin kotimaisten kuljetusyritysten. Tällä pyrittäisiin varmistamaan, että rekisteriin merkityt ulkomaiset kuljetusyritykset hakisivat uutta hyväksyntää ennen kuin se kotimainen kuljetusyritys, jonka alihankkijaksi ulkomainen kuljettaja on merkitty, hakee uutta hyväksyntää. Ellei ulkomainen toiminnanharjoittaja hakisi hyväksyntää ennen kuin merkintä sen toimimisesta kotimaisen kuljetusyrityksen alihankkijana poistettaisiin, ulkomainen toiminnanharjoittaja ei voisi harjoittaa jätteen kuljetustoimintaa Suomessa ennen kuin se olisi hyväksytty tai merkitty jätehuoltorekisteriin uudelleen. Ulkomaisia toiminnanharjoittajia koskeva kahden vuoden siirtymäsäännös varmistaisi riittävän ajan Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle valmistautua ulkomaisten toiminnanharjoittajien hakemusten käsittelyyn.

Uusien jätteen kuljettajien ja välittäjien olisi haettava hyväksyntää jätehuoltorekisteriä koskevien säännösten voimaantullessa 1.1.2023. Velvollisuus koskisi kotimaisia ja ulkomaisia jätteen kuljettajia ja välittäjiä.

7.2 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä

6 §. *Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan laajennettavaksi uudella 30 kohdalla siten, että Harmaan talouden selvitysyksikkö laatisi velvoitteidenhoitoselvityksen tukemaan jätelain 95 §:n 2 momentissa tarkoitettua toiminnanharjoittajan luotettavuuden selvittämistä.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Jätelakiin ehdotetuista muutoksista johtuen valtioneuvoston asetusta jätteistä tulisi täydentää. Jäteasetuksessa säädetään hakemuksesta toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin, hyväksymisestä tehtävästä päätöksestä ja jätehuoltorekisterioitteeseen merkittävistä tiedoista. Näihin säännöksiin täydennettäisiin tietoja, joita ulkomaisten toiminnanharjoittajien tulisi toimittaa hakemuksessaan ja sen liitteinä. Asetukseen lisättäisiin myös vastavuoroista tunnustamista koskevan todistuksen sisältövaatimukset.

Siirtoasiakirjaa koskevaan jäteasetuksen säännökseen lisättäisiin vaatimus toimittaa tietyt asiakirjan tiedot Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään rekisteriin.

Jäteasetuksessa olisi tarkoitus säätää myös siitä, mitkä jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevien hakemusten ja niistä annettujen päätösten tiedot olisi tallennettava rekisteriin. Vastavasti olisi tarkoitus myös säätää siitä, mitkä jätteen keräämistä koskevien ilmoitusten tiedot olisi tallennettava rekisteriin.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen uudesta tehtävästä yhdenmukaistaa jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymis- ja valvontakäytäntöjä ELY-keskusten kesken olisi tarkoitus säätää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1373/2018).

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki jätelain muuttamisesta tulee voimaan 1.9.2022. Sen jätehuoltorekisteriä koskevat säännökset ja julkiset tietopalvelut sekä laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta tulisivat voimaan 1.1.2023. Ehdotettua lakia täydentävä valtioneuvoston asetus annetaan mahdollisimman pian lain vahvistamisen jälkeen.

10 Toimeenpano ja seuranta

Esitykseen sisältyvien lainsäädäntöehdotusten toimeenpanoa on tarkoitus tehostaa viranomaisille sekä muille sidosryhmille järjestettävällä tiedotuksella ja koulutuksella. ELY-keskuksille on tarkoitus järjestää koulutusta uusista jätehuoltorekisterin hyväksymisedellytyksistä ja Harmaan talouden selvitysyksikön laatimista velvoitteidenhoitoselvityksistä. Toiminnanharjoittajien luotettavuuden arvioimiseksi on tarkoitus laatia ohjeistusta.

Viestintää kohdistetaan niin kotimaisille kuin ulkomaisille jätteen kuljettajille ja jätteen välittäjille tiedon lisäämiseksi velvollisuudesta hakea jätehuoltorekisteriin. Viestintää tehdään mahdollisuuksien mukaan kuljetusalan etujärjestöjen kautta. Kaakkois-Suomen ELY-keskus neuvoo ulkomaisia toiminnanharjoittajia hakemusprosessissa ja laatii ulkomaisille toiminnanharjoittajille myös ohjeistusta.

Velvollisuudesta viedä siirtoasiakirjan tiedot rekisteriin viestitään toiminnanharjoittajille. Suomen ympäristökeskus antaa neuvontaa rekisterin käytöstä. Viranomaisten puolelta olisi tarkoitus tehdä tehostettua valvontaa ja seurantaa lain toimeenpanon alkuvaiheessa sen varmistamiseksi, että asiakirjoja viedään rekisteriin.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on vireillä hallituksen esitys eduskunnalle lannoitelaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 32/2022 vp). Myös siinä esitetään lisättäväksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momenttiin uusi 30 kohta. Tämä päällekkäisyys tulisi huomioida esityksen eduskuntakäsittelyssä.

Esityksellä ei ole tunnistettu olevan riippuvuuksia muista esityksistä. Jätelakiin valmistellaan samanaikaisesti muutoksia tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämisestä an-

netun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/904 (ns. kertakäyttömuovidirektiivi) täytäntöön panemiseksi.¹⁰ Direktiivin täytäntöönpanoa koskevassa hallituksen esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta muutoksia samoihin jätelain säännöksiin kuin tässä esityksessä, eikä lakiesitys ole tulossa eduskunnan käsittelyyn keväällä 2022.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy vuoden 2022 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotus keskittää valtakunnallisesti Suomen ulkopuolelle sijoittautuneiden jätteen kuljettajien ja välittäjien jätehuoltorekisteriin hyväksyminen Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen tehtäväksi lisäksi voimavaratarvetta kyseisessä ELY-keskuksessa. Lisävoimavaratarvetta on käsitelty jaksossa 4.2.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan.

Edellä mainituista Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen lisäresurssitarpeista linjataan vuosia 2023–2026 koskevan julkisen talouden suunnitelman yhteydessä sekä vuoden 2022 toisessa lisätalousarviokäsittelyssä.

12 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Elinkeinovapaus ja ympäristöperusoikeus

Esityksessä ehdotetaan muutoksia ammattimaisen jätteen kuljettamisen ja jätteen välittämisen hyväksymisen sekä hyväksymisen peruuttamisen edellytyksiin. Jätteen kuljettamista ja jätteen välittämistä koskevan toiminnan hyväksyminen jätehuoltorekisteriin on verrannollinen elinkeinoluvan myöntämiseen. Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen uutena edellytyksenä olisi 95 §:n mukaan toiminnanharjoittajan luotettavuus, jos toiminta ei edellytä liikennelupaa. Toiminnanharjoittaja ei olisi luotettava, jos sillä on toistuvia tai huomattavia veroihin ja muihin lakisääteisiin maksuihin tai ilmoitusvelvollisuuksiin liittyviä laiminlyöntejä tai sillä olisi maksukykyynsä nähden vähäistä suurempia velkoja ulosotossa. Ehdotus on merkityksellinen perustuslain 18 §:ssä turvatun elinkeinovapauden kannalta. Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Luotettavuusvaatimusvoisi rajoittaa oikeutta harjoittaa elinkeinoa, jos toiminnanharjoittajaa ei hyväksyttäisi rekisteriin toistuvien tai huomattavien maksujen laiminlyöntien tai ulosottovelkojen vuoksi. Tästä syystä sääntelyä olisi tarkasteltava suhteessa perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin.

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut elinkeinonharjoittajalta edellytettyä luotettavuusvaatimusta elinkeinovapauden rajoittamisen kannalta lausunnossaan PeVL 6/2019 vp (s. 6–7), jossa se katsoi, että luvan edellytyksiä koskevilla säännöksillä on annettava riittävä ennustettavuus viranomaistoimista. Merkitystä on muun muassa sillä, että toiminnanharjoittajalla on mahdollisuus ennen toiminnan aloittamista selvittää, täytyvätkö luotettavuudelle laissa asetettavat kriteerit.

Luotettavuusvaatimus sisältää kolme pääasiallista kriteeriä, joiden perusteella selvitetään toiminnanharjoittajan veloitteidenhoito eli taloudellinen luotettavuus. Säännös sisältää tarkan ai-

¹⁰ Hankkeen tiedot saatavilla sivustossa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella YM039:00/2020.

kamääreen, jolta hakijan velvoitteidenhoito selvitetään. Laiminlyöntejä, jotka voisivat estää hyväksymisen rekisteriin, on kuvattu säännöksessä sanamuodoilla toistuva, huomattava ja maksukykyyn nähden vähäistä suurempi. Säännöksen sanamuodot ovat jossain määrin väljiä. Tarkkoja laiminlyöntien lukumäärää, velkojen euromääriä tai prosentuaalisia osuuksia olisi vaikea määrittää, koska velvoitteidenhoidon selvittäminen on tapauskohtaista ja laiminlyönneillä ja velkojen suuruuksilla on eri merkitys eri kokoisille toiminnanharjoittajille. Säännöksen perusteluissa on kerrottu esimerkein, minkä tyyppiset laiminlyönnit eivät muodostaisi estettä rekisteröinnille. Ehdotetun säännöksen voidaan katsoa olevan riittävän tarkkarajainen ja täsmällinen, ja antavan riittävän ennustettavuuden viranomaistoimista. Perustuslakivaliokunta on antanut merkitystä myös sille, että toiminnanharjoittajalla on mahdollisuus saada hakemuksesta valituskelpoinen päätös (PeVL 6/2019 vp). Lain 137 §:n säännös muutoksenhausta turvaa hakijan oikeusturvan.

Säännöksen tarkoituksena on edistää myös ympäristöperusoikeuden toteutumista. Perustuslain 20 §:n mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Säännös vaikuttaa lainsäätäjän toimintaan. Lainsäädännöllä on pyrittävä ehkäisemään ympäristön pilaantuminen ja se, ettei elinympäristö aiheuta ihmisille sairastumisriskiä. Luotettavuussäännös korvasi nykyisen toiminnanharjoittajalta harkinnanvaraisesti vaaditun taloudellisen vakuuden asettamisen ja sen tarkoituksena on varmistaa, ettei toiminnanharjoittaja aiheuta taloudellisten vaikeuksien vuoksi haittaa ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Taloudelliset vaikeudet voivat lisätä riskiä väärinkäytöksiin ja velvollisuuksien laiminlyönteihin. Jätteiden kuljettamisessa ja välittämisessä on keskeistä, että kuljetus tapahtuu asianmukaisesti, jätteet vietään ympäristön kannalta asialliseen käsittelyyn eikä niitä päästetä luontoon tai ihmisten elinympäristöön. Tämä on erityisen tärkeää esimerkiksi vaarallisten jätteiden osalta, jotka voivat aiheuttaa merkittäviä ympäristö- ja terveyshaittoja joutuessaan luontoon tai ihmisten elinympäristöön. Myös saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksiin liittyy riskejä jätteiden epäasiallisesta jättämisestä luontoon ja pohjavesialueille, joissa ne voivat aiheuttaa merkittävää vesien pilaantumista (ks. esim. HE 40/2021 vp, s. 186–187). Toiminnanharjoittajan taloudellisen luotettavuuden selvittäminen on merkityksellistä ennen toiminnan aloittamista, jotta voidaan ennalta ehkäistä riskejä jätteiden epäasianmukaisesta kuljettamisesta tai hylkäämisestä luontoon taloudellisista vaikeuksista johtuen. Säännöksellä voidaan siten katsoa olevan hyväksyttävä tarkoitus, joka perustuu painavaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen suojella ihmisten terveyttä sekä luontoa pilaantumiselta.

Ehdotetulla luotettavuusvaatimuksella turvattaisiin jätteen kuljettajien ja välittäjien yhdenvertainen kohtelu ja se, ettei toiminnanharjoittaja saa kilpailuetua laiminlyömällä lakisääteisten maksujen tai ilmoitusvelvollisuuksien hoitamista ja edistettäisiin myös harmaan talouden torjuntaa. Jätteen kuljettajia, joiden toiminta edellyttää liikennelupa, koskee vastaavanlainen luotettavuusvaatimus kuin mitä ehdotetaan niille jätteen kuljettajille ja välittäjille, joiden toimintaan ei vaadita liikennelupaa. Vaikka perustuslain yhdenvertaisuussäännös koskee lähtökohtaisesti ihmisiä, voidaan sillä katsoa olevan tässä asiassa merkitystä, koska yksityiset elinkeinonharjoittajat harjoittavat jätteen kuljetustoimintaa. Vaatimus luotettavuudesta olisi vähimmäisvaatimus sellaisten toiminnanharjoittajan taloudellisen aseman varmistamiseksi, jolta ei vaadita liikennelupaa. Liikenneluvan piiriin kuuluvia toiminnanharjoittajia koskee tiukemmat vaatimukset koskien muun muassa taloudellisia vakuuksia ja rikostaustaa. Säätely asettaisi toiminnanharjoittajat eri arvoiseen asemaan, jos toiminnanharjoittajilta, joilla ei ole liikennelupaa, ei vaadittaisi lainkaan takeita taloudellisesta asemasta. Luotettavuussäännöksen voi katsoa minimivaatimuksena täyttävän myös oikeasuhteisuuden vaatimuksen.

Myös jätehuoltorekisteriin tehdyn hyväksymisen peruuttamisen edellytykseksi ehdotetaan säädettäväksi luotettavuuden puuttuminen. Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan säänte-

lyn yhteydessä pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttuvana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (ks. esim. PeVL 31/2006 vp, s. 2, PeVL 8/2006 vp, s. 3/II, PeVL 48/2005 vp, s. 2/I). Nämä vaatimukset koskevat myös rekisteröinnin peruuttamista. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että luotettavuuden puuttumisen lisäksi perusteen, jonka takia toiminnanharjoittajaa ei pidetä luotettavana, tulisi olla luonteeltaan olennainen ja vakava ja toiminnanharjoittajalle annettaisiin mahdollisuus korjata laiminlyönnit viranomaisen huomautuksen tai varoituksen perusteella (PeVL 6/2019 vp). Nämä edellytykset on otettu huomioon ehdotetussa sääntelyssä.

Esityksessä täsmennettäisiin myös hyväksymisen peruuttamista säännösten ja määräysten vastaisen toiminnan vuoksi. Jotta hyväksyminen voitaisiin nykyisin peruuttaa säännösten tai määräysten vastaisesta toiminnasta, edellytetään, että säännösten rikkominen on toistuvaa ja siitä aiheutuu merkittävää haittaa tai vaaraa ympäristölle tai terveydelle. Kynnystä toiminnan aiheuttamasta vaarasta tai haitasta ehdotetaan laskettavan siten, että hyväksyminen voitaisiin peruuttaa ilman, että vaara tai haitta ympäristölle tai terveydelle olisi merkittävää. Peruuttamisen edellytyksiin lisättäisiin samalla, että säännösten vastaisen toiminnan tulisi olla sen laatuista, että se osoittaa ilmeistä ja toistuvaa piittaamattomuutta. Säännös sisältäisi edelleen toiminnanharjoittajan mahdollisuuden korjata toimintaansa viranomaisen antamien huomautusten ja varoitusten perusteella. Toiminnanharjoittajaa myös kuullaan ennen hyväksymisen peruuttamista. Muutoksella vahvistettaisiin oikeutta terveelliseen ympäristöön siten, että lainvastaiseen toimintaan voitaisiin puuttua nykyistä tehokkaammin, jos toiminnasta arvioidaan aiheutuvan vaaraa tai haittaa ympäristölle tai terveydelle. Ehdotetun sääntelyn katsotaan vastaavan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä.

Yksityiselämän suoja, julkisuusperiaate ja oikeusturva

Esitykseen sisältyy henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä ja sillä on valtiosääntöoikeudellisesti merkitystä perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan, 12 §:n 2 momentissa säädetyn julkisuusperiaatteen ja 21 §:ssä säädetyn oikeusturvan kannalta.

Rekistereitä koskevaa sääntelyä sisältyy lakiehdotuksen 142, 142 a, 142 b, 143, 143 a ja 143 b §:ään. Lakiehdotuksen 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa ehdotetaan uutta rekisteriä, johon tallennettaisiin tiedot jätteen siirtoa koskevista siirtoasiakirjoista. Rekisterinpitäjänä toimisi Suomen ympäristökeskus. Rekisteri perustuu jätedirektiivin vaatimukseen varmistaa vaarallisen jätteen jäljitettävyyttä ja valvontaa. Lisäksi ehdotetaan täsmennettävän jo olemassa olevien 142 §:ssä säädettyjen jätehuollon rekisterien sääntelyä sekä tuottajarekisteriä koskevaa sääntelyä.

Jätelain 142 §:ssä säädetty jätehuollon rekisterit ja tuottajarekisteri sisältävät tietoja jätealan toimijoista. Rekistereihin tallennetaan pääasiassa tietoja toiminnanharjoittajista, joita ovat jätteen kuljettajat, jätteen välittäjät, jätteen kerääjät, jätteen kansainväliseen siirtoon osallistuneet tahot sekä tuottajat, tuottajia edustavat valtuutetut edustajat ja tuottajayhteisöt. Myös uusi siirtoasiakirjojen tiedoista koostuva rekisteri sisältäisi jätteen siirtoon osallistuneiden toiminnanharjoittajien nimi- ja yhteystietoja. Toiminnanharjoittajien lisäksi rekistereihin tallennetaan yrityksessä toimivien yhteystietojen nimi- ja yhteystietoja. Toiminnanharjoittajan harjoittamassa toimintaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana, toiminnanharjoittajan nimi on usein yksityishenkilön nimi ja toiminnanharjoittajan osoite voi olla tämän kotiosoite. Jätteen siirtoasiakirjatiedot sisältävään rekisteriin ja 143 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin merkitään myös jätteiden noutopaikat ja nämä voivat sisältää luonnollisten henkilöiden nimi- ja osoitetietoja. Henkilötiedot voivat sisältää julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan nojalla salassa pidettäviä tietoja.

Perustuslakivaliokunta on aiemmin pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina muun ohella rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa ja rekisteröidyn oikeusturvaa (PeVL 51/2006 vp, PeVL 20/2006 vp, PeVL 11/2005 vp). Valiokunta on kuitenkin tarkistanut kantaansa yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta, ja sen mukaan lähtökohtaisesti on riittävää, että henkilötietojen suojaa ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa (PeVL 14/2018 vp, s. 4). Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen yleislain nojalla (PeVL 14/2018 vp). Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata säätäminen vain välttämättömään (PeVL 14/2018 vp, s. 3–5). Erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely (PeVL 14/2018 vp, s. 5, PeVL 13/2017 vp, s. 5 ja PeVL 3/2017 vp, s. 5).

Jätehuollon rekistereiden ja tuottajarekisterin rekisterinpito perustuu pääasiassa viranomaisille jätelaissa säädettyyn tietojen rekisteröintivelvollisuuteen. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Henkilötietojen käsittely on artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan lainmukaista, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista myös, jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta 142 §:ssä säädettyjen rekisterien osalta olisi 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Jätehuollon rekistereihin saattaa olla tarpeen kirjata tietoja myös viranomaisten valvontatoimenpiteistä, jolloin henkilötietojen käsittely perustuisi 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan.

Perustuslakivaliokunnan uuden ratkaisukäytännön mukaisesti lakiehdotuksessa henkilötietojen käsittelystä säätäminen on pyritty rajoittamaan vain välttämättömään. Jätehuollon rekisterit ja tuottajarekisterit eivät sisällä arkaluonteisia tietoja eivätkä yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoja, joista voisi ilmetä esimerkiksi rotu tai etninen alkuperä tai uskonnollinen vakaumus eivätkä myöskään terveystietoja. Lakiehdotuksessa säädettäisiin rekisterien rekisterinpitäjistä, tiedonsaantioikeuksista rekisterien tietoihin sekä tietojen käsittelytarkoituksista. Rekisterinpitäjistä on tarpeen säätää, jotta tiedetään, mikä taho vastaa yleisestä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvoitteista. Jätelain 142 §:n säännöstä rekisterin ylläpitäjistä muutettaisiin siten, että ylläpitämisen sijaan säädettäisiin rekisterinpitäjistä. Koska jätehuoltorekisteriä ylläpitävät kaikki ELY-keskukset, ne toimisivat yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettuna yhteisrekisterinpitäjänä. Lisäksi pykälässä määritettäisiin ELY-keskusten vastuut ja velvollisuudet rekisterinpitäjänä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että yhteisrekisterinpito saattaa olla perustuslain ja tietosuoja-asetuksen kannalta ongelmallista, jos se on hyvin laaja ja koskee käyttötarkoitukseltaan hyvin monenlaisia tietoja ja jos rekisterinpitoon liittyvien vastuiden perusteella yhteisrekisterinpitäjyyden merkitys jää viranomaisten osalta avoimeksi (PeVL 62/2018 vp). Jätehuoltorekisterin osalta tällaista ongelmaa ei olisi, koska yhteisrekisterinpitäjät käyttäisivät rekisterin tietoja samoihin käyttötarkoituksiin ja rekisterinpitäjien vastuut määriteltäisiin laissa selkeästi. Yhteisrekisterinpitäjät olisivat myös viranomaisten erillisyyssperiaatteen mukaisesti toisiinsa nähden itsenäisiä, eivätkä ne voisi rajoituksetta käsitellä muiden rekisterinpitäjien keräämiä ja tallentamia tietoja, vaan tietojen käsittely perustuisi kunkin viranomaisen toimivaltaan.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista ja 6 artiklassa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Asetuksen 5 artiklan 1

kohdan b kohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Asetuksen 6 artiklan 3 kohta mahdollistaa tarkemmat kansalliset säännökset käsiteltävien tietojen tyypistä, säilytysajoista, siitä, kenelle ja mihin tarkoituksiin henkilötietoja voidaan luovuttaa sekä käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Jätehuollon rekisterien käyttötarkoituksesta säädettäisiin 142 §:n 4 momentissa. Käyttötarkoituksesta olisi tarkoituksenmukaista säätää, jotta jätealan toimijat tietävät tietoja antaessaan, mihin tarkoituksiin tietoja käytettäisiin. Tietojen käyttötarkoitus määrittäisi myös sitä, kenelle tietoja saisi luovuttaa. Rekisterien tietosisällön osalta säännöksessä mainittaisiin vain pääasialliset tiedot, jotka voivat sisältää henkilötietoja.

Lakiehdotuksessa ei säädettäisi tietojen säilytysajoista. Yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötietoja on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Koska rekisterit sisältävät pääasiassa tietoja jätealan toimijoista, eivätkä rekisterit sisällä arkaluonteisia tietoja, ei rekisterien tietoihin arvioida liittyvän erityisiä uhkia tai riskejä. Henkilötietojen säilytysaikojen määrittäminen jäisi siten rekisterinpitäjien tehtäväksi. Henkilötietojen säilytysaikojen määrittämiseen sovellettaisiin tiedonhallintalain 21 §:ää, jossa säädetään, mitä seikkoja tulisi huomioida tietoaaineistojen tai asiakirjojen säilytysaikojen määrittäessä, jos säilytysajasta ei säädetä laissa. Jätehuoltorekisterin yhteisrekisterinpitäjinä toimivat ELY-keskukset määrittäisivät säilytysajan keskinäisellä järjestelyllä. Ehdotettu sääntely olisi linjassa yleisen tietosuojasetuksen salliman kansallisen liikkumavaran kanssa.

Jätelain 143 b §:ään koottaisiin säännökset tietojen luovuttamisesta jätehuollon rekistereistä ja tuottajarekistereistä ja se sisältäisi tiedonsaantioikeudet myös uudesta siirtoasiakirjan tiedot sisältävästä rekisteristä. Tiedonsaantioikeus ulottuisi lain valvontaa, jätetietojen seuranta, raportointia ja tutkimusta varten sekä jätehuollon kehittämistä ja suunnittelua varten välttämättömiin tietoihin, jotka muutoin olisivat salassa pidettäviä. Myös toiminnanharjoittajat saisivat rajatun tiedonsaantioikeuden siirtoasiakirjarekisterin tietoihin niiltä osin kuin nämä ovat osallistuneet jätteen siirtoon. Toiminnanharjoittajan ollessa oikeushenkilö, sillä ei ole julkisuuslain mukaista tiedonsaantioikeutta omiin tietoihin. Pääsy rekisteriin vahvistaisi siten toiminnanharjoittajien tiedonsaantioikeuksia ja hyvän hallinnon takeita. Toiminnanharjoittajia koskeva tiedonsaantioikeus ei laajentaisi näiden tiedonsaantioikeuksia, sillä toiminnanharjoittajien on todennettava siirtoasiakirjan sisällön oikeellisuus jo jätteen siirron aikana. Tiedonsaantioikeus rekisterin tietoihin varmistaisi myös sen, että toiminnanharjoittaja voisi jälkikäteen tarkistaa, että rekisteriin on annettu oikeat tiedot ja tiedot löytyvät rekisteristä.

Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan sääntelyä viranomaisten tietojen luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus voivat liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettu tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus tietojen välttämättömyydestä jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 17/2016 vp, PeVL 10/2014 vp, PeVL 19/2011 vp, PeVL 62/2010 vp). Viranomaisille jätelaissa säädetyistä rekistereistä luovutettavat tietosisällöt ja niiden taustalla olevat tiedonsaantitarpeet vaihtelevat tapauskohtaisesti. Luovutettavien tietojen tietosisältöjä ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista luetella laissa tyhjentävästi ja tämän vuoksi 143 b §:ssä ehdotetaan, että tiedonsaantioikeus rekisterien tietoihin sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Ehdotettu sääntely vastaisi siten perustuslakivaliokunnan vakiintunutta tulkintaa (mm. PeVL 17/2016 vp sekä PeVL 10/2014 vp, s. 6/II).

Julkiset tietopalvelut

Esitys sisältää sääntelyä julkisista tietopalveluista. Ehdotetun 142 a §:n mukaan julkisessa tietoverkossa julkaistaisiin tietoja jätehuoltorekisteriin merkityistä toiminnanharjoittajista ja 142 b §:n mukaan tuottajarekisteriin merkityistä tuottajista, valtuutetuista edustajista ja tuottajayhteisöistä ja näiden toiminnasta.

Julkisuuslain 16 §:n 3 momentin mukaan henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallentaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Kun henkilötieto luovutetaan yleisen tietoverkon kautta, ei viranomainen voi varmistua tietojen käyttötarkoituksesta. Ehdotettu sääntely merkitsisi poikkeamista käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Myös yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa edellytetään tietojen keräämisen käyttötarkoitussidonnaisuutta. Käyttötarkoitussidonnaisuudesta voidaan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaan poiketa sillä edellytyksellä, että sääntely muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhtaisen toimenpiteen 23 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Asetuksen 23 artiklassa mainittuja tavoitteita ovat muun muassa julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti taloudellinen tai rahoituksellinen etu, verotus ja kansanterveys, sekä valvonta-, tarkastus- ja sääntelytehtävä.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista perustuslain puitteissa mahdollisena toteuttaa julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 2/2017 vp, s. 7, PeVL 65/2014 vp, 4–5 ja PeVL 32/2008 vp, s. 2–3). Lisäksi valiokunta on pitänyt yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta olennaisena, ettei internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja voi hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina (PeVL 17/2019 vp, PeVL 65/2014 s. 4–5, PeVL 32/2008 s. 2–3.).

Tietopalveluita koskevissa säännöksissä määriteltäisiin täsmällisesti, mitä tietoja palveluissa julkaistaisiin ja millä hakuperusteilla tietoja voisi hakea. Koska jätehuoltorekisteriin ja tuottajarekisteriin on merkitty toiminimellä toimivia yksityisiä elinkeinonharjoittajia, näitä koskevat tiedot ovat luonnollisten henkilöiden henkilötietoja. Julkaistavat tiedot on pyritty minimoimaan vain välttämättömiin tietoihin, jotta tietopalveluja voitaisiin käyttää niille suunniteltuihin käyttötarkoituksiin. Luonnollisista henkilöistä saisi julkaista julkisuuslain 16 §:n 3 momentista poiketen nimen, y-tunnuksen tai sitä vastaavan tunnuksen ja jätehuoltorekisteriin merkityistä jätteen kuljettajista ja välittäjistä myös tiedon tämän kotipaikasta ja toiminta-alueista. Tietopalvelussa ei julkaistaisi lainkaan yhteystietoja, vaan ne olisi haettava muista yrityksiä koskevista rekistereistä tai yrityksen verkkosivuilta. Y-tunnus olisi välttämätön tieto, koska se yksilöi toiminnanharjoittajan. Y-tunnus voi muodostaa luonnollisen henkilön henkilötiedon, jos sen yhdistää toisen rekisterin tietoihin. Jätehuoltorekisteriä koskevan tietopalvelun osalta tiedot jätteen kuljettajan ja jätteen välittäjän kotipaikasta ja toiminta-alueista olisivat välttämättömiä, jotta tietopalvelua voisi käyttää sopivan jätteen kuljettajan tai välittäjän löytämiseksi. Kuljetus- tai välityspalvelujen tilaajat saisivat palvelun kautta tiedon toiminnanharjoittajasta ja siitä, mitä jätelajeja tällä on oikeus kuljettaa tai välittää ja millä alueilla toimintaa harjoitetaan. Jätteen kuljettajat ja välittäjät voisivat näin ollen hyötyä tietopalvelusta ja saada sen kautta myös uusia työtilauksia. Toiminnanharjoittajan tietoja pidettäisiin tietopalvelusta saatavilla vain sen ajan, kun toimintaa harjoitetaan ja tämä on hyväksyttynä tai merkittynä jätehuoltorekisteriin.

Jätehuoltorekisteriä koskevan tietopalvelun hakuehtojen rajauksessa on otettu huomioon perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö. Tietopalvelusta voisi hakea tietoja vain yksittäishakuina, ja massahakujen tekemistä rajoitettaisiin. Hakuehtoina olisivat jätteen kuljettajan tai välittäjän

nimi, y-tunnus tai sitä vastaava tunnus, kotipaikka, pääasiallinen toiminta-alue, jätenimike tai jätteen tunnusnumero. Koska kotipaikka ja pääasiallinen toiminta-alue ainoana hakuperusteena voisivat mahdollistaa massaahan, näillä hakuperusteilla ei voisi yksistään hakea tietoja, vaan hakuun tulisi yhdistää tieto jätenimikkeestä, jolle kuljetus- tai välityspalvelua haetaan. Näin tietopalvelusta ei saisi kerralla haettua suurta määrää toiminnanharjoittajia.

Jätehuoltorekisteriin merkittyjen toiminnanharjoittajien tietojen pitäminen saatavilla julkisessa tietopalvelussa olisi yleisen edun mukaista sen vuoksi, että jätehuoltopalveluja tilaavat yritykset, kunnat ja muut viranomaiset voisivat varmistua toiminnanharjoittajan oikeudesta toimia jätteen kuljettajana tai välittäjänä. Palvelusta voisi esimerkiksi tarkistaa, onko jätteen kuljettajalla oikeus kuljettaa tiettyyn jätenimikkeeseen lukeutuvaa jätettä. Esimerkiksi vaarallisen jätteen epäasiallinen kuljettaminen saattaa aiheuttaa vaaraa ihmisten terveydelle ja ympäristölle, ja palvelulla olisi siten myös terveyteen ja ympäristöön liittyvä yleisen edun mukainen tavoite. Palvelua voisivat käyttää myös valvontaviranomaiset kuten poliisi ja Tulli valvoessaan tiekuljetuksia tai rajan ylityksiä. Suomen ympäristökeskus voisi tarkistaa, onko toiminnanharjoittaja hyväksytty jätehuoltorekisteriin harkitessaan luvan myöntämistä jätteen kansainvälistä kuljetusta varten. Tietopalvelulla voitaisiin näin ollen taata yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklassa mainittu valvonta- ja tarkastustehtävä. Tietopalvelu vähentäisi tietopyyntöjen käsittelyyn käytettävää aikaa ELY-keskuksissa, ja resursseja vapautuisi muuhun toimintaan.

Jätehuoltorekisteriin on hyväksyttyä noin 3000 toiminnanharjoittajaa, joista noin 20 prosenttia on yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Tietopalvelu sisältäisi arviolta muutamien satojen luonnollisten henkilöiden nimi- ja kotikuntatiedot. Jätteen kuljettajana tai välittäjän toimivien luonnollisten henkilöiden tietojen julkistaminen olisi kuitenkin välttämätöntä, koska jos heitä ei näkyisi hakutuloksissa, palvelu syrjäisi yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Elinkeinoharjoittajien nimitiedon ja kotikunnan julkistamiseen ei myöskään ole tunnustettu liittyvän erityisiä uhkia tai riskejä, koska tietopalvelusta ei olisi saatavilla tarkempia yhteystietoja kuten kotiosoitteita tai sähköpostiosoitteita eikä esimerkiksi henkilötunnuksia.

Tuottajarekisteriin on merkitty noin 6000–7000 toiminnanharjoittajaa. Toiminnanharjoittajat ovat pääasiassa oikeushenkilöitä, muutamia yksittäisiä elinkeinonharjoittajia lukuun ottamatta. Tuottajarekisteristä julkaistavien tietojen osalta sääntely vastaisi pääosin nykytilaa, sillä Pirkanmaan ELY-keskuksella on jo nykyisin 142 §:n mukaan velvollisuus julkaista luettelo tuottajarekisteriin merkityistä tuottajista ja tuottajayhteisöistä. Tuottajarekisterin tiedoista julkaistaisiin vain välttämättömät tiedot, jotka ovat tarpeen sen tarkistamiseksi, onko tietty tuottaja merkitty rekisteriin. Tietopalvelussa julkaistaisiin tiedot tuottajan, valtuutetun edustajan ja tuottajayhteisön nimestä ja y-tunnuksesta. Yhteystietoja tai sijaintipaikkatietoja ei julkaistaisi.

Tietopalvelu mahdollistaisi tietojen helpomman käytön ja paremmat hakutoiminnot nykyisin käytössä olevien luetteloiden sijaan. Tuottajavastuuelvoitteiden hoitamiseen liittyy merkittävässä määrin vapaamatkustamista tuottajan laiminlyödessä rekisteröitymisvelvollisuuden pyrkien näin välttämään tuottajavastuuseen kuuluvia velvoitteita, kuten velvollisuuden järjestää tuotteiden jätehuolto, kun tuotteet poistetaan käytöstä, ja vastata jätehuollosta aiheutuvista kustannuksista. Tuottajavastuuta valvova viranomainen on arvioinut, että tuottajavastuun piiriin kuuluu vähintään kaksinkertainen määrä yrityksiä kuin mitä rekisteriin on merkitty. Tietopalvelusta kuka tahansa voisi tarkistaa, onko tietty tuottaja merkitty tuottajarekisteriin, jolloin se vastaa myös käytöstä poistettujen tuotteidensa jätehuollosta. Tietopalvelu antaisi lisäarvoa vastuullisille yrityksille, jotka ovat hoitaneet tuottajavastuunsa. Julkisen tietopalvelun arvioidaan luovan painetta tuottajavastuun piiriin kuuluville yrityksille rekisteröityä tuottajarekisteriin, jolloin tuottajavastuuelvoitteisiin liittyvä vapaamatkustaminen vähenisi ja tuottajat saataisiin nykyistä paremmin valvonnan piiriin. Tehostettu valvonta voisi vaikuttaa siihen, että käytöstä poistetut tuotteet saadaan paremmin jätehuollon piiriin, mikä edistäisi kiertotaloutta. Tietojen

julkistaminen auttaisi parantamaan myös markkinoiden tasapuolista toimintaa, kun velvoitteita laiminlyövä ei saisi markkinaetua välttämällä tuottajavastuuelvoitteita. Tietopalvelulla olisi siten yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan mukaisia yleiseen julkiseen etuun liittyviä tärkeitä tavoitteita.

Uutena tietosisältönä tietopalvelussa olisi tiedot valtuutetuista edustajista. Valtuutettua edustajaa koskeva tieto auttaisi varmistamaan, että Suomeen etäkaupalla tuotteita myyvä tai verkko-kaupan alustan ylläpitäjä alustallaan toimivien etämyyjien puolesta on valtuuttanut edustajan Suomessa vastaamaan puolestaan tuottajavastuuelvoitteista. Tuottajarekisteriin merkittyjen toiminnanharjoittajien nimen ja y-tunnuksen julkistamiseen ei ole tunnistettu liittyvän erityisiä uhkia tai riskejä, koska tietopalvelusta ei olisi saatavilla yhteystietoja, kuten kotiosoitteita tai sähköpostiosoitteita eikä henkilötunnuksia. Koska tuottajarekisteri sisältää vain muutamia yksityisiä elinkeinonharjoittajia, ja koska tietopalvelusta ei olisi saatavilla kotipaikkatietoja, ei tietopalvelun hakuperusteisiin ole tarpeen tehdä vastaavia rajoituksia kuin mitä ehdotetaan jätehuoltorekisterin hakuperusteisiin. Ehdotettu tietopalveluja koskeva sääntely olisi erityissääntelyä suhteessa yleiseen tietosuoja-asetukseen ja julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin. Sääntelyn katsotaan olevan hyväksyttävää, sillä tietopalveluille on yleisen edun mukaiset tavoitteet. Sääntely on myös oikeasuhteista ottaen huomioon, että tietopalvelussa tietosisällöt on rajattu vain välttämättömiin tietoihin, massahakuja on rajoitettu ja sääntelyn kohdistuessa alalla toimiviin toiminnanharjoittajiin ei ehdotettujen perusoikeuksien rajoitusten voida katsoa kohdistuvan yksityisyyden suojan ytimeen.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella ja koska jätedirektiivissä on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 39 §:n 2 momentti, 94 §:n 2 momentti, 95–99 §, 100 §:n 2 ja 3 momentti, 101 §:n 2 momentti, 105 §, 131 §:n 2 momentin 2 ja 5 kohta, 137 §:n 2 momentti, 142 ja 143 §, 143 a §:n 2 momentti sekä 143 b §,
sellaisina kuin niistä ovat 39 §:n 2 momentti, 131 §:n 2 momentin 5 kohta ja 143 § laissa 714/2021, 100 §:n 2 momentti, 101 §:n 2 momentti ja 105 § laissa 410/2014, 137 §:n 2 momentti laissa 1421/2019 sekä 143 a §:n 2 momentti ja 143 b § laissa 438/2019,
sekä
lisätään 22 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 757/2018, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, lakiin uusi 95 a ja 121 b §, 122 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 714/2021, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi sekä lakiin uusi 142 a ja 142 b § seuraavasti:

22 §

Valtion viranomaiset

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa Suomen ulkopuolelle sijoittautuneiden jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymisestä ja merkitsemisestä jätehuolto-rekisteriin sekä näiden valvonnasta.

39 §

Tiedot jätteen noutamisesta kiinteistöiltä

Jätteen kuljettajan on vähintään neljännesvuosittain annettava sähköisesti muokattavassa muodossa ajantasaiset tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle kiinteistöistä, joilta jätettä on 35 §:n tai 41 §:n 3 momentin mukaisesti noudettu, sekä jäteastioiden tvhjennvskerroista kiinteistöittäin ja jätelajeittain. Kuljettajan on lisäksi vuosittain annettava sähköisesti muokattavassa muodossa jätelajeittain tiivistelmä kiinteistöiltä kerätyn jätteen määrästä ja toimituspaikoista. Kuljettaja voi antaa saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetusta koskevat tiedot myös 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun rekisterin välityksellä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitettavista tiedoista.

94 §

Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin

Hakemus tehdään sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka toimialueella suurinta osaa toiminnasta harjoitetaan. Jos toimivaltainen viranomainen ei mainitulla perusteella ole osoitettavissa, hakemus tehdään toiminnanharjoittajan kotipaikan mukaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneen toiminnanharjoittajan on tehtävä hakemus Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Hakemus on tehtävä viranomaisen sähköisessä asiointipalvelussa. Hakemuksen voi toimittaa myös sähköpostitse tai paperisena, jos hakemuksen laatiminen sähköisessä asiointipalvelussa ei ole mahdollista. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneen toiminnanharjoittajan on toimitettava hakemus suomen, ruotsin tai englannin kielellä. Vieraskielisistä todistuksista on annettava auktorisoidun kääntäjän tekemä tai muu luotettava käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

95 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykset

Toiminta hyväksytään jätehuoltorekisteriin, jos:

1) toimintaa harjoitetaan ammattitaitoisesti ja toiminnassa käytettävä laitteisto ja kalusto ovat teknisesti asianmukaisia;

2) toiminnanharjoittaja ei ole kuluvan vuoden tai sitä edeltävän kolmen kalenterivuoden aikana elinkeinotoiminnassaan osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta tämän lain säännöksistä ja toimintaa harjoitetaan aiheuttamatta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;

3) jätteen välittäjällä on kotipaikka Suomessa tai toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa;

4) jätteen kuljettajalla on liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 3 §:ssä tarkoitettu tavaraliikennelupa tai kevyt tavaraliikennelupa mainitussa laissa säädettyjen edellytysten mukaisesti taikka jätteen kuljettajalla, jonka kotipaikka on Euroopan talousalueen ulkopuolella, on mainitun lain 20 §:ssä tarkoitettu International Transport Forumin kuljetuslupa taikka Suomen ja toisen valtion kahdenväliseen sopimukseen perustuva kuljetuslupa;

5) toiminnanharjoittajan, jonka toimintaan ei vaadita 4 kohdassa tarkoitettua liikennelupaa tai jonka kotipaikka on Euroopan talousalueen ulkopuolella, on lisäksi oltava luotettava.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua toiminnanharjoittajaa ei pidetä luotettavana, jos:

1) se on kuluvan vuoden tai sitä edeltävän kolmen kalenterivuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai

2) sillä on maksukykyysnähdessä vähäistä suurempia velkoja perittävänä ulosotossa tai velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuusestetodistuksin; tai

3) se on asetettu konkurssiin.

Sellaisen 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua toiminnanharjoittajan, joka on sijoittautunut Suomen ulkopuolelle, on toimitettava 2 momentissa tarkoitettut tiedot hakijan sijoittautumismaan lainsäädännön mukaisella rekisteriotteella tai vastaavalla todistuksella tai muulla yleisesti hyväksytyllä tavalla.

95 a §

Vastavuoroinen tunnustaminen

Toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröity jätteen kuljettaja voi toimittaa 94 §:ssä tarkoitettua hakemuksen sijaan todistuksen rekisteröinnistä Kaakkois-Suomen

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle jätehuoltorekisteriin merkitsemiseksi (*vastavuoroinen tunnustaminen*). Todistuksessa on oltava tiedot kuljettajasta, rekisteröintiviranomaisesta ja rekisteröinnin voimassaolosta sekä muut olennaiset tiedot rekisteröinnin sisällöstä. Todistuksen lisäksi on toimitettava muut jätehuoltorekisteriin merkitsemiseen tarvittavat tiedot toiminnanharjoittajasta, Suomessa harjoitettavasta toiminnasta sekä toiminta-alueesta Suomessa. Tiedot on toimitettava suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Todistuksesta on annettava auktorisoidun kääntäjän tekemä tai muu luotettava käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettusta todistuksesta ja viranomaiselle toimitettavista muista tiedoista sekä niiden käsittelystä viranomaisessa.

96 §

Päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ilman aiheutonta viivytystä tehtävä päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevasta hakemuksesta tai tehtävä vastavuoroista tunnustamista koskeva merkintä jätehuoltorekisteriin. Päätös tai tieto merkinnästä on toimitettava hakijalle. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneelle toiminnanharjoittajalle päätös tai tieto merkinnästä tehdään suomeksi tai ruotsiksi. Päätöksestä tai merkinnästä on toimitettava tarvittaessa englanninkielinen käännös toiminnanharjoittajalle. Toimintaa ei saa aloittaa ennen kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hyväksynyt tai merkinnyt toiminnan jätehuoltorekisteriin. Hyväksymistä koskeva päätös ja vastavuoroista tunnustamista koskeva merkintä ovat voimassa toistaiseksi tai määräajan. Vastavuoroista tunnustamista koskeva merkintä tehdään määräajaksi, jos rekisteröinti toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa on tehty määräajaksi.

Päätöksessä voidaan antaa määräyksiä 95 §:ssä säädettyjen hyväksymisen edellytysten täyttämiseksi, jätteitä koskevasta kirjanpidosta, velvollisuudesta toimittaa valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja viranomaiselle ja muista toiminnan valvomiseksi tarpeellisista toimista. Määräyksillä voidaan tarvittaessa rajoittaa toiminta koskemaan lajiltaan tai laadultaan tietyntyyppistä jätettä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä hakemuksen, päätöksen ja vastavuoroista tunnustamista koskevan merkinnän olennaiset tiedot jätehuoltorekisteriin. Jos toimintaa harjoitetaan kahden tai useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, tieto päätöksen antamisesta tai tehdystä merkinnästä on toimitettava näille muille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

97 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen

Jos jätehuoltorekisteriin hyväksyty tai vastavuoroisen tunnustamisen perusteella rekisteriin merkitty toiminta muuttuu olennaisesti tai lopetetaan, siitä on viivytyksettä ilmoitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja tarvittaessa tehtävä uusi hakemus tai toimitettava 95 a §:ssä tarkoitettu todistus ja muut mainitussa pykälässä tarkoitettut tiedot. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä muuttuneet tiedot jätehuoltorekisteriin ja tarvittaessa muutettava hyväksymispäätöstä vastaavasti. Jos toiminta lopetetaan, toiminnanharjoittajan tiedot on poistettava jätehuoltorekisteristä.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevaa päätöstä tai vastavuoroisen tunnustamisen perusteella tehtyä merkintää voidaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen aloitteesta muuttaa, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet tai hyväksymisen perusteiden myöhemmin todetaan olleen olennaisesti erilaiset kuin päätöstä annettaessa on edellytetty.

98 §

Ote jätehuoltorekisteristä

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevaan päätökseen on liitettävä ote jätehuoltorekisteriin merkityistä tiedoista. Ote jätehuoltorekisteriin merkityistä tiedoista on annettava myös vastavuoroista tunnustamista koskevasta merkitsemisestä. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneelle toiminnanharjoittajalle on toimitettava otteesta tarvittaessa englanninkielinen käännös. Otteeseen on merkittävä tieto siitä, mihin mennessä ote on tarkistettava. Kuljettajan, jonka toiminta on hyväksytty tai merkitty rekisteriin, on pidettävä ote mukana kuljetuksen aikana ja pyydyttäessä esitettävä se valvontaviranomaisille ja poliisille. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä otteeseen sisällytettävistä tiedoista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on toimitettava ote tarkistamista varten jätehuoltorekisteriin hyväksytyn tai merkityn toiminnan harjoittajalle sen kalenterivuoden aikana, jolloin on kulunut kolme vuotta toiminnan hyväksymisestä tai merkitsemisestä jätehuoltorekisteriin tai, jos toimintaa on muutettu, viimeisen muutoksen hyväksymisestä rekisteriin. Toiminnanharjoittajan on tarkistamispyynnössä asetetussa kohtuullisessa määräajassa vastattava pyyntöön ja ilmoitettava muuttuneet tiedot.

99 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen tai merkitsemisen peruuttaminen ja raukeaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi peruuttaa jätehuoltorekisteriin hyväksymisen tai merkitsemisen, jos:

1) 95 §:n mukaisia hyväksymisen edellytyksiä ei enää saada täytetyiksi muuttamalla päätöstä 97 §:n mukaisesti;

2) toiminnanharjoittaja ei enää ole 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava eikä toiminnanharjoittaja ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut epäkohtaa;

3) toiminnanharjoittaja on antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet hyväksymisen tai merkitsemisen edellytyksiin; tai

4) toiminnanharjoittaja on elinkeinotoiminnassaan toistuvasti osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta tämän lain säännöksistä tai on toistuvasti rikkonut päätöksen määräyksiä viranomaisen kirjallisesta huomautuksesta huolimatta ja toiminnasta aiheutuu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätettävä, että jätehuoltorekisteriin hyväksyminen tai merkitseminen raukeaa, jos toiminnanharjoittaja ei vastaa 98 §:n 2 momentissa tarkoitettuun otteen tarkistamispyyntöön. Toiminnanharjoittajalle on varattava tilaisuus tulla kuuluksi ennen hyväksymisen tai merkitsemisen peruuttamista tai raukeamista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on poistettava jätehuoltorekisteristä tiedot toiminnanharjoittajasta, jonka hyväksyminen tai merkitseminen peruutetaan tai raukeaa.

100 §

Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Ilmoituksessa on oltava toiminnan jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta ja toiminnasta, kuten kerättävistä jätteistä, jäteastioista ja vastaanottopaikkojen sijainnista, sekä toimista terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Toiminnanharjoittajan on viipymättä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos ilmoitetut tiedot muuttuvat olennaisesti tai jos toiminta lopetetaan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on merkittävä ilmoituksen tiedot jätehuoltorekisteriin 142 §:n mukaisesti ja ilmoitettava merkitsemisestä ilmoituksen tekijälle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on poistettava merkintä, jos toiminta lopetetaan, ja ilmoitettava merkinnän poistamisesta ilmoituksen tekijälle.

101 §

Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi

Hakemuksessa on yksilöitävä hakija ja selostettava tämän harjoittama toiminta. Hakemuksessa on oltava sen käsittelemiseksi ja toiminnan asianmukaisuuden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta ja siitä tiedottamisesta, uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta. Kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajan on lisäksi esitettävä selvitys 61 §:ssä säädetystä vakuudesta. Tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hakemuksessa on esitettävä tarvittavat tiedot sopimuksesta, säännöistä ja muista asiakirjoista sen arvioimiseksi, täyttääkö toiminta tässä laissa säädetty vaatimukset. Edellä 66 b §:ssä tarkoitettun valtuutetun edustajan on hakemuksessaan annettava lisäksi tiedot valtuutuksen antajasta ja tuottajista, jotka muutoin vastaisivat tuottajavastuuvaihteista valtuutusta koskevien tuotteiden osalta.

105 §

Tuottajan tai jäsenen ilmoittaminen tuottajarekisteriin

Tuottajarekisteriin hyväksytyn tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on ilmoitettava tuottajarekisteriin tuottajat tai jäsenet, joiden tämän lain mukaisista velvollisuuksista tuottajayhteisö tai palautusjärjestelmän ylläpitäjä huolehtii. Valtuutetun edustajan osalta on lisäksi ilmoitettava valtuutuksen antaja ja tuottaja, joka muutoin vastaisi valtuutusta koskevien tuotteiden tuottajavastuuvaihteista. Jos tiedot muuttuvat, myös tästä on tehtävä ilmoitus rekisteriin. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä tiedot tuottajarekisteriin ja ilmoitettava merkinnästä ilmoituksen tekijälle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

121 b §

Siirtoasiakirjan tietojen toimittaminen rekisteriin

Siirtoasiakirjan laatineen jätteen haltijan tai kotitaloudesta jätettä noudettaessa jätteen kuljettajan, on huolehdittava siirtoasiakirjan tietojen toimittamisesta 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa

HE 46/2022 vp

tarkoitettuun rekisteriin. Tiedot on toimitettava ilman aiheutonta viivytystä teknisen rajapinnan kautta. Paperisen siirtoasiakirjan tiedot on toimitettava rekisteriin kolmen kuukauden kuluessa siirron päättymisestä sähköisessä asiointipalvelussa. Tiedot voi toimittaa myös muulla rekisterinpitäjän kanssa erikseen sovitulla tavalla, jos tietojen toimittaminen sähköisessä asiointipalvelussa ei ole mahdollista. Jätteen haltija tai kotitaloudesta jätettä noudettaessa jätteen kuljettaja vastaa antamiensa tietojen oikeellisuudesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteriin toimitettavista tiedoista.

122 §

Tiedonsaantioikeus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja toiminnanharjoittajan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta ja taloudesta, jotka ovat välttämättömiä 95 §:n 2 momentissa tarkoitettujen luotettavuuden selvittämiseksi sekä Liikenne- ja viestintävirastolta tiedot 95 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua liikenneluvasta.

131 §

Laiminlyöntimaksu

Laiminlyöntimaksua on velvollinen maksamaan myös:

2) jätteen kuljettaja tai välittäjä, joka laiminlyö 94 §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin tai 95 a §:ssä säädetyn velvollisuuden toimittaa todistuksen jätehuoltorekisteriin merkitsemiseksi;

5) se, joka laiminlyö 121 §:ssä säädetyn siirtoasiakirjan laatimisvelvollisuuden, 121 a §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää siirtoasiakirja mukana jätteen siirron aikana tai vahvistaa jätteen vastaanotto taikka 121 b §:ssä säädetyn velvollisuuden toimittaa siirtoasiakirjan tiedot 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin;

137 §

Muutoksenhaku

Valitus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen muusta kuin 96, 97 tai 99 §:n nojalla tekemästä päätöksestä ja mainituissa pykälissä säädettyjen velvoitteiden rikkomista tai laiminlyöntiä koskevasta 126 ja 133 §:ssä tarkoitettua päätöksestä tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosaa kysymyksessä olevasta toiminnasta harjoitetaan. Valitus Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 96, 97 tai 99 §:n nojalla tekemästä päätöksestä, joka koskee Suomen ulkopuolelle sijoittautunutta toiminnanharjoittajaa, tehdään

Itä-Suomen hallinto-oikeudelle. Valitus, joka koskee Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 103, 106, 107, 126, 128 tai 133 §:n nojalla tekemää päätöstä, tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiohirissä sijaitsee sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, jota päätös pääosin koskee. Valitus aluehallintoviraston 7 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä tehdään Vaasan hallinto-oikeudelle.

142 §

Jätehuollon rekisterit ja tuottajarekisteri

Jätehuollon rekisterien ja tuottajarekisterin rekisterinpitäjinä toimivat Suomen ympäristökeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset seuraavasti:

1) Suomen ympäristökeskus pitää rekisteriä, jossa on tiedot jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevista ilmoituksista ja ennakkohyväksyntää koskevista hakemuksista sekä niistä tehdyistä päätöksistä ja 117 c §:ssä tarkoitetuista kirjanpitoliedoista;

2) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset pitävät jätehuoltorekisteriä, jossa on tiedot 94 §:ssä säädetyistä hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä, sekä 100 §:ssä tarkoitetuista ilmoituksista ja toimivat rekisterin yhteisrekisterinpitäjinä;

3) Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pitää tuottajarekisteriä, jossa on tiedot 101 §:ssä tarkoitetuista hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä sekä 105 §:ssä tarkoitetuista ilmoituksista;

4) Suomen ympäristökeskus pitää rekisteriä, jossa on tiedot 121 §:ssä tarkoitetuista siirtoasiakirjoista.

Kukin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta jätehuoltorekisteriin tallentamiensa tietojen osalta. Rekisterinpitäjä vastaa rekisterinsä ylläpidosta ja kehittämisestä, lukuun ottamatta jätehuoltorekisteriä, jonka ylläpidosta ja kehittämisestä vastaa Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Edellä 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettuja rekistereitä kehitetään yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa.

Suomen ympäristökeskus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen huolehtivat osaltaan siitä, että 1 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin merkitään toiminnanharjoittajan nimi ja yhteystiedot, yritys- ja yhteisötunnus sekä muut niille rekisteriin hyväksymistä tai merkitsemistä varten ilmoitetut olennaiset tiedot. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen vastaa jätehuoltorekisteriin tallentamiensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekistereihin merkittävistä olennaisista tiedoista.

Rekisterien tietoja käytetään tämän lain valvontaan, jätehuollon järjestämiseen, kehittämiseen ja suunnitteluun, jätetietojen seurantaan ja raportointiin sekä tutkimukseen ja tilastointiin. Rekisterit ovat osa ympäristönsuojelulain 222 §:ssä tarkoitettua ympäristönsuojelun tietojärjestelmää.

142 a §

Jätehuoltorekisteriä koskeva tietopalvelu

Suomen ympäristökeskuksen on ylläpidettävä tietoverkossa tietopalvelua, jonka tarkoituksena on välittää tietoja 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin hyväksytyistä tai merkityistä jätteen kuljettajista ja välittäjistä sekä näiden toiminnasta.

Tietopalveluun tulee sisältyä seuraavat ajantasaiset tiedot:

- 1) jätteen kuljettajan tai välittäjän nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus tai sitä vastaava tunnus;
- 2) harjoitettava toiminta;
- 3) kotipaikka tai jos kotipaikka ei ole Suomessa, sijaintivaltio, sekä pääasiallinen toiminta-alue ja muut toiminta-alueet;
- 4) jätenimikkeet tunnusnumeroineen, joita hyväksyntä tai merkintä koskee.

Tietopalvelusta on voitava hakea tietoja ainoastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena 2 momentissa tarkoitettuja tietoja kuitenkin siten, että 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuilla tiedoilla voi hakea tietoja vain yhdessä jätenimikkeen kanssa. Tietopalvelussa saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyn estämättä julkaista luonnollisista henkilöistä nimen yritys- ja yhteisötunnusta tai sitä vastaavaa tunnusta koskevat tiedot sekä tiedon kotipaikasta tai sijaintivaltiosta.

142 b §

Tuottajarekisteriä koskeva tietopalvelu

Suomen ympäristökeskuksen on ylläpidettävä tietoverkossa tietopalvelua, jonka tarkoituksena on välittää tietoja 142 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista, tuottajayhteisöistä, valtuutetuista edustajista ja tuottajayhteisöjen jäsenistä sekä tiedot tuottajavastuun hoitamisesta.

Tietopalveluun tulee sisältyä seuraavat ajantasaiset tiedot:

- 1) tuottajan ja tuottajayhteisön nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus tai sitä vastaava tunnus;
- 2) 1 kohdassa tarkoitettut tiedot Suomeen sijoittautuneesta valtuutetusta edustajasta, jonka verkkokaupan alustan ylläpitäjä, toiseen valtioon sijoittautunut etäkaupalla tuotteita Suomeen myyvä tai muu tuottajaa vastaava toimija on nimennyt 66 a §:n 2 tai 3 momentin mukaisesti;
- 3) 1 kohdassa tarkoitettut tiedot tuottajasta, jonka sijasta 2 kohdassa tarkoitettu valtuutettu edustaja hoitaa tuottajavastuunvelvoitteet sekä valtuutuksen antajasta;
- 4) tuottajan tuottajavastuualat sekä tuottajayhteisöt, joihin tuottaja on liittynyt;
- 5) tuottajayhteisöt tuoteryhmittäin ja mahdollisuuksien mukaan materiaaliryhmittäin, tuoteluokittain tai tuotetyypeittäin eriteltyinä;
- 6) tiedot tuottajayhteisöön kuuluvista tuottajista.

Tietopalvelusta on voitava hakea tietoja käyttäen hakuperusteena tuottajan, tuottajayhteisön tai valtuutetun edustajan nimeä, yritys- ja yhteisötunnusta tai sitä vastaavaa tunnusta sekä tuottajavastuualaa. Tietopalvelussa saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyn estämättä julkaista luonnollisista henkilöistä nimen ja yritys- ja yhteisötunnusta tai sitä vastaavaa tunnusta koskevat tiedot.

143 §

Rekisteri jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä

Kunnan jätehuoltoviranomainen pitää rekisteriä, johon merkitään 39 §:n 2 momentissa ja 41 a §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot ja toimii rekisterin rekisterinpitäjänä. Rekisteriin merkityt kuljetusta koskevat henkilötiedot säilytetään viisi vuotta rekisteriin merkitsemisen jälkeen. Rekisteriin merkityt henkilötiedot, jotka koskevat kiinteistöllä tapahtuvaa biojätteen käsittelyä, säilytetään viisi vuotta käsittelyn päättymisestä ilmoittamisen jälkeen.

Kunnan jätehuoltoviranomaisen on jätehuollon seurantaa ja raportointia varten pyydettyä annettava rekisteriin tallennetut muut kuin salassa pidettävät tiedot seurannasta ja raportoinnista vastaavalle 22 §:ssä tarkoitettulle valtion viranomaiselle ja 27 §:ssä tarkoitettulle asiantuntijaviranomaiselle ja -laitokselle sähköisesti muokattavassa muodossa.

Kunnan jätehuoltoviranomaisen on pyydettyessä annettava 43 §:ssä tarkoitettulle kunnan omistamalle yhtiölle, jolle kunta on siirtänyt jätehuollon palvelutehtävän, 1 momentissa tarkoitettua rekisteristä muut kuin salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestämiseksi. Kunnan jätehuoltoviranomaisen on annettava pakkaus-ten tuottajayhteisölle pakkausjätteiden kuljetusta koskevat muut kuin salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä 49 c §:n 2 momentissa tarkoitettun erilliskeräyksen järjestämiseksi, jos mainitussa pykälässä tarkoitettu sovittelu päättyy tuloksettomana. Tiedot on annettava viimeistään kuuden kuukauden kuluttua sovittelun päättymisestä ja viimeistään kaksi kuukautta ennen tuottajien erilliskeräysvelvollisuuden alkamista. Tiedot on annettava sähköisesti muokattavassa muodossa.

143 a §

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta

Motiva Oy ylläpitää jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa sekä vastaa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa alustan sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä. Motiva Oy toimii rekisterin rekisterinpitäjänä.

143 b §

Tiedonsaantioikeus jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta

Edellä 24 §:ssä tarkoitettulla valvontaviranomaisella, Suomen ympäristökeskuksella ja ympäristöministeriöllä on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada 142 §:ssä tarkoitettua rekistereistä tiedot, jotka ovat välttämättömiä tämän lain valvontaa, jätetietojen seuranta, raportointia ja tutkimusta, jätehuollon kehittämistä ja suunnittelua varten taikka muiden tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Tullilla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada edellä 142 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevasta rekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä tämän lain valvontaa varten.

Kunnan jätehuoltoviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua siirtoasiakirjojen tiedot sisältävästä rekisteristä ja 2 kohdassa tarkoitettua jätehuoltorekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä jätehuollon järjestämistä ja sen seuranta varten. Edellä 121 §:ssä tarkoitettun siirtoasiakirjan laatineella, jätteen kuljettajalla ja jätteen vastaanottajalla on lisäksi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua siirtoasiakirjojen tiedot sisältävästä rekisteristä tiedot niistä jätteen siirroista, joihin kyseinen toiminnanharjoittaja on osallistunut.

Kunnan jätehuoltoviranomaisella, 24 §:ssä tarkoitetuilla valvontaviranomaisilla ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada 143 a §:ssä tarkoitettua jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta 33 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettua olennaiset tiedot ja muut kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 22 §:n 5 momentti, 94 §:n 2 momentti, 95, 95 a ja 96–99 §, 122 §:n 2 momentti, 131 §:n 2 momentin 2 kohta, 137 §:n 2 momentti, 142 a ja 142 b § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Jos toiminta on hyväksyttynä jätehuoltorekisteriin 1 päivänä tammikuuta 2023, toiminnanharjoittajan on tehtävä 94 §:n mukainen hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin

viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2025. Hakemus on kuitenkin tehtävä viimeistään, kun 98 §:n mukainen ote on tarkistettava. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on hakemuksen käsittelyn yhteydessä vapautettava tämän lain voimaantullessa voimassa olleen 95 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla jätteen kuljettajalta tai välittäjältä vaadittu vakuus.

Suomen ulkopuolelle sijoittautuneen jätteen kuljettajan ja jätteen välittäjän, joka on hyväksytty tai muutoin merkittynä jätehuoltorekisteriin 1 päivänä tammikuuta 2023, on tehtävä tämän lain 94 §:n mukainen hakemus tai toimitettava 95 a §:n mukainen todistus toiminnan hyväksymiseksi tai merkitsemiseksi jätehuoltorekisteriin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2024. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on hakemuksen käsittelyn yhteydessä vapautettava tämän lain voimaantullessa voimassa olleen 95 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla jätteen kuljettajalta tai välittäjältä vaadittu vakuus.

2.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 29 kohta, sellaisena kuin se on laissa 488/2021, ja
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 1112/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019, 624/2020, 1264/2020, 488/2021, 690/2021, 763/2021 ja 1134/2021, uusi 30 kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoseelvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoseelvitys laaditaan tukemaan:

29) luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 5 §:ssä tarkoitettua luonnontuotekeruualan toimijan luotettavuuden selvittämistä;
30) jätelain (646/2011) 95 §:n 2 momentissa tarkoitettua toiminnanharjoittajan luotettavuuden selvittämistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

HE 46/2022 vp

Helsingissä 13.4.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari

1.

Laki**jätelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 39 §:n 2 momentti, 94 §:n 2 momentti, 95–99 §, 100 §:n 2 ja 3 momentti, 101 §:n 2 momentti, 105 §, 131 §:n 2 momentin 2 ja 5 kohta, 137 §:n 2 momentti, 142 ja 143 §, 143 a §:n 2 momentti sekä 143 b §,

sellaisina kuin niistä ovat 39 §:n 2 momentti, 131 §:n 2 momentin 5 kohta ja 143 § laissa 714/2021, 100 §:n 2 momentti, 101 §:n 2 momentti ja 105 § laissa 410/2014, 137 §:n 2 momentti laissa 1421/2019 sekä 143 a §:n 2 momentti ja 143 b § laissa 438/2019,

sekä
lisätään 22 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 757/2018, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, lakiin uusi 95 a ja 121 b §, 122 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 714/2021, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi sekä lakiin uusi 142 a ja 142 b § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

22 §

22 §

*Valtion viranomaiset**Valtion viranomaiset*

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa Suomen ulkopuolelle sijoittautuneiden jätteen kuljettajien ja välittäjien hyväksymisestä ja merkitsemisestä jätehuoltorekisteriin sekä näiden valvonnasta.

39 §

39 §

*Tiedot jätteen noutamisesta kiinteistöiltä**Tiedot jätteen noutamisesta kiinteistöiltä*

Jätteen kuljettajan on vähintään neljännesvuosittain annettava sähköisesti muokattavassa muodossa ajantasaiset tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle kiinteistöistä, joilta jätettä on 35 §:n tai 41 §:n 3 momentin mukaisesti noudettu, sekä jäteastioiden tyhjennys-

Jätteen kuljettajan on vähintään neljännesvuosittain annettava sähköisesti muokattavassa muodossa ajantasaiset tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle kiinteistöistä, joilta jätettä on 35 §:n tai 41 §:n 3 momentin mukaisesti noudettu, sekä jäteastioiden tyhjennys-

Voimassa oleva laki

kerroista kiinteistöittäin ja jätelajeittain. Kuljettajan on lisäksi vuosittain annettava sähköisesti muokattavassa muodossa jätelajeittain tiivistelmä kiinteistöiltä kerätyn jätteen määrästä ja toimituspaikoista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitettavista tiedoista.

94 §

Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin

Hakemus tehdään sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka toimialueella suurinta osaa toiminnasta harjoitetaan. Jos toimivaltainen viranomainen ei mainitulla perusteella ole osoitettavissa, hakemus tehdään toiminnanharjoittajan kotipaikan mukaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

95 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykset

Toiminta hyväksytään jätehuoltorekisteriin, jos:

Ehdotus

kerroista kiinteistöittäin ja jätelajeittain. Kuljettajan on lisäksi vuosittain annettava sähköisesti muokattavassa muodossa jätelajeittain tiivistelmä kiinteistöiltä kerätyn jätteen määrästä ja toimituspaikoista. *Kuljettaja voi antaa saostus- ja umpisäiliölaitteen kuljetusta koskevat tiedot mvös 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun rekisterin välityksellä.* Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitettavista tiedoista.

94 §

Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin

Hakemus tehdään sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka toimialueella suurinta osaa toiminnasta harjoitetaan. Jos toimivaltainen viranomainen ei mainitulla perusteella ole osoitettavissa, hakemus tehdään toiminnanharjoittajan kotipaikan mukaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. *Suomen ulkopuolelle sijoittautuneen toiminnanharjoittajan on tehtävä hakemus Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Hakemus on tehtävä viranomaisen sähköisessä asiointipalvelussa. Hakemuksen voi toimittaa myös sähköpostitse tai paperisena, jos hakemuksen laatiminen sähköisessä asiointipalvelussa ei ole mahdollista. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneen toiminnanharjoittajan on toimitettava hakemus suomen, ruotsin tai englannin kielellä. Vieraskielisistä todistuksista on annettava auktorisoidun kääntäjän tekemä tai muu luotettava käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.*

95 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykset

Toiminta hyväksytään jätehuoltorekisteriin, jos:

Voimassa oleva laki

1) toimintaa harjoitetaan tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti ja ammattitaitoisesti;

2) toimintaa harjoitetaan aiheuttamatta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;

3) toiminnassa käytettävä laitteisto ja kalusto on teknisesti asianmukaista;

4) hakija asettaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen eduksi riittävän vakuuden kuljetettavan tai välitettävän jätteen asianmukaisen jätehuollon varmistamiseksi, jollei viranomainen päätä, että vakuuden asettaminen on toiminnan laajuus ja luonne huomioon ottaen tarpeellista.

Vakuudeksi hyväksytään takaus, vakuutus tai pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Ehdotus

1) toimintaa harjoitetaan ammattitaitoisesti ja toiminnassa käytettävä laitteisto ja kalusto ovat teknisesti asianmukaisia;

2) toiminnanharjoittaja ei ole kuluvan vuoden tai sitä edeltävän kolmen kalenterivuoden aikana elinkeinotoiminnassaan osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta tämän lain säännöksistä ja toimintaa harjoitetaan aiheuttamatta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;

3) jätteen välittäjällä on kotipaikka Suomessa tai toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa;

4) jätteen kuljettajalla on liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 3 §:ssä tarkoitettu tavaraliikennelupa tai kevyt tavaraliikennelupa mainitussa laissa säädettyjen edellytysten mukaisesti taikka jätteen kuljettajalla, jonka kotipaikka on Euroopan talousalueen ulkopuolella, on mainitun lain 20 §:ssä tarkoitettu International Transport Forumin kuljetuslupa taikka Suomen ja toisen valtion kahdenväliseen sopimukseen perustuva kuljetuslupa;

5) toiminnanharjoittajan, jonka toimintaan ei vaadita 4 kohdassa tarkoitettua liikennelupaa tai jonka kotipaikka on Euroopan talousalueen ulkopuolella, on lisäksi oltava luotettava.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua toiminnanharjoittajaa ei pidetä luotettavana, jos:

1) se on kuluvan vuoden tai sitä edeltävän kolmen kalenterivuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai

2) sillä on maksukykyensä nähden vähäistä suurempia velkoja perittävänä ulosotossa tai velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuusestetodistuksin; tai

3) se on asetettu konkurssiin.

Sellaisen 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua toiminnanharjoittajan, joka on sijoittautunut Suomen ulkopuolelle, on toimitettava 2

Voimassa oleva laki

Ehdotus

momentissa tarkoitetut tiedot hakijan sijoitautumismaan lainsäädännön mukaisella rekisteriotteella tai vastaavalla todistuksella tai muulla yleisesti hyväksytyllä tavalla.

95 a §

Vastavuoroinen tunnustaminen

*Toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröity jätteen kuljettaja voi toimittaa 94 §:ssä tarkoitetun hakemuksen sijaan todistuksen rekisteröinnistä Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle jätehuoltorekisteriin merkitsemiseksi (**vastavuoroinen tunnustaminen**). Todistuksessa on oltava tiedot kuljettajasta, rekisteröintiviranomaisesta ja rekisteröinnin voimassaolosta sekä muut olennaiset tiedot rekisteröinnin sisällöstä. Todistuksen lisäksi on toimitettava muut jätehuoltorekisteriin merkitsemiseen tarvittavat tiedot toiminnanharjoittajasta, Suomessa harjoitettavasta toiminnasta sekä toiminta-alueesta Suomessa. Tiedot on toimitettava suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Todistuksesta on annettava auktorisoidun kääntäjän tekemä tai muu luotettava käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitusta todistuksesta ja viranomaiselle toimitettavista muista tiedoista sekä niiden käsitteilyä viranomaisessa.

96 §

Päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ilman aiheetonta viivytystä tehtävä päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevasta hakemuksesta. Toimintaa ei saa aloittaa ennen kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-

96 §

Päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ilman aiheetonta viivytystä tehtävä päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevasta hakemuksesta tai tehtävä vastavuoroista tunnustamista koskeva merkintä jätehuoltore-

Voimassa oleva laki

keskus on hyväksynyt toiminnan jätehuoltorekisteriin. Hyväksymistä koskeva päätös on voimassa toistaiseksi tai määräajan.

Päätöksessä voidaan antaa määräyksiä 95 §:ssä säädettyjen hyväksymisen edellytysten täyttämiseksi, jätteitä koskevasta kirjanpidosta, velvollisuudesta toimittaa valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja viranomaiselle ja muista toiminnan valvomiseksi tarpeellisista toimista. Määräyksillä voidaan tarvittaessa rajoittaa toiminta koskemaan lajiltaan tai laadultaan tietyntyyppistä jätettä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä hakemuksen ja päätöksen olennaiset tiedot jätehuoltorekisteriin. Jos toimintaa harjoitetaan kahden tai useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, päätöksen tehneen viranomaisen on toimitettava jäljennös päätöksestä näille muille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

Ehdotus

kisteriin. Päätös tai tieto merkinnästä on toimitettava hakijalle. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneelle toiminnanharjoittajalle päätös tai tieto merkinnästä tehdään suomeksi tai ruotsiksi. Päätöksestä tai merkinnästä on toimitettava tarvittaessa englanninkielinen käännös toiminnanharjoittajalle. Toimintaa ei saa aloittaa ennen kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on hyväksynyt tai merkinnyt toiminnan jätehuoltorekisteriin. Hyväksymistä koskeva päätös ja vastavuoroista tunnustamista koskeva merkintä ovat voimassa toistaiseksi tai määräajan. Vastavuoroista tunnustamista koskeva merkintä tehdään määräajaksi, jos rekisteröinti toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa on tehty määräajaksi.

Päätöksessä voidaan antaa määräyksiä 95 §:ssä säädettyjen hyväksymisen edellytysten täyttämiseksi, jätteitä koskevasta kirjanpidosta, velvollisuudesta toimittaa valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja viranomaiselle ja muista toiminnan valvomiseksi tarpeellisista toimista. Määräyksillä voidaan tarvittaessa rajoittaa toiminta koskemaan lajiltaan tai laadultaan tietyntyyppistä jätettä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä hakemuksen, päätöksen ja vastavuoroista tunnustamista koskevan merkinnän olennaiset tiedot jätehuoltorekisteriin. Jos toimintaa harjoitetaan kahden tai useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, tieto päätöksen antamisesta tai tehdystä merkinnästä on toimitettava näille muille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

97 §

97 §

*Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen**Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen*

Jos jätehuoltorekisteriin hyväksytty toiminta muuttuu olennaisesti tai lopetetaan, on siitä viivytyksettä ilmoitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja tarvittaessa tehtävä uusi hakemus. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä muuttuneet tiedot jätehuoltorekisteriin ja tarvittaessa muutettava hyväksymispäätöstä vastaavasti.

Jos jätehuoltorekisteriin hyväksytty tai vastavuoroisen tunnustamisen perusteella rekisteriin merkitty toiminta muuttuu olennaisesti tai lopetetaan, siitä on viivytyksettä ilmoitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja tarvittaessa tehtävä uusi hakemus tai toimitettava 95 a §:ssä tarkoitettu todistus ja muut mainitussa pykälässä tarkoitettut tiedot. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä muuttuneet tiedot jätehuoltorekisteriin ja tarvittaessa muutettava hyväksymispäätöstä vastaavasti. Jos toiminta lopetetaan, toiminnanharjoittajan tiedot on poistettava jätehuoltorekisteristä.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevaa päätöstä voidaan päätöksen tehneen viranomaisen aloitteesta muuttaa, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet tai hyväksymisen perusteiden myöhemmin todetaan olleen olennaisesti erilaiset kuin päätöstä annettaessa on edellytetty.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevaa päätöstä tai vastavuoroisen tunnustamisen perusteella tehtyä merkintää voidaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen aloitteesta muuttaa, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet tai hyväksymisen perusteiden myöhemmin todetaan olleen olennaisesti erilaiset kuin päätöstä annettaessa on edellytetty.

98 §

98 §

*Ote jätehuoltorekisteristä**Ote jätehuoltorekisteristä*

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevaan päätökseen on liitettävä ote jätehuoltorekisteriin merkityistä tiedoista ja tieto siitä, mihin mennessä ote on tarkistettava. Kuljettajan, jonka toiminta on hyväksytty rekisteriin, on pidettävä ote mukana kuljetuksen aikana ja pyydettyessä esitettävä se valvontaviranomaisille ja poliisille. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä otteeseen sisällytettävistä tiedoista.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevaan päätökseen on liitettävä ote jätehuoltorekisteriin merkityistä tiedoista. Ote jätehuoltorekisteriin merkityistä tiedoista on annettava myös vastavuoroista tunnustamista koskevasta merkitsemisestä. Suomen ulkopuolelle sijoittautuneelle toiminnanharjoittajalle on toimitettava otteesta tarvittaessa englanninkielinen käännös. Otteeseen on merkittävä tieto siitä, mihin mennessä ote on tarkistettava. Kuljettajan, jonka toiminta on hyväksytty tai merkitty rekisteriin, on pidettävä ote mukana kuljetuksen aikana ja pyydettyessä esitettävä se valvontaviranomaisille ja poliisille.

Voimassa oleva laki

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on lähetettävä ote tarkistamista varten jätehuoltorekisteriin hyväksytyin toiminnan harjoittajalle sen kalenterivuoden aikana, jolloin on kulunut kolme vuotta toiminnan hyväksymisestä jätehuoltorekisteriin tai, jos toimintaa on muutettu, viimeisen muutoksen hyväksymisestä rekisteriin. Toiminnanharjoittajan on tarkistamispyynnössä asetetussa kohtuullisessa määräajassa vastattava pyyntöön ja ilmoitettava muuttuneet tiedot.

99 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen peruuttaminen ja raukeaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi peruuttaa jätehuoltorekisteriin hyväksymisen, jos:

1) 95 §:n mukaisia hyväksymisen edellytyksiä ei enää saada täytetyiksi muuttamalla päätöstä 97 §:n mukaisesti;

2) toiminnanharjoittaja on antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet hyväksymisen edellytyksiin; tai

3) säännöksiä tai päätöksen määräyksiä on viranomaisen kirjallisesta huomautuksesta huolimatta toistuvasti rikottu siten, että toiminnasta aiheutuu merkittävää vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätettävä, että jätehuoltorekisteriin hyväksyminen raukeaa, jos toiminnanharjoittaja ei vastaa 98 §:n 2 momentissa tarkoitettuun

Ehdotus

sille. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä otteeseen sisällytettävistä tiedoista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on *toimitettava* ote tarkistamista varten jätehuoltorekisteriin hyväksytyin *tai merkityn* toiminnan harjoittajalle sen kalenterivuoden aikana, jolloin on kulunut kolme vuotta toiminnan hyväksymisestä *tai merkitsemisestä* jätehuoltorekisteriin tai, jos toimintaa on muutettu, viimeisen muutoksen hyväksymisestä rekisteriin. Toiminnanharjoittajan on tarkistamispyynnössä asetetussa kohtuullisessa määräajassa vastattava pyyntöön ja ilmoitettava muuttuneet tiedot.

99 §

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen peruuttaminen ja raukeaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi peruuttaa jätehuoltorekisteriin hyväksymisen *tai merkitsemisen*, jos:

1) 95 §:n mukaisia hyväksymisen edellytyksiä ei enää saada täytetyiksi muuttamalla päätöstä 97 §:n mukaisesti;

2) *toiminnanharjoittaja ei enää ole 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava eikä toiminnanharjoittaja ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut epäkohdtaa;*

3) toiminnanharjoittaja on antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet hyväksymisen *tai merkitsemisen* edellytyksiin; tai

4) *toiminnanharjoittaja on elinkeinotoiminnassaan toistuvasti osoittanut ilmeistä piittämättömyyttä tämän lain säännöksistä tai on toistuvasti rikkonut päätöksen määräyksiä viranomaisen kirjallisesta huomautuksesta huolimatta ja toiminnasta aiheutuu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätettävä, että jätehuoltorekisteriin hyväksyminen *tai merkitseminen* raukeaa, jos

Voimassa oleva laki

otteen tarkistamispyyntöön. Toiminnanharjoittajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen jätehuoltorekisteristä poistamista.

100 §

Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Ilmoituksessa on oltava toiminnan jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta ja toiminnasta, kuten kerättävistä jätteistä, jäteastioista ja vastaanottoaikojen sijainnista, sekä toimista terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on ilmoitettava jätehuoltorekisteriin merkitsemisestä ilmoituksen tekijälle.

101 §

Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi

Hakemuksessa on yksilöitävä hakija ja selos-

Ehdotus

toiminnanharjoittaja ei vastaa 98 §:n 2 momentissa tarkoitettuun otteen tarkistamispyyntöön. Toiminnanharjoittajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen hyväksymisen tai merkitsemisen peruuttamista tai raukeamista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on poistettava jätehuoltorekisteristä tiedot toiminnanharjoittajasta, jonka hyväksyminen tai merkitseminen peruutetaan tai raukeaa.

100 §

Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Ilmoituksessa on oltava toiminnan jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta ja toiminnasta, kuten kerättävistä jätteistä, jäteastioista ja vastaanottoaikojen sijainnista, sekä toimista terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. *Toiminnanharjoittajan on viipymättä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos ilmoitetut tiedot muuttuvat olennaisesti tai jos toiminta lopetetaan.* Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on merkittävä ilmoituksen tiedot jätehuoltorekisteriin 142 §:n mukaisesti ja ilmoitettava merkitsemisestä ilmoituksen tekijälle. *Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on poistettava merkintä, jos toiminta lopetetaan, ja ilmoitettava merkinnän poistamisesta ilmoituksen tekijälle.*

101 §

Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi

Hakemuksessa on yksilöitävä hakija ja selos-

Voimassa oleva laki

tettava tämän harjoittama toiminta. Hakemuksessa on oltava sen käsittelemiseksi ja toiminnan asianmukaisuuden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta ja siitä tiedottamisesta, uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta. Kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajan on lisäksi esitettävä selvitys 61 §:ssä säädetystä vakuudesta. Tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hakemuksessa on esitettävä tarvittavat tiedot sopimuksista, säännöistä ja muista asiakirjoista sen arvioimiseksi, täyttääkö toiminta tässä laissa ja sen nojalla säädetty vaatimukset.

Ehdotus

tettava tämän harjoittama toiminta. Hakemuksessa on oltava sen käsittelemiseksi ja toiminnan asianmukaisuuden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta ja siitä tiedottamisesta, uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta. Kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajan on lisäksi esitettävä selvitys 61 §:ssä säädetystä vakuudesta. Tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän hakemuksessa on esitettävä tarvittavat tiedot sopimuksista, säännöistä ja muista asiakirjoista sen arvioimiseksi, täyttääkö toiminta tässä laissa säädetty vaatimukset. *Edellä 66 b §:ssä tarkoitettun valtuutetun edustajan on hakemuksessaan annettava lisäksi tiedot valtuutuksen antajasta ja tuottajista, jotka muutoin vastaisivat tuottajavastuuvälvoitteista valtuutusta koskevien tuotteiden osalta.*

105 §

Tuottajan tai jäsenen ilmoittaminen tuottajarekisteriin

Tuottajarekisteriin hyväksytyn tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on ilmoitettava tuottajarekisteriin tuottajat tai jäsenet, joiden tämän lain mukaisista velvollisuuksista tuottajayhteisö tai palautusjärjestelmän ylläpitäjä huolehtii. Jos tiedot muuttuvat, on myös tästä tehtävä ilmoitus rekisteriin. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä tiedot tuottajarekisteriin ja ilmoitettava merkinnästä ilmoituksen tekijälle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

105 §

Tuottajan tai jäsenen ilmoittaminen tuottajarekisteriin

Tuottajarekisteriin hyväksytyn tuottajayhteisön tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on ilmoitettava tuottajarekisteriin tuottajat tai jäsenet, joiden tämän lain mukaisista velvollisuuksista tuottajayhteisö tai palautusjärjestelmän ylläpitäjä huolehtii. *Valtuutetun edustajan osalta on lisäksi ilmoitettava valtuutuksen antaja ja tuottaja, joka muutoin vastaisi valtuutusta koskevien tuotteiden tuottajavastuuvälvoitteista.* Jos tiedot muuttuvat, *myös tästä on* tehtävä ilmoitus rekisteriin. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on merkittävä tiedot tuottajarekisteriin ja ilmoitettava merkinnästä ilmoituksen tekijälle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

121 b §

Siirtoasiakirjan tietojen toimittaminen rekisteriin

Siirtoasiakirjan laatineen jätteen haltijan tai kotitaloudesta jätettä noudettaessa jätteen kuljettajan, on huolehdittava siirtoasiakirjan tietojen toimittamisesta 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin. Tiedot on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä teknisen rajapinnan kautta. Paperisen siirtoasiakirjan tiedot on toimitettava rekisteriin kolmen kuukauden kuluessa siirron päättymisestä sähköisessä asiointipalvelussa. Tiedot voi toimittaa myös muulla rekisterinpitäjän kanssa erikseen sovitulla tavalla, jos tietojen toimittaminen sähköisessä asiointipalvelussa ei ole mahdollista. Jätteen haltija tai kotitaloudesta jätettä noudettaessa jätteen kuljettaja vastaa antamiensa tietojen oikeellisudesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteriin toimitettavista tiedoista.

122 §

Tiedonsaantioikeus

122 §

Tiedonsaantioikeus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskussella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja toiminnanharjoittajan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta ja taloudesta, jotka ovat välttämättömiä 95 §:n 2 momentissa tarkoitetun luotettavuuden selvittämiseksi sekä Liikenne- ja viestintävirastolta tiedot 95 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitusta liikenneluvasta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

131 §

131 §

Laiminlyöntimaksu

Laiminlyöntimaksu

Laiminlyöntimaksua on velvollinen maksamaan myös:

Laiminlyöntimaksua on velvollinen maksamaan myös:

2) jätteen kuljettaja tai välittäjä, joka laiminlyö 94 §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuolto-rekisteriin;

2) jätteen kuljettaja tai välittäjä, joka laiminlyö 94 §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuolto-rekisteriin tai 95 a §:ssä säädetyn velvollisuuden toimittaa todistuksen jätehuoltorekisteriin merkitsemiseksi;

5) se, joka laiminlyö 121 §:ssä säädetyn siirtoasiakirjan laatimisvelvollisuuden tai 121 a §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää siirtoasiakirja mukana jätteen siirron aikana tai velvollisuuden vahvistaa jätteen vastaanotto;

5) se, joka laiminlyö 121 §:ssä säädetyn siirtoasiakirjan laatimisvelvollisuuden, 121 a §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää siirtoasiakirja mukana jätteen siirron aikana tai vahvistaa jätteen vastaanotto taikka 121 b §:ssä säädetyn velvollisuuden toimittaa siirtoasiakirjan tiedot 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin;

137 §

137 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Valitus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen muusta kuin 96, 97 ja 99 §:n nojalla tekemästä päätöksestä sekä mainituissa pykälissä säädettyjen velvoitteiden rikkomista tai laiminlyöntiä koskevasta 126 ja 133 §:ssä tarkoitettua päätöksestä tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosaa kysymyksessä olevasta toiminnasta harjoitetaan. Valitus, joka koskee Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 103, 106, 107, 126, 128 tai 133 §:n nojalla tekemää päätöstä, tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä sijaitsee sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, jota päätös pääosin koskee. Valitus aluehallintoviraston 7 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä tehdään Vaasan hallinto-oikeudelle.

Valitus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen muusta kuin 96, 97 tai 99 §:n nojalla tekemästä päätöksestä ja mainituissa pykälissä säädettyjen velvoitteiden rikkomista tai laiminlyöntiä koskevasta 126 ja 133 §:ssä tarkoitettua päätöksestä tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosaa kysymyksessä olevasta toiminnasta harjoitetaan. Valitus Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 96, 97 tai 99 §:n nojalla tekemästä päätöksestä, joka koskee Suomen ulkopuolelle sijoittautunutta toiminnanharjoittajaa, tehdään Itä-Suomen hallinto-oikeudelle. Valitus, joka koskee Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 103, 106, 107, 126, 128 tai 133 §:n nojalla tekemää päätöstä, tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä sijaitsee sen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, jota päätös pääosin koskee. Valitus aluehallintoviraston 7 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä tehdään Vaasan hallinto-oikeudelle.

142 §

142 §

Jätehuollon rekisterien ja tuottajarekisterin ylläpito

Jätehuollon rekisterit ja tuottajarekisteri

Suomen ympäristökeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ylläpitävät ympäristönsuojelulain 27 §:ssä tarkoitettuun ympäristönsuojelun tietojärjestelmään kuuluvia rekistereitä seuraavasti:

Jätehuollon rekisterien ja tuottajarekisterin rekisterinpitäjinä toimivat Suomen ympäristökeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset seuraavasti:

1) Suomen ympäristökeskus ylläpitää rekisteriä, jossa on tiedot jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevista ilmoituksista ja ennakkohyväksyntää koskevista hakemuksista sekä niistä tehdyistä päätöksistä;

1) Suomen ympäristökeskus *pitää* rekisteriä, jossa on tiedot jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevista ilmoituksista ja ennakkohyväksyntää koskevista hakemuksista sekä niistä tehdyistä päätöksistä *ja 117 c §:ssä tarkoitetuista kirjanpitoliedoista;*

2) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ylläpitävät jätehuoltorekisteriä, jossa on tiedot 94 §:ssä säädettyistä hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä sekä 100 §:ssä säädettyistä ilmoituksista;

2) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset *pitävät* jätehuoltorekisteriä, jossa on tiedot 94 §:ssä säädettyistä hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä, sekä 100 §:ssä *tarkoitetuista* ilmoituksista *ja toimivat rekisterin yhteisrekisterinpitäjinä;*

3) Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ylläpitää tuottajarekisteriä, jossa on tiedot 101 §:ssä säädettyistä hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä sekä 105 §:ssä säädettyistä ilmoituksista.

3) Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus *pitää* tuottajarekisteriä, jossa on tiedot 101 §:ssä *tarkoitetuista* hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä sekä 105 §:ssä *tarkoitetuista* ilmoituksista;

4) Suomen ympäristökeskus *pitää* rekisteriä, jossa on tiedot 121 §:ssä *tarkoitetuista* siirtoasiakirjoista.

Kukin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) rekisterinpitäjälle säädettyistä velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta jätehuoltorekisteriin tallentamiensa tietojen osalta. Rekisterinpitäjä vastaa rekisterinsä ylläpidosta ja kehittämisestä, lukuun ottamatta

Voimassa oleva laki

Suomen ympäristökeskus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen huolehtivat osaltaan siitä, että 1 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin merkitään niille rekisteriin hyväksymistä tai merkitsemistä varten ilmoitetut olennaiset tiedot.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on pidettävä julkisesti saatavilla olevaa ajantasaisista luetteloa tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista ja tuottajayhteisöistä. Luetteloon merkitään tuottajan tai tuottajayhteisön nimi ja y-tunnus sekä tuotteet, joita tuottajan tai tuottajayhteisön vastuu koskee. Luettelo on oltava saatavilla tietoverkossa.

Ehdotus

jätehuoltorekisteriä, jonka ylläpidosta ja kehittämisestä vastaa Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Edellä 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitettuja rekistereitä kehitetään yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa.

Suomen ympäristökeskus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen huolehtivat osaltaan siitä, että 1 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin merkitään toiminnanharjoittajan nimi ja yhteystiedot, yritys- ja yhteisötunnus sekä muut niille rekisteriin hyväksymistä tai merkitsemistä varten ilmoitetut olennaiset tiedot. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen vastaa jätehuoltorekisteriin tallentamiensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekistereihin merkittävistä olennaisista tiedoista.

Rekisterien tietoja käytetään tämän lain valvontaan, jätehuollon järjestämiseen, kehittämiseen ja suunnitteluun, jätetietojen seurantaan ja raportointiin sekä tutkimukseen ja tilastointiin. Rekisterit ovat osa ympäristönsuojelulain 222 §:ssä tarkoitettua ympäristönsuojelun tietojärjestelmää.

142 a §

Jätehuoltorekisteriä koskeva tietopalvelu

Suomen ympäristökeskuksen on ylläpidettävä tietoverkossa tietopalvelua, jonka tarkoituksena on välittää tietoja 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin hyväksytyistä tai merkityistä jätteen kuljettajista ja välittäjistä sekä näiden toiminnasta.

Tietopalveluun tulee sisältyä seuraavat ajantasaiset tiedot:

1) jätteen kuljettajan tai välittäjän nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus tai sitä vastaava tunnus;

2) harjoitettava toiminta;

3) kotipaikka tai jos kotipaikka ei ole Suomessa, sijaintivaltio, sekä pääasiallinen toiminta-alue ja muut toiminta-alueet;

4) jätenimikkeet tunnusnumeroineen, joita hyväksyntä tai merkintä koskee.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tietopalvelusta on voitava hakea tietoja ai-noastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena 2 momentissa tarkoitettuja tietoja kuitenkin siten, että 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuilla tiedoilla voi hakea tietoja vain yhdessä jätenimikkeen kanssa. Tietopalvelussa saa vi-ranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyn estämättä julkaista luonnollisista henkilöistä nimen ja yritys- ja yhteisötunnusta tai sitä vastaavaa tunnusta koskevat tiedot sekä tiedon kotipai-kasta tai sijaintivaltiosta.

142 b §

Tuottajarekisteriä koskeva tietopalvelu

Suomen ympäristökeskuksen on ylläpidet-tävä tietoverkossa tietopalvelua, jonka tarkoi-tuksena on välittää tietoja 142 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista, tuottajayhteisöistä, valtuutetuista edustajista ja tuottajayhteisöjen jäsenistä sekä tiedot tuottajavastuun hoitami-sesta.

Tietopalveluun tulee sisältyä seuraavat ajantasaiset tiedot:

1) tuottajan ja tuottajayhteisön nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus tai sitä vastaava tun-nus;

2) 1 kohdassa tarkoitettut tiedot Suomeen si-joittautuneesta valtuutetusta edustajasta, jonka verkkokaupan alustan ylläpitäjä, toi-seen valtioon sijoittautunut etäkaupalla tuot-teita Suomeen myyvä tai muu tuottajaa vas-taava toimija on nimennyt 66 a §:n 2 tai 3 mo-mentin mukaisesti;

3) 1 kohdassa tarkoitettut tiedot tuottajasta, jonka sijasta 2 kohdassa tarkoitettu valtuu-tettu edustaja hoitaa tuottajavastuunveloitteet sekä valtuutuksen antajasta;

4) tuottajan tuottajavastuualat sekä tuotta-jayhteisöt, joihin tuottaja on liittynyt;

5) tuottajayhteisöt tuoteryhmittäin ja mah-dollisuuksien mukaan materiaaliryhmittäin, tuoteluokittain tai tuotetyypeittäin eriteltyinä;

6) tiedot tuottajayhteisöön kuuluvista tuot-tajista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tietopalvelusta on voitava hakea tietoja käyttäen hakuperusteena tuottajan, tuottajayhteisön tai valtuutetun edustajan nimeä, yritys- ja yhteisötunnusta tai sitä vastaavaa tunnusta sekä tuottajavastuualaa. Tietopalvelussa saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyn estämättä julkaista luonnollisista henkilöistä nimen ja yritys- ja yhteisötunnusta tai sitä vastaavaa tunnusta koskevat tiedot.

143 §

143 §

Rekisteri jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä

Rekisteri jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä

Kunnan jätehuoltoviranomainen ylläpitää rekisteriä, johon merkitään 39 §:n 2 momentissa ja 41 a §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot. Rekisteriin merkityt kuljetusta koskevat henkilötiedot säilytetään viisi vuotta rekisteriin merkitsemisen jälkeen. Rekisteriin merkityt henkilötiedot, jotka koskevat kiinteistöllä tapahtuvaa biojätteen käsittelyä, säilytetään viisi vuotta käsittelyn päättymisestä ilmoittamisen jälkeen. *Kunnan jätehuoltoviranomainen on myös luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu rekisterinpitäjä.*

Kunnan jätehuoltoviranomaisen on jätehuollon seurantaan ja raportointia varten pyydettyäessä annettava rekisteriin tallennetut muut kuin salassa pidettävät tiedot seurannasta tai raportoinnista vastaavalle 22 §:ssä tarkoitetulle valtion viranomaiselle ja 27 §:ssä tarkoitetulle asiantuntijaviranomaiselle ja -laitokselle sähköisesti muokattavassa muodossa.

Kunnan jätehuoltoviranomainen pitää rekisteriä, johon merkitään 39 §:n 2 momentissa ja 41 a §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot ja toimii rekisterin rekisterinpitäjänä. Rekisteriin merkityt kuljetusta koskevat henkilötiedot säilytetään viisi vuotta rekisteriin merkitsemisen jälkeen. Rekisteriin merkityt henkilötiedot, jotka koskevat kiinteistöllä tapahtuvaa biojätteen käsittelyä, säilytetään viisi vuotta käsittelyn päättymisestä ilmoittamisen jälkeen.

Kunnan jätehuoltoviranomaisen on jätehuollon seurantaan ja raportointia varten pyydettyäessä annettava rekisteriin tallennetut muut kuin salassa pidettävät tiedot seurannasta ja raportoinnista vastaavalle 22 §:ssä tarkoitetulle valtion viranomaiselle ja 27 §:ssä tarkoitetulle asiantuntijaviranomaiselle ja -laitokselle sähköisesti muokattavassa muodossa.

Kunnan jätehuoltoviranomaisen on pyydettyäessä annettava 43 §:ssä tarkoitetulle kunnan omistamalle yhtiölle, jolle kunta on siirtänyt jätehuollon palvelutehtävän, 1 momentissa tarkoitetusta rekisteristä muut kuin salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestämiseksi. Kunnan jätehuoltoviranomaisen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

on annettava pakkausten tuottajayhteisölle pakkausjätteiden kuljetusta koskevat muut kuin salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä 49 c §:n 2 momentissa tarkoitettun erilliskeräyksen järjestämiseksi, jos mainitussa pykälässä tarkoitettu sovittelu päättyy tuloksettomana. Tiedot on annettava viimeistään kuuden kuukauden kuluttua sovittelun päättymisestä ja viimeistään kaksi kuukautta ennen tuottajien erilliskeräysvelvollisuuden alkamista. Tiedot on annettava sähköisesti muokattavassa muodossa.

143 a §

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta

Motiva Oy ylläpitää jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa sekä vastaa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa alustan sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä. Motiva Oy on myös luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu rekisterinpitäjä.

143 b §

Tiedonsaantioikeus jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta

143 a §

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta

Motiva Oy ylläpitää jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa sekä vastaa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa alustan sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä. Motiva Oy toimii rekisterin rekisterinpitäjänä.

143 b §

*Tiedonsaantioikeus **jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta***

Edellä 24 §:ssä tarkoitettulla valvontaviranomaisella, Suomen ympäristökeskuksella ja ympäristöministeriöllä on salassapitosäätöjen estämättä ja maksutta oikeus saada 142 §:ssä tarkoitetuista rekistereistä tiedot, jotka ovat välttämättömiä tämän lain valvontaa, jätetietojen seurantaan, raportointia ja tutkimusta, jätehuollon kehittämistä ja suunnittelua varten taikka muiden tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tullilla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada edellä 142 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevasta rekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä tämän lain valvontaa varten.

Kunnan jätehuoltoviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettusta siirtoasiakirjojen tiedot sisältävästä rekisteristä ja 2 kohdassa tarkoitettusta jätehuoltorekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä jätehuollon järjestämistä ja sen seuranta varten. Edellä 121 §:ssä tarkoitettujen siirtoasiakirjan laatineella, jätteen kuljettajalla ja jätteen vastaanottajalla on lisäksi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettusta siirtoasiakirjojen tiedot sisältävästä rekisteristä tiedot niistä jätteen siirroista, joihin kyseinen toiminnanharjoittaja on osallistunut.

Kunnan jätehuoltoviranomaisella, 24 §:ssä tarkoitetuilla valvontaviranomaisilla ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustasta 33 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettut olennaiset tiedot ja muut kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Kunnan jätehuoltoviranomaisella, 24 §:ssä tarkoitetuilla valvontaviranomaisilla ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada 143 a §:ssä tarkoitettusta jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustasta 33 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettut olennaiset tiedot ja muut kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 22 §:n 5 momentti, 94 §:n 2 momentti, 95, 95 a ja 96–99 §, 122 §:n 2 momentti, 131 §:n 2 momentin 2 kohta, 137 §:n 2 momentti, 142 a ja 142 b § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Jos toiminta on hyväksytty jätehuoltorekisteriin 1 päivänä tammikuuta 2023, toiminnanharjoittajan on tehtävä 94 §:n mukainen hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2025. Hakemus on kuitenkin tehtävä viimeistään, kun 98 §:n mukainen ote on tarkistettava. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on hakemuksen käsittelyn yhteydessä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vapautettava tämän lain voimaantullessa voimassa olleen 95 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla jätteen kuljettajalta tai välittäjältä vaa-dittu vakuus.

Suomen ulkopuolelle sijoittautuneen jätteen kuljettajan, joka on hyväksyttyinä tai muutoin merkittynä jätehuoltorekisteriin 1 päivänä tammikuuta 2023, on tehtävä tämän lain 94 §:n mukainen hakemus tai toimitettava 95 a §:n mukainen todistus toiminnan hyväksymiseksi tai merkitsemiseksi jätehuoltorekisteriin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2024. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on hakemuksen käsittelyn yhteydessä vapautettava tämän lain voimaantullessa voimassa olleen 95 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla jätteen kuljettajalta tai välittäjältä vaa-dittu vakuus.

2.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 29 kohta, sellaisena kuin se on laissa 488/2021, ja

lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 1112/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019, 624/2020, 1264/2020, 488/2021, 690/2021, 763/2021 ja 1134/2021, uusi 30 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

29) luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 5 §:ssä tarkoitettua luonnontuotealan toimijan luotettavuuden selvittämistä.

29) luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain (487/2021) 5 §:ssä tarkoitettua luonnontuotekeruualan toimijan luotettavuuden selvittämistä;

30) jätelain (646/2011) 95 §:n 2 momentissa tarkoitettua toiminnanharjoittajan luotettavuuden selvittämistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____.